

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ – ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ.

Σπουδάστρια : Διαμαντή Αφροδίτη

Υπεύθυνος καθηγητής :

Πατπαδημητρίου Θάνος

Πτυχιακή Εργασία για την λήψη πτυχίου στο Τμήμα Κοινωνικής
Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας Πρόνοιας (Σ.Ε.Υ.Π.)
του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πάτρας.

ΠΑΤΡΑ 2004

Αν έχει περιπέσει στην ασυναρτησία και στον παραλογισμό ο σημερινός άνθρωπος, αν έχασε την γεύση της ζωής, αν κινδυνεύει απ'την εξαχρείωση, το έγκλημα και την τρέλα, τούτο σημαίνει ότι κλονίζονται επικίνδυνα ή έχουν κιόλας καταρρεύσει κάποια εσωτερικά υποστηλώματα που με ιδρώτα και αίμα είχαν χτίσει οι παλαιότερες γενεές, για να κρατούν όρθιο το πνεύμα του και στέρεη την ψυχή του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

Η κρίση του πολιτισμού μας, 1978

Η εργασία αυτή είναι αφιερωμένη στην μνήμη του Άγγελου Ι. ,περίπτωση του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αθηνών, ετών 18, που απεβίωσε τον Μάρτιο του 2002 ύστερα από υπερβολική δόση ναρκωτικών ουσιών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην εργασία αυτή που ακολουθεί, περιγράφεται ο τρόπος λειτουργίας των Δικαστηρίων Ανηλίκων, ο σημαντικός ρόλος του Επιμελητή Ανηλίκων σε αυτά, καθώς επίσης και το μεγάλο πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών ουσιών που έχει να αντιμετωπίσει μέσω των διαφόρων περιστατικών που αναλαμβάνει. Πιο αναλυτικά : Στο κεφάλαιο Α΄, γίνεται μια εισαγωγή στο Δίκαιο Ανηλίκων και ακολουθεί ιστορική αναδρομή του θεσμού των Δικαστηρίων Ανηλίκων και των Επιμελητών Ανηλίκων. Στο κεφάλαιο Β΄, γίνεται λεπτομερή αναφορά στα μέτρα αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, τα οποία επιβάλλονται στους ανήλικους παραβάτες από το Δικαστήριο, καθώς και στην διάρκεια αυτών. Στο κεφάλαιο Γ΄ ακολουθεί αναφορά στους Φορείς επίσημου κοινωνικού ελέγχου για τους ανήλικους, και στο έργο που επιτελεί ο καθένας απ'αυτούς. Στο κεφάλαιο Δ΄ αναλύεται ο σημαντικός ρόλος του Επιμελητή Ανηλίκων, τα καθήκοντά του και ο τρόπος αντιμετώπισης της κάθε περίπτωσης που αναλαμβάνει. Στο κεφάλαιο Ε΄ περιγράφεται το πρόβλημα της εγκληματικότητας των ανηλίκων, και ακολουθούν πίνακες με στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων της Αθήνας. Στο ΣΤ΄ γίνεται εισαγωγή στο φαινόμενο της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, το οποίο αποτελεί μάστιγα για την νεολαία εδώ και πολλά χρόνια. Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο Ζ΄, παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων της Αθήνας πάνω στο ζήτημα αυτό των ναρκωτικών. Ακόμα αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο οι Επιμελητές αντιμετωπίζουν τέτοια περιστατικά ανηλίκων χρηστών, που δυστυχώς είναι σε μεγάλο ποσοστό. Ακολουθεί το κεφάλαιο Η΄ που αναφέρεται στην πρόληψη της εγκληματικότητας και τέλος το κεφάλαιο Θ΄ που αφορά τελικά συμπεράσματα, σχόλια και παρατηρήσεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ : ΕΝΝΟΙΕΣ – ΟΡΟΙ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1. Σύγχρονο Δίκαιο Ανηλίκων.....	3
2. Ο όρος «ανήλικοι παραβάτες».....	4
3. Η ποινική μεταχείριση των ανηλίκων κατά τον 19 ^ο αι.....	4
4. Δημιουργία των Δικαστηρίων Ανηλίκων.....	6
5. Ο θεσμός των Επιμελητών Ανηλίκων.....	8
6. Δικαστήρια Ανηλίκων (σημερινά δεδομένα).....	10

B. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Αναμορφωτικά.....	13
2. Θεραπευτικά.....	17
3. Ποινικός Σωφρονισμός.....	19
4. Διάρκεια μέτρων.....	21

Γ. ΦΟΡΕΙΣ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ

1. Δικαστές.....	23
2. Εισαγγελείς.....	25
3. Αστυνομία.....	27
4. Εταιρίες Προστασίας Ανηλίκων.....	27
5. Επιμελητές Ανηλίκων.....	30

Δ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

1. Ο σημαντικός ρόλος του Επιμελητή στα δικαστήρια ανηλίκων.....	32
2. Πρόληψη και Καταστολή.....	40
3. Οργάνωση της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων.....	46

Ε. ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ

1. Γενικά.....	49
2. «Παράγοντες εγκληματογένεσης».....	51

3. Στατιστικά στοιχεία του δικαστικού έτους 2001 – 2001.....	51
4. Ειδικές παρατηρήσεις.....	52
ΣΤ. ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ	
1. Εγκληματικότητα ανηλίκων.....	55
2. Ανηλικοί χρήστες ουσιών.....	56
3. Χρήση ναρκωτικών ουσιών, ατομικισμός και μειωμένος γονεϊκός έλεγχος.....	58
4. Εσωστρέφεια και ναρκωτικές ουσίες.....	59
5. Ο σημαντικός ρόλος των ναρκωτικών στην χρόνια παραβατικότητα... ..	60
Ζ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΧΡΗΣΤΕΣ ΟΥΣΙΩΝ	
1. Γενικά.....	62
1.1 Πλασματική μείωση του προβλήματος των ναρκωτικών.....	62
1.2 Στατιστικά στοιχεία για το δικαστικό έτος 2001 – 2002.....	63
2. Ειδικές παρατηρήσεις.....	63
3. Επιμελητές Ανηλίκων και το μεγάλο πρόβλημα των ναρκωτικών.....	64
4. Ο σημαντικός ρόλος της οικογένειας.....	65
5. Το μέτρο της Επιμέλειας.....	66
6. Συνεργασία Επιμελητών με Δίκτυο Υπηρεσιών καταπολέμησης των Ναρκωτικών.....	67
Η. ΠΡΟΛΗΨΗ.....	78
Θ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΧΟΛΙΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
1. Σχέση των επιμελητών με παρεμφερείς θεσμούς.....	82
2. Διαφορές Επιμελητών και Κοινωνικών Λειτουργών.....	83
3. Ανάγκη για άμεση πρόσληψη Επιμελητών.....	85
4. Παρατηρήσεις – σχόλια για το θέμα των ναρκωτικών.....	86
Βιβλιογραφία.....	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	

Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ :

ΕΝΝΟΙΕΣ- ΟΡΟΙ- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1. Σύγχρονο Δίκαιο Ανηλίκων

Αποτελεί, πλέον, κοινή γνώση στην εποχή μας ότι οι ανήλικοι δεν είναι απλές "μικρογραφίες ενηλίκων" (homunculi, δηλ. μικροί άνθρωποι), αλλά άνθρωποι, με ξεχωριστή, αναπτυσσόμενη προσωπικότητα και με ιδιαίτερες ανάγκες, προπάντων ως προς τον τρόπο διαπαιδαγώγησής τους αλλά και προς τον τρόπο μεταχείρισής τους όταν τελούν αξιόποινες πράξεις. Αντιμετωπίζονται έτσι οι ανήλικοι στην εποχή μας μ'ένα ξεχωριστό δίκαιο και όχι με βάση τις γενικές ρυθμίσεις που ισχύουν για τους ενήλικες εγκληματίες. Το δίκαιο αυτό, που συνήθως ονομάζεται "ποινικό δίκαιο ανηλίκων" (juvenile justice, droit penal des mineurs, diritto minorile), έχει πλέον αποκτήσει τις δικές του αρχές, σκοπούς και χαρακτήρα. Οι παραβάσεις του νόμου απ'τους ανήλικους εκδικάζονται, έτσι, από δικαστήρια με ειδική δικαιοδοσία, απλουστευμένη και μη δημόσια διαδικασία και με πνεύμα πατρικής διαπαιδαγώγησης που τείνει όχι στην τιμωρία και την ανταπόδοση, αλλά στη βελτίωση του ανήλικου παραβάτη. Επίσης οι κυρώσεις που επιβάλλονται από τα δικαστήρια αυτά και ο τρόπος εκτέλεσής τους διέπονται ή τουλάχιστον πρέπει να διέπονται, από ανάλογο πνεύμα στοργής και βοήθειας προς τον ανήλικο παραβάτη, να είναι, δε, προσαρμοσμένες στις ανάγκες της προσωπικότητάς του, αλλά χωρίς να υπερβαίνουν τα όρια που επιβάλλονται από την αρχή της αναλογικότητας και από τον σεβασμό της αξίας του ανήλικου ως ανθρώπου. Μάλιστα, οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να είναι προσανατολισμένες στην ιδέα της κατά το δυνατόν ελάχιστης παρέμβασης του ποινικού δικαίου στη μεταχείριση των ανηλίκων παραβατών (π.χ. να προτιμώνται εξωδρυματικά μέτρα αντί για ιδρυματικές κυρώσεις).(Κουράκης Ν., 2004, σ.1)

2. Ο όρος «ανήλικοι παραβάτες»

Σκόπιμο είναι εδώ να τονισθεί ότι προκειμένου για ανήλικες γίνεται χρήση του όρου «παραβατικός» κ.λπ. αντί του όρου «εγκληματίας», ώστε να αποφευχθεί ως προς αυτούς η χρήση ορολογίας που θα μπορούσε να επενεργήσει στιγματιστικά εις βάρος τους, όπως συμβαίνει με τον όρο «εγκληματίας». Εξάλλου, η χρήση των όρων έγκλημα και εγκληματίας ως προς τους ανηλικούς είναι ανακριβής, αφού στην τέλεση αξιοποιώνων πράξεων από αυτούς ελλείπει συνήθως το στοιχείο της πλήρους ικανότητας για καταλογισμό. Η «παραβατικότητα» προϋποθέτει την τέλεση μιας αξιοποιήσιμης πράξης από ανήλικο. Εάν, αντιθέτως, ο ανήλικος εμφανίζει μια *απόκλίνουσα* (ή *παρεκκλίνουσα*) συμπεριφορά με στοιχεία παραμέλησης ή εγκατάλειψης (π.χ. χρήση ναρκωτικών ή κατανάλωση αλκοόλ, τάσεις αυτοκτονίας, ομοφυλοφυλία, αδικαιολόγητη φυγή από το σπίτι ή απουσία απ'το σχολείο, εταιρισμός, αλητεία, συναναστροφή με παραβατικές ομάδες), ή διαβιώνει σε περιβάλλον που μπορεί να τον εξωθήσει στην παραβατικότητα αλλά χωρίς να τελεί αδικήματα, τότε γίνεται λόγος για «προπαραβατικό» ανήλικο. (ο.π. , σ.7)

3. Η ποινική μεταχείριση των ανηλίκων κατά τον 19^ο αιώνα

Ωστόσο, η αυτονόητη σήμερα διαπίστωση για την ιδιαίτερη προσωπικότητα και μεταχείριση των ανηλίκων, κάθε άλλο παρά γινόταν αποδεκτή κατά το παρελθόν, ιδίως στο πλαίσιο διδασκαλίας της λεγόμενης "κλαστικής σχολής του Ποινικού Δικαίου" (19^{ος} αι.). Το μοναδικό κριτήριο για την όποια διαφορετική μεταχείριση των ανηλίκων εντοπιζόταν απλώς στον τυχόν μειωμένο τους καταλογισμό. Ειδικότερα, ήδη κατά την ρωμαϊκή περίοδο και αργότερα, έως τον 20^ο αιώνα (στην Ελλάδα έως το 1950), το κύριο προσπατούμενο για να τιμωρηθεί ένας ανήλικος ηλικίας 10-14 ετών ήταν να παραβιάσει τον ποινικό νόμο "μετά διακρίσεως" : Εξεταζόταν δη-

λαδή απλώς το κατά πόσον ο ανήλικος αυτός είχε τελέσει την αξιόποινη πράξη έχοντας -ή όχι- την πνευματική ικανότητα να αντιληφθεί τον άδικο χαρακτήρα αυτής της πράξης και να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό. Και εάν μιν δεν είχε αυτή την πνευματική ικανότητα, επιστρεφόταν στους γονείς του ή εγκλειόταν σε κάποιο «επανορθωτικό κατάστημα». Εάν όμως εθεωρείτο ότι διέθετε πράγματι ικανότητα αντίληψης και συμμόρφωσης, τότε εγκλειόταν στις φυλακές ανηλίκων, έχοντας να εκτίσει ποινή παρόμοια με εκείνης ενός ενήλικα, αλλά μειωμένη απλώς ως προς τη διάρκειά της (ά.82-85 ΠοινN 1834). Μάλιστα, όπως οριζόταν ρητά, “μετά παρέλευσιν των δεκατεσσάρων ετών η νεανική ηλικία δεν χορηγεί καθ’εαυτήν κανένα δικαίωμα εις μετρίασιν της ποινής” (ά. 85 ΠοινN 1834). Πράγμα που σημαίνει ότι μετά τα 10 έτη τους, κατά περίπτωση, αλλά οπωσδήποτε μετά τα 14 έτη τους, όσοι ανήλικοι παραβίαζαν την ποινική νομοθεσία εγκλείονταν στη φυλακή και μάλιστα, παρά τις αντίθετες νομοθετικές ρυθμίσεις, χωρίς καν να διαχωρίζονται, αρχικά τουλάχιστον από τους άλλους (ενήλικες) κρατούμενους, και χωρίς, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, να τυγχάνουν κάποιας σχολικής εκπαίδευσης. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως όταν το 1855 ο γάλλος ιππότης Βενιαμίν Αιππέρ επισκέφθηκε τη φυλακή της Τρίπολης, βρήκε εκεί τους κρατούμενους να είναι στοιβαγμένοι σε σκοτεινές ειρκτές χωρίς αέρα, φως και απασχόληση, επί 20 ώρες το 24ωρο. “Ανάμεσα σ’αυτούς βρισκόταν”, όπως γράφει, “ένα παιδί 12 ετών, κατηγορούμενο για κλοπές”. Η κράτηση ανηλίκων -υποδικών ή καταδικών- σε φυλακές για ενήλικες και μάλιστα κατά *συγχρωτισμό* με αυτούς, χωρίς κάποιους στοιχειώδεις έστω όρους υποφερτής διαβίωσης αποτελούσε τον κανόνα για την Ελλάδα ως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Βέβαια είναι γεγονός ότι η απαράδεκτη αυτή, για τις σημερινές αντιλήψεις, αντιμετώπιση των ανηλίκων στην Ελλάδα, αλλά και σ’όλα σχεδόν τα

τότε προηγμένα κράτη, μπορεί ως ένα βαθμό να εξηγηθεί από το γενικό-τερο τιμωρητικό πνεύμα εκείνης της εποχής : Ούτε είχαν ακόμη αναπτυχθεί εναλλακτικοί τρόποι τιμώρησης (π.χ. μετατροπή της ποινής σε χρηματική), αλλ' ούτε και υπήρχε οποιαδήποτε ευαισθητοποίηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα του κατηγορουμένου και του κρατούμενου. Συνακόλουθα, η μεταχείριση ενός «ανήλικου εγκληματία» δεν μπορούσε να εμφανίσει πολλές διαφοροποιήσεις σε σχέση με την αντιμετώπιση των ενηλίκων, έστω και αν στην πράξη τα δικαστήρια προσπαθούσαν να μετριάσουν αυτή την κατάσταση.(ο.π., σ.7-10)

4. Δημιουργία των Δικαστηρίων Ανηλίκων

Στο εξωτερικό, μετά την επικράτηση των νέων αρχών, κυρίως ως προς την ανάγκη αγωγής των αδικοπραγούντων ανηλίκων αντί της τιμωρίας αυτών, ως φυσική συνέπεια ανέκυψε και η ανάγκη της δημιουργίας ειδικών δικαστηρίων για την εκδίκαση των υποθέσεων αυτών, των Δικαστηρίων Ανηλίκων, διαφορετικά από τα κοινά που προορίζονται για τους ενήλικους.

Ως πρώτα δικαστήρια ανηλίκων αναφέρονται στη διεθνή βιβλιογραφία αυτά της Β.Αμερικής και συγκεκριμένα στο Σικάγο το 1899, αν και είχαν ήδη συγκροτηθεί και στην Ν.Αυστραλία με Υπουργικό Διάταγμα του 1890, και αναγνωρισμένα με νόμο του 1895. Εξαιτίας λοιπόν της επίδρασης του ευνοϊκού κλίματος που δημιουργήθηκε από τις νέες τάσεις, καθώς επίσης και από την πίεση της υπάρχουσας κρίσης της εγκληματικότητας των ανηλίκων, εμφανίστηκαν και άρχισαν να λειτουργούν τα δικαστήρια αυτά. Αρχικά σε αγγλόφωνα κυρίως κράτη όπως Αμερική, Αυστραλία, Αγγλία και αργότερα και στα υπόλοιπα της υπερωτικής Ευρώπης. Εκείνο που είναι αξιοσημείωτο και είναι καλό να τονισθεί ιδιαίτερα ως κοινό χαρακτηριστικό των Δικαστηρίων Ανηλίκων όλων των προηγμένων κρατών είναι πρώτα

απ'όλα η απλούστευση της όλης διαδικασίας και η προσπάθεια διευκόλυνσης του έργου του δικαστή και έπειτα η διαφορετικότητα σε σύγκριση με την ατμόσφαιρα που επικρατεί στα κοινά δικαστήρια. Με το τελευταίο εννοείται πως η ατμόσφαιρα είναι απαλλαγμένη από επισημότητα, φιλική και ο σκοπός είναι η βελτίωση και η αναμόρφωση των ανηλίκων μέσω της αγωγής και της ειδικής (και όχι επιεικής) μεταχείρισης αυτών.

Βεβαίως ο θεσμός των Δικαστηρίων Ανηλίκων προσαρμόστηκε προς την εν γένει νομοθεσία κάθε χώρας και τις συνθήκες που επικρατούσαν και ενσωματώθηκε τελικά με τις νομικές σχέσεις και τα εθνικά της συστήματα. (Τρωιάννου-Λουλά, 1999, σ.17)

Η Ελλάδα, ήταν φυσικό να ακολουθήσει το νέο ρεύμα. Η επίδραση των νέων ιδεών άρχισε να γίνεται περισσότερο αισθητή από τον Α' παγκόσμιο πόλεμο και μετά. Μέχρι τότε ίσχυε το παλιό καθεστώς του Π.Ν. του 1834.

Η νομοθετική μέριμνα υπέρ της παιδικής και εφηβικής ηλικίας άρχισε στην Ελλάδα μετά την λήξη του Μικρασιατικού πολέμου. Τα πρώτα μέτρα υπέρ της ανηλικότητας αναφέρονται στους ανήλικους αλήτες και επαίτες, δεδομένου ότι κατά το 1922 υπήρχαν στην Ηπειρωτική Ελλάδα χιλιάδες απροστάτευτοι ανήλικοι πρόσφυγες. Η κίνηση αυτή υποστηρίχθηκε κυρίως από διάφορες γυναικείες οργανώσεις και ιδιώτες, αλλά έτυχε να υποστηριχθεί και από την Πολιτεία.

Η πρώτη ουσιαστική κίνηση προς εισαγωγή του θεσμού των Δικαστηρίων Ανηλίκων προήλθε από διάφορους κοινωφελείς συλλόγους και εταιρείες, όπως το «Εθνικό Συμβούλιο Ελληνίδων», τον «Σύλλογο κρατουμένων γυναικών και ανηλίκων» (ο οποίος δρα σήμερα ως « Μέριμνα ανηλίκων») και την «Γενική Εταιρεία προστασίας της παιδικής και εφηβικής ηλικίας» που ιδρύθηκαν το 1925. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της τελευταίας δημιούργησαν το 1926 προσχέδιο νόμου για την ίδρυση των παιδι-

κών δικαστηρίων, το οποίο το κατέθεσαν στην Εταιρεία. Αυτό συζητήθηκε, τροποποιήθηκε και τελικά υπεβλήθει το 1929 προς ψήφιση στη Βουλή. Το σχέδιο αυτό δέχτηκε νέες τροποποιήσεις, οι οποίες του προσέδωσαν δικαστικό ή μάλλον κοινωνικό χαρακτήρα. Ψηφίστηκε από την Βουλή την 7/13 Ιουλίου 1931 και κατέστη ο Ν.5098 «περί δικαστηρίων ανηλίκων». Κάποια χρόνια αργότερα και αυτός συμπληρώθηκε με τον ν.2135/1939 και τροποποιήθηκε με τον ν.1390/1944.

5. Ο θεσμός των Επιμελητών Ανηλίκων

α) Στο εξωτερικό

Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, ο Δικαστής Ανηλίκων δεν είχε την δυνατότητα να αποφασίσει για την υπόθεση ενός ανηλίκου, εάν πρώτα δεν ερευνούσε την προσωπικότητά του, τις συνθήκες διαβίωσής του και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί σαν μέλος του κοινωνικού συνόλου. Τότε μόνο θα ήταν σε θέση να καταλήξει σε ορθά συμπεράσματα και να επιβάλλει το καταλληλότερο μέτρο για κάθε περίπτωση. Αυτό όμως ήταν πέρα από τις δυνατότητες του δικαστή αφού ο αριθμός των περιπτώσεων ήταν πολύ μεγάλος. Παρ'όλ'αυτά έπρεπε με κάποιον τρόπο να ενημερωθεί και να κατατοπιστεί σωστά, ώστε να αποκτήσει την δυνατότητα σχηματισμού σαφούς εικόνας για την προσωπικότητα και το περιβάλλον του ανηλίκου, τον οποίο και επρόκειτο να δικάσει.

Έτσι λοιπόν, θεωρήθηκε αναγκαία η δημιουργία μιας υπηρεσίας που να αποτελείται από κάποια ειδικά πρόσωπα, τα οποία θα υποβοηθούν το έργο του δικαστή. Τα πρόσωπα αυτά, που χαρακτηρίζονται ως ο κεντρικός μοχλός και η «ψυχή» του θεσμού των δικαστηρίων ανηλίκων, ονομάστηκαν « Επιμελητές Ανηλίκων ».

β) Στην Ελλάδα

Τις νέες διαμορφωμένες αντιλήψεις στο διεθνή χώρο περί της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας των ανηλίκων ακολούθησε με σημαντική καθυστέρηση και η Ελλάδα. Οι απόψεις αυτές βρήκαν απήχηση στην πράξη από το έτος 1939, όταν ενσωματώθηκε και στην χώρα μας ο θεσμός των δικαστηρίων ανηλίκων. Πέρα από την γενική ρύθμιση, την οποία περιλάμβανε αρχικά μεν ο ν.5098/1931 και στην συνέχεια ο ν.2135/1939 και ν.1390/1944, σαν ουσιαστικές προϋποθέσεις των ανωτέρων διατάξεων θεσπίστηκαν ειδικοί νόμοι, όπως ο ν.2724/1940, οι οποίοι προέβλεπαν την δημιουργία βοηθητικών οργάνων των δικαστηρίων ανηλίκων. (ο.π. ,σ.26)

Οι Επιμελητές Ανηλίκων εργάζονταν αρχικά για τις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, οι οποίες είχαν αναλάβει την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων. Είναι πολύ σημαντικό εδώ ν'αναφέρουμε ότι μολονότι ο νόμος μιλούσε για έμμισθους υπαλλήλους, λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων, αυτό δεν ήταν δυνατόν να συμβεί με τους επιμελητές. Στην πράξη διατηρήθηκε ο θεσμός των εθελοντών, οι οποίοι και έφεραν το βάρος όλης της εργασίας των Ε.Π.Α.(ο.π. ,σ.28)

Παρά τα επιτεύγματα όμως της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και την αξιοθαύμαστη δραστηριότητά της, έγινε αντιληπτό ότι αυτή η εργασία, που επιτελούνταν από τους επιμελητές, απαιτούσε ειδικές ικανότητες και γνώσεις, και δεν ήταν δυνατόν να εκτελείται μόνο από άτομα που απασχολούνται εκεί ερασιτεχνικά και εργάζονται εθελοντικά. Παρόλο τον αναμφισβήτητο ενθουσιασμό αυτών και την αξιόλογη προσφορά τους στον τομέα αυτό, τα άτομα αυτά στερούνταν ορθής επιστημονικής κατεύθυνσης και συστηματικής υπηρεσιακής οργάνωσης.

Γι'αυτό το λόγο θεωρήθηκε, αναγκαία η δημιουργία αυτοτελούς ειδικής υπηρεσίας, συστηματικά οργανωμένης, που να λειτουργεί με συγκεκριμένες αρμοδιότητες, πέρα του πνεύματος της ερασιτεχνικής φιλανθρωπίας. Έτσι λοιπόν, αφού επί σειρά ετών η αντιμετώπιση της αντικοινωνικότητας των

ανηλικών είχε ανατεθεί στις Ε.Π.Α., με ικανοποιητικά αποτελέσματα, δημιουργείται τώρα η πρώτη Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλικών με τον ν.2793/1954. Μαζί με τον εκάστοτε Δικαστή Ανηλικών λοιπόν, συγκροτείται Υπηρεσία Επιμελητών διοριζόμενων με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και πρόταση του Δικαστή ή της εν έδρα Ε.Π.Α. Την εποπτεία των Επιμελητών ασκεί ο Δικαστής. Για την ρύθμιση της οργάνωσης και λειτουργίας της Υπηρεσίας Επιμελητών, των προσόντων, της εκπαίδευσης, του τρόπου προσλήψεων αυτών, των καθηκόντων αυτών και του τρόπου απαλλαγής τους, περιέλαβε ο νόμος αυτός στο άρθρο 1 εξουσιοδοτική διάταξη για την έκδοση της πρότασης του Υπουργού Δικαιοσύνης σχετικών διαταγμάτων. Για την εκτέλεση της παραπάνω διάταξης εξεδόθηκε το από 30.6.1954 β.δ.(καταργήθηκε αργότερα από το β.δ. της 27.6.1959), μέσω του οποίου ανετέθηκε στην νέα αυτή Υπηρεσία το μεγαλύτερο μέρος της πρόληψης και της καταστολής της εγκληματικότητας των ανηλικών.(ο.π. ,σ.30)

Το 1976 συντάχθηκε νομοσχέδιο « περί συστάσεως κλάδου και τακτικών θέσεων Επιμελητών Ανηλικών παρά τοις Δικαστηρίοις Ανηλικών » υπαγόμενο στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, το οποίο υπεβλήθη στην βουλή και ψηφίστηκε ως ν.378 την 8^η Ιουλίου 1976. Ο νόμος αυτός προβλέπει και την διαδικασία, μέσω της οποίας οι Επιμελητές απέκτησαν την δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα.(ο.π. ,σ.32)

6. Δικαστήρια Ανηλικών (Σημερινά δεδομένα)

Η ειδική ποινική δικαιοδοσία των δικαστηρίων ανηλικών βασίζεται, όπως είναι γνωστό, στις οικείες διατάξεις του ισχύοντος δικονομικού δικαίου, ενισχυμένη από την συνταγματική κατοχύρωση μερικών εξαιρέσεων. Οι δικονομικές διατάξεις για τους ανήλικους δεν περιορίζονται συγκεντρωμένες σε ένα κεφάλαιο, όπως στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο, αλλά είναι

διασκορπισμένες στον Κ.Ποιν.Δ. ανάλογα με τα θέματα του γενικού δικονομικού δικαίου. Η εικόνα του δικαστηρίου ανηλίκων παραμένει πάντα η ίδια, παρά τις συνεχείς από παλιά ανανεωτικές προσπάθειες. Συγκεκριμένα στα περισσότερα Πρωτοδικεία της χώρας δίνεται η εικόνα ενός κοινού ποινικού δικαστηρίου. (Τρωϊάννου-Λουλά, 1999, σ.233)

Η σύνθεση και συγκρότηση των δικαστηρίων ανηλίκων παραμένει κατ' αρχήν η ίδια με αυτήν που βασίζεται στα άρθρα 7 και 113 του Κ.Ποιν.Δ τα οποία ωστόσο έχουν εν μέρει τροποποιηθεί. Η μεταβολή που έχει επέλθει αφορά τον τρόπο (δι)ορισμού του δικαστή ανηλίκων, του αντικαταστάτη του, του ανακριτή και του εισαγγελέα ανηλίκων. Η τροποποίηση των παραπάνω άρθρων πραγματοποιήθηκε με νεότερους νόμους.

Οι δικονομικές διατάξεις είχαν θεωρηθεί παλιότερα τροχοπέδη για την προστασία των ανηλίκων, αλλά σήμερα, σύμφωνα με τις σύγχρονες κατευθύνσεις, αποτελούν ασφαλιστική δικλείδα για τα ατομικά τους δικαιώματα, με τη δικονομική ωστόσο δυσκαμψία να παραμένει ως μειονέκτημά τους. (ο.π. ,σ.234)

Τα Δικαστήρια Ανηλίκων διακρίνονται σε μονομελή, τριμελή α' βαθμού και τριμελή β' βαθμού.

Τα μονομελή συντίθεται από τον Δικαστή Ανηλίκων, λαμβάνει μέρος ο Εισαγγελέας (κατ' αντίθεση προς ό,τι προέβλεπε ο ν.5098/1931) και παρίσταται Γραμματέας. (Φαρσεδάκη, 1985, σ.163)

Τα τριμελή δικαστήρια ανηλίκων α' βαθμού συντίθεται από τον Δικαστή ανηλίκων και δύο Πλημμελειοδίκες που ορίζονται από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών. Μετέχει και δω Εισαγγελέας και παρίσταται Γραμματέας. Εκείνα του β' βαθμού συντίθεται από τον Εφέτη Δικαστή Ανηλίκων και δύο Εφέτες που διορίζονται από τον Πρόεδρο Εφετών (Εισαγγελέα και Γραμματέα). Και στις δύο περιπτώσεις καταβάλλεται προσπάθεια ο δικαστής ανηλίκων να είναι αρχαιότερος των δύο άλλων δικαστών, ώστε να προεδρεύ-

σει του πολυμελούς δικαστηρίου. Η παράσταση συνηγόρου των ανηλίκων δεν είναι υποχρεωτική.(ο.π. ,σ.164)

Τα μονομελή δικαστήρια ανηλίκων ασχολούνται με το 99% των περιπτώσεων της παραβατικότητας των ανηλίκων. Είναι αρμόδια για την εκδίκαση όλων των πλημμελημάτων, εκτός από εκείνα για τα οποία είναι αρμόδιο το Τριμελές δικαστήριο α' βαθμού, για τα πταίσματα που διαπράττονται στην έδρα τους και για τις εφέσεις κατά αποφάσεων των πταισματοδικείων (για πταίσματα εκτός της έδρας τους). Στην ουσία, δηλαδή, είναι αρμόδια για την επιβολή των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων.

Τα τριμελή δικαστήρια α' βαθμού είναι αρμόδια για την εκδίκαση πράξεων για τις οποίες προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής ποινικού σωφρονισμού, τα δε τριμελή β' βαθμού για εφέσεις μόνο στην περίπτωση ποινικού σωφρονισμού που ξεπερνά τον ένα χρόνο.(ο.π. ,σ.164)

Εδώ η διαδικασία είναι ανεπίσημη, αποφεύγεται η δημοσιότητα, γίνεται « κλεισμένων των θυρών » (ν.3315/1955). Σωστό είναι, επίσης, να μην δημοσιεύονται φωτογραφίες, ονόματα και γενικά, πληροφορίες στον Τύπο, σχετικά με τις δίκες ανηλίκων.

Μια σημαντική διαφοροποίηση στην περίπτωση της παραβατικότητας των ανηλίκων αποτελεί το γεγονός ότι δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της αυτοφώρου διαδικασίας. Και είναι φυσικό, αφού πριν από οποιαδήποτε απόφαση ο δικαστής, κανονικά, θα πρέπει να έχει στα χέρια του μια έκθεση κοινωνικής έρευνας για να μπορέσει να κρίνει καλύτερα.(ο.π. ,σ.165)

Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

B.ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Με τον καινούριο νόμο που αφορά το Δίκαιο Ανηλίκων έχουν επέλθει πολλές αλλαγές σ' αυτό. Οι πιο σημαντικές είναι οι εξής : α) η κατάργηση της διάκρισης σε <<παιδιά>> και <<εφήβους>> και αντ' αυτής, όπου είναι αναγκαίο, ο καθορισμός των ηλικιακών ορίων των ατόμων, β) ο εμπλουτισμός των αναμορφωτικών, αλλά και των θεραπευτικών μέτρων που τίθενται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου για την καλύτερη αντιμετώπιση του ανήλικου παραβάτη, γ) ο περιορισμός των περιπτώσεων κατά τις οποίες είναι δυνατή η στέρηση ελευθερίας του ανήλικου είτε με την μορφή των μέτρων είτε με την μορφή της ιδιότυπης ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα νέων, δ) η κατάργηση της σχετικής αοριστίας της ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα νέων, ε) η δυνατότητα συνδυασμού περισσότερων μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων για την επίτευξη βέλτιστου αποτελέσματος και στ) η θεσμοθέτηση νέων μέτρων όπως αυτών της προσφοράς κοινωφελούς υπηρεσίας, της αποζημίωσης του θύματος, της φοίτησης σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης ή παρακολούθησης μαθημάτων κυκλοφοριακής αγωγής κ.λπ. (Κώδικας Νομικού Βήματος 2003).

Οι κυρώσεις που προβλέπονται για τους ανήλικους στο ελληνικό ποινικό δίκαιο διακρίνονται στα αναμορφωτικά και στα θεραπευτικά μέτρα.

1. Αναμορφωτικά μέτρα

Σύμφωνα λοιπόν με το ανανεωμένο άρθρο 122 του Ποινικού Κώδικα τα αναμορφωτικά μέτρα αντιμετώπισης της εγκληματικότητας των ανηλίκων είναι τα εξής :

α) Η επίπληξη του ανήλικου.

β) Η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή στους επιτρόπους.

γ) Η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, οριζόμενη από το δικαστήριο ανηλίκων με την συνδρομή της υπηρεσίας επιμελητών ανηλίκων, η οποία μεριμνά για την εξεύρεση της κατάλληλης οικογένειας για την αναδοχή του συγκεκριμένου ανηλίκου. Πρέπει να σημειωθεί πως αν το ανήλικο άτομο βρίσκεται ήδη σε ανάδοχη οικογένεια, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί και στην περίπτωση αυτή το μέτρο της υπεύθυνης επιμέλειας, διότι στην έννοια της <<υπεύθυνης επιμέλειας>> εμπίπτουν και οι ανάδοχοι, όπως άλλωστε προβλέπεται στο άρθρο 12 του ν.2447/1996, το οποίο τροποποίησε τα άρθρα 1607-1665 του Αστικού Κώδικα (Α.Κ.).

δ) Η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων. Στη νέα ρύθμιση :

ι) διαγράφεται το επίθετο <<ειδικός>>, που χαρακτήριζε τους επιμελητές ανηλίκων, επειδή θεωρήθηκε αδόκιμο το επίθετο και μη αναφερόμενα στην σχετική νομοθεσία. ιι) Παραπέμπει η ανάθεση της επιμέλειας σε <<ιδρύματα ανηλίκων>>, επειδή ο νομοθέτης του 1950 είχε κατά νου σε αυτήν την περίπτωση τα <<προνοιακά ιδρύματα>> και όχι τα καταστήματα ή ιδρύματα αγωγής, τα οποία αποτελούν το αυστηρότερο αναμορφωτικό μέτρο της τελευταίας περίπτωσης .

ε) Η διαμεσολάβηση μεταξύ δράστη και θύματος μέσω της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων για έκφραση συγγνώμης του ανηλίκου προς το θύμα και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης. Η προσθήκη του μέτρου αυτού, κατά το πρότυπο πολλών ξένων νομοθεσιών,

αποβλέπει στην απευθείας επαφή του ανηλίκου με το θύμα και την ανάληψη από τον πρώτο των ευθυνών για τις πράξεις του.

στ) Η αποζημίωση του θύματος ή κατ'άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο. Το μέτρο αυτό, εφαρμοζόμενο και σε άλλες έννομες πράξεις, φαίνεται ότι επιδρά βελτιωτικά στον ανήλικο .

ζ) Η παροχή κοινωφελούς εργασίας .Πρόκειται για την ιδιότυπη μορφή απασχόλησης, η οποία προβλέπεται ήδη στον Ποινικό Κώδικα, αλλά και στο Σωφρονιστικό Κώδικα για τους ενήλικες (βλ.άρθρα 82 και 100Α παράγραφος 3 περίπτωση γ' Π.Κ., καθώς και άρθρο 64 Σωφρ.Κ). Η παροχή μη αμειβόμενης απασχόλησης σημαίνει ότι αντί επιβολής ενός άλλου μέτρου επιβάλλεται στον ανήλικο η υποχρέωση κοινωνικής προσφοράς (βλ.σχετικά Κ.Δ. Σπινέλλη, 2000, σελ.279-304). Το μέτρο αυτό επομένως λειτουργεί ως μέσο διαπαιδαγώγησης του ανηλίκου και επιβάλλεται από τον δικαστή ανηλίκων, ανεξάρτητα από την συναίνεση του ανηλίκου ή των γονέων του. Η πρακτική έχει δείξει ότι οσάκις η υποχρέωση παροχής κοινωφελούς εργασίας εφαρμόστηκε ως πρόσθετο αναμορφωτικό μέτρο βάσει της παραγράφου 2 του άρθρου 122 Π.Κ. , όχι μόνο ο ανήλικος ενδέχεται να αντιδράσει στην παροχή κοινωφελούς εργασίας αλλά ακόμα και οι ίδιοι οι γονείς αντιτάσσονται καμιά φορά σε μια τέτοια προοπτική. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι όταν υπάρχει έντονη άρνηση θα επιβληθεί το μέτρο, έτσι και αλλιώς. Απλώς έχει την έννοια ότι όλοι οι παράγοντες του δικαστηρίου προσπαθούν να περιγράψουν το μέτρο αυτό που δεν είναι πολύ γνωστό στη χώρα μας και να εξηγήσουν τόσο στους γονείς όσο και στον ανήλικο τις κοινωνικοποιητικές επιδράσεις της κοινωνικής προσφοράς. Είναι αυτονόητο ότι κοινωφελής υπηρεσία παρέχεται σε δημόσιους ή δημοτικούς φορείς

μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

η) Η παρακολούθηση κοινωνικο-ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς. Πολλές φορές για την αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς ανηλίκων κρίνεται σκόπιμη η ψυχολογική υποστήριξη του ανηλίκου δράστη από κατάλληλους ψυχολόγους, ψυχιάτρους ή κοινωνικούς λειτουργούς.

θ) Η φοίτηση σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η απόκτηση γνωστικών εφοδίων, όπως είναι γνωστό, δεν θέτει μόνο τις βάσεις για την εξεύρεση εργασίας, αλλά συντελεί στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ανηλίκου και λειτουργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας στην εμπλοκή του σε εγκληματικές δραστηριότητες.

ι) Η παρακολούθηση ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής. Το μέτρο αυτό θεωρείται χρήσιμο, δεδομένου ότι οι περισσότερες παραβάσεις των ανηλίκων αφορούν ποινικά αδικήματα του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και ιδίως την οδήγηση αυτοκινήτου ή δικύκλου χωρίς σχετική άδεια.

ια) Η ανάθεση εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων. Επισημαίνεται η χρησιμοποίηση του επιθέτου <<εντατική>>. Με το άρθρο αυτό καθιερώνονται δύο είδη επιμέλειας : η απλή επιμέλεια της περίπτωσης δ' και η <<εντατική επιμέλεια>> της περίπτωσης ια'. Φυσικά, εναπόκειται στο δικαστήριο ανηλίκων να καθορίσει την συχνότητα και τη διάρκεια, καθώς και το περιεχόμενο της <<εντατικής επιμέλειας>> που θα ασκείται, όπως και η απλή επιμέλεια, από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων ή άλλη κοινωνική υπηρεσία.

ιβ) Η τοποθέτηση του ανηλίκου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής ή μονάδα μέριμνας.

Σε όλα τα είδη αναμορφωτικών μέτρων έμφαση δίδεται στη συνειδητή και έμπρακτη εμπλοκή του ανηλίκου σε αυτά. Λ.χ. στη συνδιαλλαγή λαμβάνει

μέρος ο ανήλικος και όχι οι γονείς του, η αποζημίωση του θύματος κατάβάλλεται από τον ανήλικο.

2. Θεραπευτικά μέτρα

Σύμφωνα με το άρθρο 123 Π.Κ. όταν ο ανήλικος πάσχει από οργανική νόσο ή βρίσκεται σε κατάσταση που του δημιουργεί σοβαρή σωματική δυσλειτουργία (π.χ. τυφλός, κωφάλαλος, επιληπτικός κ.α.), το δικαστήριο διατάσσει ένα ή συνδυασμό από τα ακόλουθα τέσσερα μέτρα :

- α) Την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς, στους επιτρόπους του ή στην ανάδοχη οικογένεια του ανηλίκου,
- β) την ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων,
- γ) την παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος,
- δ) την παραπομπή του σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα. Η παραπομπή δηλαδή στο ειδικό κατάστημα επιβάλλεται ως έσχατη λύση, όταν η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου είτε στους γονείς του είτε σε επιμελητή ανηλίκων ή η παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος οποιασδήποτε μορφής δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος του ανηλίκου.

Στην ίδια παράγραφο τίθενται και οι προϋποθέσεις συνδυασμού των θεραπευτικών μέτρων. Ο συνδυασμός των μέτρων αυτών είναι δυνατός μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο όταν αφορά την ανάθεση επιμέλειας (περιπτώσεις α' και β') παράλληλα με την παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος (περίπτωση γ') και όχι παράλληλα με την παραπομπή του σε θεραπευτικό κατάστημα (περίπτωση δ').

Στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου αναφέρεται πως ο ανήλικος πλέον θα εξετάζεται όχι από έναν ειδικό γιατρό όπως γινόταν μέχρι πρόσφατα, αλλά από μια εξειδικευμένη ομάδα ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών οι οποίοι υπάγονται σε Μονάδα του Υπουργείου Δικαιο-

σύνης ή σε κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα.

Τέλος στην παράγραφο 3 του άρθρου 123 Π.Κ. εισάγεται για πρώτη φορά η <<ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη>>, την οποία το δικαστήριο διατάσσει (υποχρεωτικά, πριν επιβάλλει τα θεραπευτικά μέτρα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου) σε περίπτωση που ο ανήλικος είναι χρήστης εξαρτησιογόνων ουσιών και ιδίως αν του έχει γίνει έξη η χρήση τους και δεν μπορεί να την αποβάλλει με τις δικές του δυνάμεις. Εκτός όμως από την ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη, το δικαστήριο διατάσσει και εργαστηριακή εξέταση σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν.1729/1987. Ιδιαίτερα αξιωματική θα πρέπει να θεωρηθεί η τελευταία παράγραφος του άρθρου 130 Κ.Ποιν.Δ, που αναφέρεται στις περιπτώσεις συμμετοχής και συνάφειας, και αφορά ειδικά το θέμα χωρισμού της δίκης ενηλίκων και ανηλίκων. Δηλαδή σε κάθε περίπτωση συμμετοχής ανηλίκου σε αξιόποινες πράξεις του νόμου για τα ναρκωτικά ή σε περίπτωση συνάφειας οποιασδήποτε αξιόποινης πράξης ανηλίκου σε αξιόποινες πράξεις του νόμου για ναρκωτικά που τελέστηκαν από ενηλίκους, η υπόθεση χωρίζεται πάντοτε ως προς τον ανήλικο. Η προσθήκη στο άρθρο των θεραπευτικών μέτρων και η αντίστοιχη επισήμανση οφείλεται στο γεγονός της μεγάλης διάδοσης των ναρκωτικών και στη ραγδαία αύξηση του ποσοστού των παραβάσεων του νόμου για τα ναρκωτικά, που απασχολούν τα δικαστήρια ανηλίκων και τις αντίστοιχες Υπηρεσίες των Επιμελητών.

Εκτός από τα αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα, ως τρίτο είδος ποινικής και σωφρονιστικής μεταχείρισεως για τους ανηλίκους, ο ποινικός μας κώδικας αναφέρει στο οικείο άρθρο του και τον ποινικό σωφρονισμό. Ως <<ιδιάζουσα ποινή>> ο εγκλεισμός αυτός αφορά περιπτώσεις νέων όπου τα αναμορφωτικά ή τα θεραπευτικά μέτρα δεν στάθηκαν αρκετά για την συμμόρφωση αυτών. Πιο αναλυτικά :

3. Ποινικός Σωφρονισμός

Ο ποινικός σωφρονισμός σε Φυλακές Ανηλίκων, ή, όπως αυτές επίσημα ονομάζονται, "Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων" (ά. 19 § 3 ΣωφροΚ – ν. 2776/1999), εφαρμόζεται σε ανήλικους παραβάτες ηλικίας 13 - 18 ετών συμπληρωμένων (παλαιότερα 12 – 17 ετών). Η ποινή αυτή επιβάλλεται, εφόσον, ενόψει, των περιστάσεων υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη και της όλης προσωπικότητας του ανηλίκου, κρίνεται ότι είναι αναγκαίος ο ποινικός σωφρονισμός του για να συγκρατηθεί από την τέλεση νέων α-ξιόποινων πράξεων (ά. 127 ΠΚ), εφόσον δηλ. διαπιστώνεται γι' αυτόν "αρνητική πρόγνωση". (Κουράκης Ν., 2004, σ.290)

Ασφαλώς τα κριτήρια για την επιβολή αναμορφωτικών μέτρων ή ποι-νικού σωφρονισμού σε ανήλικους είναι εξαιρετικά ρευστά και αόριστα. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα ότι, αν και η αρχή του "έσχατου καταφυγίου" (last resort) είναι αναγνωρισμένη και στην Ελλάδα, τελικά το κάθε δικα-στήριο μπορεί να αποφασίσει χαράσσοντας την δική του γραμμή πλεύσης και με βάση τα δικά του, εκάστοτε, συγκεκριμένα κριτήρια. Γι' αυτό και επι-βάλλεται, σε περιπτώσεις ποινικού σωφρονισμού, να αιτιολογεί το Δικαστή-ριο ειδικά και ουσιαστικά τη σχετική απόφασή του, χωρίς να αρκείται σε τυπικές και άχρωμες αιτιολογίες, όπως δυστυχώς φαίνεται να συμβαίνει σήμερα στην χώρα μας. Περαιτέρω, ως προς τον ποινικό σωφρονισμό, στην απόφαση του δικαστηρίου οριζόταν κατά το προγενέστερο δίκαιο μό-νο το ελάχιστο και το μέγιστο όριο παραμονής του ανηλίκου στη φυλακή. Τούτο όμως δεν ισχύει πλέον, καθώς με τη νομοθεσία του 2003 πρέπει να ορίζεται εφεξής "επακριβώς ο χρόνος παραμονής του ανηλίκου στο κατάστημα" (ά. 127 § 2 ΠΚ). Μετά τη λήξη του ελαχίστου ορίου (παλαιότε-ρα) και, κατά τον νέο νόμο, του ημίσεος της ποινής, ή, για σπουδαιούς λόγους, του ενός τρίτου αυτής, το δικαστήριο απολύει υπό όρο τον ανήλι-κο, κατά τα οριζόμενα στο ά.129 ΠΚ. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 54

ΠΚ., που παρέμεινε κατ'ουσίαν αμετάβλητο με τον νέο νόμο, η διάρκεια του ποινικού σωφρονισμού σε Φυλακές Ανηλίκων είναι μεταξύ 5 και 20 ετών, εάν για το αδίκημα που τελέσθηκε ο νόμος απειλεί στερητική της ελευθερίας ποινή άνω των 10 ετών (λ.χ. ανθρωποκτονία από πρόθεση). Σε κάθε άλλη περίπτωση το ελάχιστο όριο διάρκειας είναι 6 μήνες και το μέγιστο 10 χρόνια.

Κατά μέσο όρο, ο ποινικός σωφρονισμός ανέρχεται στο 3,3% του συνολικού αριθμού ανηλίκων έως 17 ετών, στους οποίους επιβάλλεται κάποια κύρωση από δικαστήριο (στοιχεία του έτους 1996). Πάντως, στη δικαστηριακή πρακτική, το ανώτερο όριο της ποινής του ποινικού σωφρονισμού σπάνια υπερβαίνει τα πέντε έτη (ο.π.,σ.291). Σημειώνεται ότι η απόφαση που επιβάλλει ποινικό σωφρονισμό θεωρείται ότι είναι καταδικαστική.

Χρήσιμο είναι να τονισθούν εδώ και τα εξής : *Πρώτον*, πληθώρα ερευνών έχουν καταδείξει ότι ο εγκλεισμός του ανηλίκου σε φυλακή έστω και αν, θεωρητικά, αποβλέπει στην διαπαιδαγώγηση του ανήλικου κρατουμένου, έχει συνήθως ολέθρια γι'αυτόν αποτελέσματα, τόσο πρωτογενή (π.χ. υιοθέτηση ενός αργόσχολου τρόπου ζωής μέσα στη φυλακή), όσο και δευτερογενή (στιγματισμός του ανηλίκου ως "εγκληματία" στον κοινωνικό του περίγυρο). Επιπλέον η ποινή του εγκλεισμού ανηλίκων ζημιώνει μακροπρόθεσμα και την ίδια την κοινωνία, αφού μετά την αποφυλάκισή τους οι δράστες γίνονται συνήθως αρνητικότεροι προς την κοινωνία ως σύνολο και τους άλλους πολίτες ειδικότερα, διαπράττοντας σωρεία νέων και βαρύτερων εγκλημάτων. Γι'αυτό και σε όλα τα νεότερα διεθνή κείμενα για ανήλικους η ποινή του εγκλεισμού σε φυλακή γίνεται αποδεκτή μόνο ως έσχατη λύση και πάντως για σύντομο, όσο το δυνατόν χρονικό διάστημα και κάτω από συνθήκες σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και των δικαιωμάτων του ανηλίκου ως κρατουμένου. Και *δεύτερον*, ακόμη και αν προ-

κριθεί για τον ανήλικο η λύση της επιβολής αναμορφωτικών μέτρων, και πάλι υπάρχει στην διάθεση του Δικαστηρίου μια ολόκληρη κλίμακα μέτρων, από την απλή επίπληξη έως την εισαγωγή του ανήλικου σε κάποιο ίδρυμα ανηλίκων, ενώ μέτρα προνοιακού χαρακτήρα, μπορούν να ληφθούν ακόμη και για προπαραβατικούς ανηλίκους. Πράγμα που σημαίνει ότι με τις πολλαπλές αυτές εναλλακτικές δυνατότητες που παρέχει ο νόμος στην εφαρμογή του δικαίου, και που με τον ν.3189/2003 διευρύνθηκαν πολύ περισσότερο, μπορεί να επιλέγεται κάθε φορά το μέτρο εκείνο το οποίο διασφαλίζει κατά τον καλύτερο τρόπο όχι μόνο την κοινωνία από όσους ανήλικους της δημιουργούν προβλήματα, αλλά και τον ίδιο τον ανήλικο στην πορεία του προς την κοινωνικοποίηση.(ο.π., σ.278)

4. Διάρκεια μέτρων

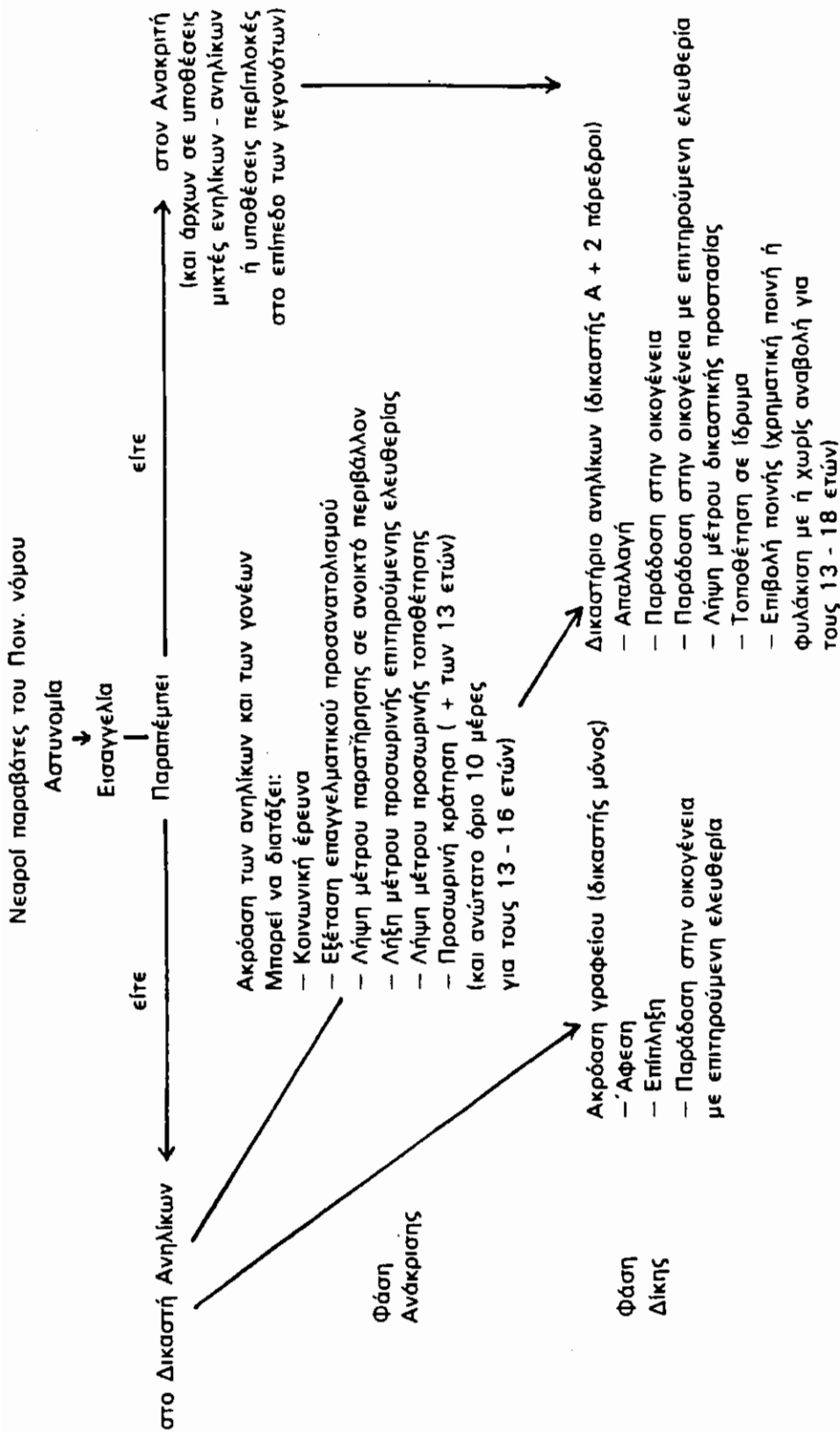
Το ανανεωμένο άρθρο 125 Π.Κ., αναφέρεται στη χρονική διάρκεια των μέτρων διαχωρίζοντας τα αναμορφωτικά από τα θεραπευτικά : Τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε το δικαστήριο παύουν αυτοδικαίως, όταν ο ανήλικος συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του. Μόνο με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου μπορεί να κριθεί αναγκαία η συνέχισή τους, μέχρι την συμπλήρωση του 21^{ου} έτους. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στον περιορισμό της χρονικής διάρκειας των αναμορφωτικών μέτρων, καθώς και στην καθιέρωση της δυνατότητας επανεξέτασής τους από το δικαστήριο. Έτσι, όχι μόνο δεν συνεχίζεται άσκοπα η παρέμβαση στο ενήλικο πλέον άτομο, αλλά και επιτυγχάνεται μια αποσυμφόρηση των υπηρεσιών του δικαστηρίου ανηλίκων.

Όσον αφορά τα θεραπευτικά μέτρα, είναι δυνατόν να διαρκέσουν, αν έτσι το κρίνει το δικαστήριο, και μετά το 18^ο έτος της ηλικίας, ύστερα από γνωμοδότηση της εξειδικευμένης ομάδας ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ.2 και πάντως όχι μετά τη συμπλήρωση του 21^{ου} έτους. Κατά συνέπεια, τα θεραπευτικά μέτρα

διαφέρουν στο σημείο αυτό από τα αναμορφωτικά, διότι τα πρώτα δεν παύουν αυτοδικαίως, αλλά απαιτείται γνωμοδότηση από την εξειδικευμένη ομάδα που προβλέπεται στο άρθρο 123 παρ.2. Ωστόσο, τα θεραπευτικά μέτρα ομοιάζουν προς τα αναμορφωτικά κατά το ότι η διάρκεια τους σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί το 21^ο της ηλικίας του ατόμου στο οποίο έχουν επιβληθεί.

Γ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Γ. ΦΟΡΕΙΣ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ

- 1. ΔΙΚΑΣΤΕΣ**
- 2. ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ**
- 3. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ**
- 4. ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ**
- 5. ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ**

1. Δικαστές Ανηλίκων

Ανέκαθεν η αποτελεσματικότητα και η επιτυχία της απονομής δικαιοσύνης στον τομέα της νεανικής παραβατικότητας είχε άμεση εξάρτηση από τον βασικό παράγοντα που είναι οι δικαστές ανηλίκων. Όπως έχει ήδη ειπωθεί, το κεντρικό πρόσωπο σε μια δίκη είναι ο δικαστής. Όταν όμως ο κατηγορούμενος είναι ανήλικο άτομο ο ρόλος του έχει μεγαλύτερη σημασία και βαρύτητα. Είναι γνωστό ότι σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους συμπεριφοράς και ανθρωπίνων σχέσεων είναι αναγκαία η σχετική επιμόρφωση, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πρόκειται για την μεταχείριση των ανηλίκων ή του χειρισμού των προβλημάτων του. Στην προκειμένη περίπτωση δε γίνεται καμία επιμόρφωση ή ειδίκευση των δικαστών ανηλίκων. Η έλλειψη αυτή ειδικής εκπαιδεύσεως καλύπτεται, κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας, μόνο απ'το ενδιαφέρον, την προσωπική διάθεση και την ευαισθησία του κάθε δικαστή ανηλίκων, με δεδομένη την ουσιαστική συμβολή του προσωπικού παράγοντα στην εφαρμογή του οποιουδήποτε θεσμού. Ωστόσο είναι γεγονός ότι οι απαιτήσεις αυτές για την ειδίκευση των δικαστών και γενικά όλων των απασχολουμένων με τους ανηλικούς, προϋπήρχαν στο διεθνή χώρο χωρίς όμως να υπάρχει δέσμευση για την εφαρμογή τους.

Τα ουσιαστικά καθήκοντα του δικαστή ανηλίκων παραμένουν τα ίδια με εξαίρεση τη διαφοροποίηση της συμμετοχής του στις διοικητικές επιμέλειες,

και κυρίως στο θέμα της εισαγωγής ανηλίκου σε ίδρυμα αναγκαστικής αγωγής . Με τη νέα ρύθμιση , για να παρακαμφθεί η αντισυνταγματικότητα της εισαγωγής / εγκλεισμού ανηλίκου με υπουργική απόφαση , δηλαδή της διοικήσεως , την απόφαση εκδίδει ο δικαστής ανηλίκων.(Τρωϊάννου-Λουλά, 1999, σ.236)

Εκτός αυτού είχε καθιερωθεί , από την σύσταση των Εταιριών Προστασίας Ανηλίκων (Ε.Π.Α.) να προεδρεύει των Δ.Σ. ο εκάστοτε δικαστής ανηλίκων, και επομένως υπήρχε ως πρόσθετη απασχόληση η συμβολή του στο έργο των Ε.Π.Α. , ρόλο που είχε ανατεθεί και στον εισαγγελέα ανηλίκων .

Αξιοπρόσεκτη ωστόσο είναι η μεταβολή του τρόπου διορισμού του δικαστή ανηλίκων . Η παλαιά διάταξη απαιτούσε για τον δικαστή ανηλίκων και τον αναπληρωτή του απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου μετά από πρόταση του Υπουργού της Δικαιοσύνης .(ο.π., σ.237)

Η νέα διάταξη ρυθμίζει διαφορετικά το θέμα και απαιτεί ο ορισμός ενός ή περισσότερων δικαστών , προφανώς ως αντικαταστατών , να γίνεται με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του Εισαγγελέα Εφετών , που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του συμβουλίου ή του δικαστή που διευθύνει το δικαστήριο . Επίσης όπου υπηρετούν πάνω από 20 δικαστές , οι ανακριτές , οι επίκουροι ανακριτές και οι δικαστές ανηλίκων ορίζονται από την ολομέλεια του δικαστηρίου .Στην σχετική διάταξη επαναλαμβάνεται και εδώ τυπικά ότι προτιμώνται για δικαστές ανηλίκων οι έχοντες ειδικές γνώσεις , αλλά το σημείο αυτό της διατάξεως φαίνεται να παραμένει ακόμη γράμμα κενό . Για το ρόλο του δικαστηρίου και του δικαστή ανηλίκων στο λεγόμενο τομέα << προλήψεως >> - μεταχείριση μέσω της διοικητικής οδού - ή όπως πρόσφατα καθιερώθηκε στο << πεδίο δικαίου προνοίας ανηλίκων >> θα γίνει λόγος παρακάτω .Ήδη όμως επισημαίνεται η μείωση αυτού του ρόλου ,

λόγω του υποβιβασμού και της υπολειπουργίας του προληπτικού τομέα σε σύγκριση με τον τρόπο που αναφερόταν και λειτουργούσε παλαιότερα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της Υπηρεσίας επιμελητών ανηλίκων . Οι παράγοντες που συνέβαλλαν σ'αυτό είναι πολλοί και θ'αποτελέσουν αντικείμενο σχολίων .Ενδεχομένως όμως να προβλέπονται άλλοι σχεδιασμοί από τους αρμοδίους , σχετικά με την << πρόληψη >> για την εγκληματικότητα ανηλίκων .

2. Εισαγγελείς ανηλίκων

Όπως είναι γνωστό , οι βασικές αρχές της ποινικής δίκης ισχύουν και για τους ανηλίκους και η έλλειψη ειδικών ρυθμίσεων οδηγούν στην ισχύ των διατάξεων του γενικού δικονομικού δικαίου . Ωστόσο οι ιδιαιτερότητες σε μια δίκη ανηλίκου παραμένουν , δεδομένου ότι τα ειδικά θέματα που ανακύπτουν διαφοροποιούν την όλη διαδικασία .

Ο Εισαγγελέας , όπως σε κάθε ποινική δίκη , διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο . Το ίδιο συμβαίνει και στη δίκη ενός ανηλίκου . Παρά το φόρτο εργασίας που πράγματι τον βαραίνει , η συμβολή του είναι τεράστια , ιδιαίτερα δε χρήσιμος θεωρείται ο ρόλος του ως αυστηρού κριτή και εισηγητή .

Οι Εισαγγελείς εκτός από το βασικό ρόλο τους στον τομέα καταστολής εγκληματικότητας ανηλίκων , έχουν και την δυνατότητα για ενέργειες προληπτικής μορφής . Ο Εισαγγελέας ανηλίκων συμμετέχει στις διοικήσεις των Εταιριών Προστασίας Ανηλίκων , στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους . Με την νέα ρύθμιση τού ανατέθηκαν και αρμοδιότητες που ανήκαν παλαιότερα στις Υπηρεσίες Επιμελητών των Δικαστηρίων Ανηλίκων . Συγκεκριμένα , γίνεται ο αποδέκτης των αιτήσεων , για εισαγωγή σε Ι.Α./ Α.Κ. , με διαζευκτική δυνατότητα τις αστυνομικές αρχές .

Στις αξιοσημείωτες δραστηριότητες του Εισαγγελέα προληπτικής υφής ανήκουν και αυτές των ατύπων παρεμβάσεων . Μία από αυτές είναι και ο διαμεσολαβητικός ρόλος του μεταξύ δράστη και θύματος που προβλέπεται στη σχετική διάταξη . Σύμφωνα με αυτήν ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών έχει δικαίωμα να συνιστά , σε όσους έχουν διαφορές , φιλονικούν κ.λπ. , την διευθέτηση των διενέξεών τους με προσέγγιση με τρόπους συμφιλίωσης και με αποζημίωση για αξιόποινες πράξεις .

Νεότερες νομοθετικές ρυθμίσεις επιφόρτισαν την Εισαγγελία ανηλίκων με επιπλέον καθήκοντα και αρμοδιότητες . Συγκεκριμένα επιφορτίσθηκε με αστικής φύσεως αρμοδιότητες , καθώς και με αρμοδιότητα στις υιοθεσίες και στην προστασία του ανηλίκου θύματος κακοποιήσεως . Αξιόλογη είναι και η συμμετοχή του Εισαγγελέα ανηλίκων στο ειδικό τμήμα εκδίκασεως υποθέσεων οικογενειακού δικαίου .

Άλλου είδους επιβάρυνση της εισαγγελικής αρχής είναι και η παρακολούθηση (<<δοκιμασία>>) των ενηλίκων , που και αυτή , όπως φαίνεται έχει ατονήσει η σχετική διάταξη και δεν εφαρμόζεται , εκτός των άλλων ενδεχομένως λόγων , και εξαπίας της αδυναμίας των υπερβεβαρυμένων εισαγγελέων να ανταπεξέλθουν και σε αυτήν την απασχόληση . Ωστόσο φαίνεται να ισχύει τυπικά (ο.π.,σελ.240).

Πολύ πρόσφατα , νέες δικονομικές διατάξεις αναβάθμισαν τον ρόλο του Εισαγγελέα , δίνοντάς του την δυνατότητα να αναστέλλει την ποινική δίωξη για ευκαιριακούς δράστες και ορισμένες ήσσονος σημασίας αξιόποινες πράξεις , οπότε και διατάσσει ο ίδιος αναμορφωτικά μέτρα , εκτός από μέτρα κατά της ελευθερίας ή ποινή περιορισμού σε ειδικό κατάσταση . Ακόμα του ανατέθηκε η εκτέλεση και η εφαρμογή των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων (Κώδικας Νομικού Βήματος 2003) .

3. Αστυνομία

Τα αστυνομικά όργανα και ο εισαγγελέας είναι οι πρώτοι που έρχονται σε επαφή με τον νέο που εκδηλώνει αντικοινωνική συμπεριφορά. Ακριβώς αυτή η πρώτη επαφή έχει θεωρηθεί η ιδεωδέστερη στιγμή για την άσκηση πρόληψης, γι' αυτό και ο νομοθέτης με το Ν. 2298/1995 δίνει την ευχέρεια στις αστυνομικές αρχές με αίτησή τους στο δικαστή ανηλίκων να προωθήσουν μια περίπτωση <<προπαραβατικότητας>> που έχει υποπέσει στην αντίληψή τους.

Το έργο της πρόληψης της παραβατικότητας των ανηλίκων έχει αναλάβει το Τμήμα Ανηλίκων στη Διεύθυνση Ασφάλειας της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής. Τα πρωτεύοντα καθήκοντα του τμήματος αφορούν την επέμβαση σε περιστατικά παρεμβάσεων για τα οποία έχει ενημερωθεί από τα κατά τόπους τμήματα ασφαλείας, καθώς και τις άμεσες ενέργειες σε καταγγελίες κακοποίησης ή απειλής κατά ανηλίκων. Επίσης ένα σημαντικό μέρος από τις δραστηριότητες του Τμήματος Ανηλίκων αποτελούν οι μεταφορές ανηλίκων, δηλαδή η μετακίνησή τους από τις αστυνομικές αρχές προς τις εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές και τα ιδρύματα ή και αντίστροφα, καθώς και οι αναζητήσεις εξαφανισθέντων ή διωκωμένων.

Στα πλαίσια της δράσης του στον τομέα της πρόληψης, το Τμήμα Ανηλίκων διεξάγει περιπολίες, κάνει προσαγωγές υπόπτων, ελέγχει εισαγγελικές παραγγελίες για περιπτώσεις ενδοοικογενειακών διαφορών, ενώ παράλληλα συνδράμει και την διενέργεια κοινωνικών ερευνών.

4. Οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων (Ε.Π.Α.)

Ένας σημαντικός φορέας προληπτικής βασικά μορφής στην ακολουθούμενη πολιτική για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων στη χώρα μας - βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας του Δικαίου ανηλίκων -

είναι οι Εταιρίες Προστασίας Ανηλίκων (Ε.Π.Α.). Ως Ν.Π.Δ.Δ., (αρχικά ως ημικρατικός οργανισμός) εποπτεύονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, που ορίζει το διοικητικό τους συμβούλιο .Στην Ελλάδα, όπως έχει ήδη ειπωθεί, ιδρύθηκαν το 1940 συγχρόνως με τα Αναμορφωτικά Καταστήματα ενώ είχαν από πολύ νωρίτερα κοινωνική δραστηριότητα και λειτουργούσαν ως τμήματα στα πλαίσια κοινωφελών και προστατευτικών συλλόγων και εταιριών .

Οι εταιρίες αυτές έχουν ως σκοπό την υποβοήθηση του έργου των δικαστηρίων ανηλίκων και κινητοποιούν, για το λόγο αυτό, τα διάφορα τμήματά τους που περιλαμβάνουν το καθένα τις ανάλογες και αντίστοιχες αρμοδιότητες . Πριν από το 1954 το μεγαλύτερο έργο των Ε.Π.Α. το διεκπεραίωναν εθελοντικά οι επιμελητές ανηλίκων που ανήκαν σ'αυτές ως μέλη τους . Σήμερα εκτός των μελών υπάρχουν στις Ε.Π.Α. και οι <<κοινωνικοί βοηθοί>> στους οποίους κατανέμονται οι διάφορες αρμοδιότητες . Μετά από τον διαχωρισμό και την δημιουργία της Υπηρεσίας Επιμελητών ανηλίκων το κενό, που άφησε η αποχώρηση των επιμελητών , καλύφθηκε τόσο από την εθελοντική εργασία των υπολοίπων <<μελών>>, όσο και από αμειβόμενους <<υπαλλήλους>> που συνέχισαν το έργο τους .

Η αλλαγή αυτή υποχρέωσε σε μια αναδιοργάνωση τις Ε.Π.Α. και την Υ.Ε.Α., από διαφορετική πλέον πλευρά , και η συνεργασία τους αυτή είναι τόσο χρήσιμη όσο και αναγκαία για το έργο και των δύο . Από την πρώτη εκείνη εποχή η Ε.Π.Α. Αθήνας, είχε ήδη δημιουργήσει τη Σχολή κοινωνικής εργασίας / κοινωνικών λειτουργιών .Είχε λοιπόν την ευκαιρία με τους σπουδαστές / εκπαιδευόμενους αρχικά και αργότερα με την πρόσληψη κοινωνικών λειτουργιών αποφοίτων της σχολής, να καλύψει και την ανάγκη αυτή . Δυστυχώς όμως παρέμεινε το κενό που υπήρχε , δηλαδή της απου-

σίας μιας νομοθετημένης <<Κοινωνικής υπηρεσίας>>, σε όλες γενικά τις Ε.Π.Α.

Η σημερινή μορφή των εταιριών έχει μεταβληθεί, και η κάθε μία από αυτές έχει πάρει αυτήν, που απαιτούν οι ανάγκες λειτουργίας της. Ιδιαίτερα στην Ε.Π.Α. της Αθήνας, από άποψη διαρθρώσεως, παραμένουν αριθμητικά τα τρία τμήματα αλλά με διαφορετικό τίτλο και περιεχόμενο. Λειτουργούν λοιπόν: 1) Το τμήμα Δημοσίων σχέσεων, 2) Το Νομικό τμήμα (με εθελοντές δικηγόρους), 3) Το τμήμα <<υποστηρίξεως - λειτουργίας>> για τις δύο (2) Στέγες. Στην Ε.Π.Α. Αθήνας απασχολούνται τρεις κοινωνικοί λειτουργοί (η μία ωστόσο εξυπηρετεί και τις ανάγκες της Στέγης του Περισού).

Πρόσφατα εκδόθηκαν οι δύο νόμοι που προαναφέρθηκαν για τα αναμορφωτικά καταστήματα. Ο παλιός νόμος που περιείχε και την διάταξη (άρθρο 12) για την σύσταση των Ε.Π.Α. δεν ήταν δυνατόν να περιλαμβάνει και θεσμούς που εμφανίστηκαν πολύ αργότερα όπως αυτή των κοινωνικών λειτουργών. Έτσι η έλλειψη που υπήρχε εξαρχής, εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα, παρά τις νεότερες ρυθμίσεις, εφόσον τα νεότερα νομοθετήματα δεν είχαν την δυνατότητα να καλύψουν αυτό το κενό. Οι δύο αυτοί νόμοι περιλαμβάνουν και διατάξεις που αναθέτουν στις Ε.Π.Α. μια μορφή <<επιβλέψεως>> ανηλίκων μέσα στα πλαίσια του κύριου σκοπού της, δηλαδή παροχής υλικών αγαθών, ηθικής και κοινωνικής στηρίξεως κ.λπ.

Νέες ωστόσο αρμοδιότητες στις Ε.Π.Α. προσέθεσε ο νόμος 2447 / 1997 περί <<Υιοθεσίας, επιτροπείας και αναδοχής ανηλίκου κ.λπ.>> όπου στα άρθρα 50, 53 παρέχεται η ανάθεση προσωρινής ασκήσεως του έργου των <<Κοινωνικών Υπηρεσιών>> που προβλέπονται από τον νόμο στις Ε.Π.Α.

Τα αρμόδια αυτά όργανα δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί και η προσωρινή ανάθεση στις Ε.Π.Α. γίνεται έως ότου ιδρυθούν οι αναφερόμενες Υπηρεσίες και εκδοθούν τα σχετικά διατάγματα .

Σύμφωνα με πληροφορίες των αρμοδίων του Υπουργείου Δικαιοσύνης καταβάλλεται προσπάθεια και γίνεται προεργασία για μια σε βάθος ρύθμιση μ'ένα ιδιαίτερο νομοθέτημα που να αφορά τις Ε.Π.Α. Απ'όσες λειτουργούν σε μερικά μόνο Πρωτοδικεία της χώρας , αρκετές περιλαμβάνουν στις δραστηριότητές τους τη λειτουργία για τις <<Στέγες ανηλίκων>> όπως στην Αθήνα και στον Πειραιά, καθώς επίσης άλλες με βάση προγράμματα επιδοτούμενα από κοινοτικά ταμεία, με πόρους από την Ε.Ο.Κ. (σε συνεργασία με το Παν/μιο) όπως στη Θεσσαλονίκη .Σε άλλες Ε.Π.Α. λειτουργούν <<Στέγες>> με περιορισμένο ωράριο -μόνο την μέρα- όπως στην Καρδίτσα και στην Αλεξανδρούπολη .Μερικές στερούνται κανονισμού μολονότι εργάζονται με βάση την πρόληψη και με προνοιακού χαρακτήρα δραστηριότητες, όπως το Ναύπλιο, ο Βόλος, η Κοζάνη, κ.α. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι σε μερικές από τις Ε.Π.Α. -Αθήνα ,Πειραιά ,Ηράκλειο Κρήτης- υπάρχει προσωπικό (15 άτομα) υπαλλήλων του Υπουργείου Δικαιοσύνης . Τέλος επισημαίνεται ότι και οι Ε.Π.Α. όπως και οι άλλοι φορείς κρατικής παρέμβασης που αντιμετωπίζουν την παραβατικότητα των ανηλίκων, ακολουθούν μια φθίνουσα πορεία , έχοντας ανάγκη αναδιαρθρώσεως που θα την αναστείλει .

5. Επιμελητές Ανηλίκων

Για περίπου σαράντα χρόνια, η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων ασκεί ένα σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα. Από το Β.Δ. της 30/6/54 μέχρι το Π.Δ. 49/1979 «Περί λειτουργίας της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων» και του Ν.1868/1989, τα καθήκοντα

των επιμελητών ανηλίκων αποτελούν το στίγμα του κυρίαρχου ίσως φορέα επίσημου κοινωνικού ελέγχου για την αντιμετώπιση του «προπαραβατικού» ανηλίκου. Οι επιμελητές ανηλίκων λειτουργούν τόσο προληπτικά (ανακάλυψη ανηλίκων σε κίνδυνο) όσο και για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων στη διάρκεια της κρίσης και μετά (αποκατάσταση). Βλ. κεφάλαιο Δ'.

Δ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Δ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

1. Ο σημαντικός ρόλος του επιμελητή ανηλίκων στα Δικαστήρια

Ανηλίκων.

Ο Επιμελητής έχει σαν έργο την υποβοήθηση του Δικαστή Ανηλίκων κατά την άσκηση των καθηκόντων του . Μέσω αυτού υλοποιείται και πραγματοποιείται το έργο της αναμόρφωσης .

Λέγοντας "αναμόρφωση" εννοούμε την διεργασία εκείνη, η οποία θεωρείται απαραίτητη για να αναπροσαρμοστεί κοινωνικά ο ανήλικος, να επανέλθει εντός της κοινωνίας στην οποία ανήκει και να επαναλειτουργήσει σαν μέλος της .

Ας σημειωθεί ότι η μετατροπή των αντικοινωνικών τάσεων σε κοινωνικές διαθέσεις μόνο με κατάλληλη διαπαιδαγώγηση ή μέσω μιας θεραπευτικής – αναμορφωτικής μεταχείρισης είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί . Η όλη εργασία κινείται στα πλαίσια μιας επαγγελματικής σχέσης, κατά την οποία ο Επιμελητής θέτει τις γνώσεις του στην υπηρεσία του ανηλίκου . Προσπαθεί να εντοπίσει τις ανάγκες του ανηλίκου και να τον υποβοηθήσει στην αυτογνωσία του , βασιζόμενος στις γνώσεις και στις δραστηριότητες που του παρέχονται απ' τον νόμο . Στην επιτυχία όμως της όλης εργασίας συντελεί εκτός από τις ικανότητές του και το στοιχείο της πείρας που διαθέτει .

Η εργασία αυτή διακρίνεται σε δύο κυρίως φάσεις των οποίων ο σαφής διαχωρισμός τους στην πράξη δεν είναι εμφανής . Στην πρώτη συντελείται η ανεύρεση και συγκέντρωση γεγονότων και στοιχείων . Στην συνέχεια ακολουθούν ορισμένες διαγνωστικές παρατηρήσεις σχετικά με τα κύρια αίτια και τις αφορμές για να διατυπωθούν προτάσεις για την λήψη των κατάλληλων μέτρων . Αναλυτικότερα πρέπει με την εφαρμογή ορισμένης τεχνικής ν' αναζητηθούν , να εξακριβωθούν και να γίνουν κατανοητά τα γεγονότα τα οποία οδήγησαν στην δημιουργία του προβλήματος .(Τρωϊάννου-Λουλά,1999,σ.185)

Τέτοια προβλήματα μπορεί να εντάσσονται στην αντικειμενική πραγματικότητα ή στις υποκειμενικές αντιδράσεις, να είναι απίτες ή αποτελέσματα, να προέρχονται από τις σχέσεις μεταξύ του προσώπου και του προβλήματος κλπ. Στην συνέχεια ακολουθεί η διάγνωση. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει ν' ανακινηθούν, να ερευνηθούν σχετικά με την σημασία τους, να εξεταστούν στις σχέσεις μεταξύ τους. Συνοπτικά τα γεγονότα πρέπει να μελετηθούν διεξοδικά και να οργανωθούν σε ιδέες, οι οποίες θα πηγάζουν από τις γνώσεις και την πείρα και θα οδηγούν στον αντικειμενικό σκοπό δηλαδή στην επίλυση του προβλήματος.

Στα πλαίσια της εμπειρικής φάσης πρέπει να παρθεί μια απόφαση η οποία να είναι το τελικό αποτέλεσμα της θεώρησης των συγκεκριμένων γεγονότων και να επιδρά άμεσα και έμμεσα στην λύση του προβλήματος.

Η απόφαση μπορεί να πάρει την μορφή της επιλογής της οδού προς την δράση. Η πορεία δράσης θ' ακολουθηθεί από την απόφαση που θα παρθεί.

Τ' ανώτερα στάδια ή φάσεις είναι γνωστά στη Κοινωνική Εργασία σαν α) μελέτη (ανεύρεση γεγονότων) και διάγνωση (σκέψη ή οργάνωση γεγονότων σε μια ερμηνεία με νόημα και σκοπό) και β) θεραπεία (εφαρμογή των συμπερασμάτων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα δράσει ο Επιμελητής πάνω στο πρόβλημα). Σαν θεραπευτική φάση στον τομέα της αντικοινωνικότητας των ανηλίκων θεωρείται η λεγόμενη "αναμόρφωση". (ο.π., σ.186)

Για την πραγματοποίηση αυτής ο Επιμελητής που αναλαμβάνει κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ανηλίκου, κάνει επίσκεψη στο σπίτι του και την οικογένειά του, ενδεχομένως και στο σχολείο και στην εργασία του έτσι ώστε να έρθει σε άμεση επαφή με τα πρόσωπα που έχει ο ανήλικος στο ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον. Γενικότερα,

εξετάζεται οτιδήποτε θα βοηθήσει και θα συμβάλλει στη συλλογή στοιχείων για την εξαγωγή ορθών γενικών συμπερασμάτων .

Για τα στοιχεία της έρευνας των επιμελητών ανηλίκων ενδεικτική είναι και η εγκύκλιος του Υπουργείου Δικαιοσύνης της 25 / 6 /1962 με αριθμό πρωτοκόλλου 80117

<<Ο επιμελητής δέον να εξετάση τας διαφόρους φάσεις της αναπτύξεως του ανηλίκου από της βρεφικής του ηλικίας και δη

- 1) την υγείαν του και την εν γένει σωματικήν του ανάπτυξιν
- 2) την ψυχολογικήν και συναισθηματικήν του εξέλιξιν
- 3) την θέσιν του εντός της οικογενειακής ομάδος
- 4) τας σχέσεις του με έναν έκαστον των γονέων και αδελφών του
- 5) την σχολικήν του εξέλιξιν και την στάσιν του έναντι του σχολείου και των συμμαθητών του
- 6) την εξωτερικήν του εμφάνισιν και τας εν γένει συνηθείας του
- 7) τας κοινωνικάς του σχέσεις και την στάσιν του έναντι των φίλων του
- 8) την επαγγελματικήν του εξέλιξιν και την στάσιν του έναντι της εργασίας του , του εργοδότη και των συναδέλφων του
- 9) τας κλίσεις και προτιμήσεις του
- 10) το είδος της ψυχαγωγίας το οποίο προτιμά
- 11) γεγονότα τα οποία επηρέασαν τον οικογενειακόν του βίον
- 12) το γενετήσιον πρόβλημα ,ήτοι ποίαν θέσιν λαμβάνει ο ανήλικος έναντι του ετέρου φύλου , την τυχόν εμπειρίαν του , την πιθανήν ύπαρξιν διαστροφής και πώς ενεφανίσθη αυτή , και εν γένει παν έτερον στοιχείον σχέσιν έχον με την θέσιν του ανηλίκου ως προς τας σχέσεις των δύο φύλων>> . (Γεωργούλας Σ. 2000,σ.185)

Αυτά καθώς και οι πηγές από τις οποίες προήλθαν πρέπει ν' αναφέρονται

στις εκθέσεις και στα δελτία που συντάσσουν οι Επιμελητές με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή η αντιμετώπιση – παρουσίαση της εικόνας της όλης κατάστασης. Η παραπάνω διεργασία συντελείται μέσω των συζητήσεων – συνεντεύξεων στο σπίτι του ανηλίκου ή στα γραφεία της υπηρεσίας.

Η επίσκεψη στο σπίτι είναι απαραίτητη για την καλύτερη διαπίστωση της γενικής εικόνας και της ατμόσφαιρας του οικογενειακού κλ.π. περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο ζει ο ανήλικος αλλά και στη συνέχεια κρίνεται ωφέλιμο να γίνει η εργασία αυτή και στο περιβάλλον του γραφείου της Υπηρεσίας για ψυχολογικούς λόγους.

Κατά την φάση αυτή για καλύτερη συλλογή των στοιχείων και την δημιουργία της πρώτης καλής επαφής απαραίτητες θεωρούνται 2 έως 4 συναντήσεις – συνεντεύξεις.

Κατά την πρώτη συνέντευξη επιβάλλεται η παροχή επεξηγήσεων σχετικά με την Υπηρεσία και τις δυνατότητες προσφοράς της, και του "ρόλου" του Επιμελητή. (Τρωϊάννου – Λουλά, 1999,σ.187)

Το πρώτο βήμα μετά την ανακοίνωση των λόγων που οδήγησαν στην επίσκεψη, είναι η δημιουργία άνεσης και εμπιστοσύνης μεταξύ του Επιμελητή και του ανηλίκου. Παράλληλα όμως δεν πρέπει να παραληφθεί να τονισθεί το γεγονός της σοβαρής ή μη αφορμής η οποία δόθηκε με την συμπεριφορά του ανηλίκου και η οποία προκάλεσε την ανησυχία και την επέμβαση της Υπηρεσίας. Η συζήτηση θα πρέπει να διεξαχθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε ν'αποφευχθεί η εντύπωση ότι πρόκειται για ανάκριση.

Κατά την πρώτη συνάντηση, η οποία είναι βασική, διότι μ'αυτή τοποθετούνται τα θεμέλια της σχέσης μεταξύ Επιμελητή και ανηλίκου ή και των οικείων τους, προκύπτει η ανάγκη της ορθής κατεύθυνσης από τον Επιμελητή, ώστε να μιλήσει μεν ελεύθερα χωρίς διακοπές, κρίσεις και επικρίσεις, αλλά να μην αφεθεί τόσο ώστε να πει ό,τι θέλει και όπως θέλει, αλλά

μόνο οτιδήποτε θα είναι χρήσιμο για την συλλογή του απαραίτητου υλικού για την αναφορά του Επιμελητή.

Απαραδέκτο είναι επίσης κατά την πρώτη επαφή τα ηθικά κηρύγματα και οι συμβουλές. Βασικά από τις πρώτες επαφές πρέπει να γίνει προσπάθεια ώστε ο ανήλικος να ενθαρρυνθεί. (ο.π., σ.188)

Κατά τη φάση αυτή αποβλέπουμε στη διαπίστωση κατά το δυνατό των κυρίων αιτιών, των σκοπών της αντικοινωνικής του συμπεριφοράς και εκδήλωσης και καταβάλλεται προσπάθεια ανεύρεσης κατάλληλου μέτρου για τη συγκεκριμένη περίπτωση, το οποίο προτείνεται από τον Επιμελητή που διενέργησε την κοινωνική έρευνα.

Ας σημειωθεί ότι η πρόταση και η γνωμάτευση πρέπει να αιτιολογούνται επαρκώς και να συνδυάζονται με τα στοιχεία και τα γεγονότα ώστε να εξετάζονται συμπεράσματα που να εμφανίζονται σαν συνέπειά τους.

Εάν ο Δικαστής Ανηλίκων συμφωνεί με την πρόταση του Επιμελητή επιβάλλει το μέτρο που προτάθηκε μ' απόφασή του χωρίς όμως ν' αποκλείεται και η περίπτωση διαφωνίας του οπότε επιβάλλεται άλλο μέτρο.

Στην πράξη όμως ιδιαίτερος στις σοβαρές περιπτώσεις προηγείται συζήτηση μεταξύ Δικαστή και Επιμελητή με γνώμονα το συμφέρον του ανήλικου.

Τη διαγνωστική φάση ακολουθεί η θεραπευτική – αναμορφωτική. Εάν το μέτρο που προτάθηκε είναι η επιμέλεια αρχίζει η αναμορφωτική εργασία του Επιμελητή. Να σημειωθεί ότι η άσκηση της Επιμέλειας θεωρείται διεθνώς το κύριο αντικείμενο της εργασίας του Επιμελητή. Αλλά τι εννοούμε λέγοντας Επιμέλεια. Τι είναι ακριβώς αυτή και πώς ασκείται. (ο.π., σ.189)

Γενικά έχει επικρατήσει η άποψη ότι η Επιμέλεια είναι μια διεργασία μεταχείρισης της "κατά περίπτωση κοινωνικής Εργασίας". Την άποψη σ' αυτό το σημείο φαίνεται να υποστηρίζουν όλοι οι εργαζόμενοι στο χώρο αυτό.

Η Επιμέλεια είναι διαδικασία καθοδήγησης και κατεύθυνσης της συμπεριφοράς του ανηλίκου με τη βοήθεια εντατικών συνεντεύξεων και με τη χρησιμοποίηση ειδικής καθοριζόμενης τεχνικής .(ο.π., σ.190)

Κατά την άσκηση της Επιμέλειας σκόπιμο είναι οι συνεντεύξεις να γίνονται όσο το δυνατό όχι μόνο σε τακτικά αλλά και σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα .Στις επαφές αυτές συζητούνται θέματα τα οποία απασχολούν τον ανήλικο και επιδρούν ή εμποδίζουν την προσαρμογή στο κοινωνικό του περιβάλλον .(ο.π., σ.191)

Παρέχεται επομένως συμπαράσταση και βοήθεια για να ξεπεράσει τις δυσκολίες και το πρόβλημα , το οποίο έγινε αφορμή απασχόλησης της Υπηρεσίας Επιμελητών του Δικαστηρίου Ανηλίκων . Επιβάλλεται επίσης τακτική και στενή συνεργασία με τους γονείς και κηδεμόνες που συχνά αποτελούν το κύριο πρόβλημα που έχει σαν αποτέλεσμα την αντικοινωνική συμπεριφορά του ανηλίκου .

Στα πλαίσια της συνεργασίας αυτής αφ' ενός διευκρινίζεται η συμπεριφορά και γενικά η διαγωγή του ανηλίκου και ερμηνεύεται , αφ' ετέρου υποδεικνύεται στους γονείς και κηδεμόνες ο πιο κατάλληλος τρόπος διαπαιδαγώγησης για την συγκεκριμένη περίπτωση . Είναι γνωστό πως η μεταβολή της συμπεριφοράς των προαναφερθέντων προσώπων προς τον ανήλικο προκαλεί συνήθως μεταβολές της γενικής συμπεριφοράς του .(ο.π., σ.191)

Επομένως μπορεί ν' αποβεί αποφασιστική η συμβολή του Επιμελητή στην αποκατάσταση των διαταραγμένων ενδοοικογενειακών σχέσεων . Πολλές φορές και μόνο να πέσει φως σ' όλο το πρόβλημα και να διαπιστωθεί το βάθος αυτού αρκεί για την επίλυσή του .

Συμπερασματικά λοιπόν η εργασία του Επιμελητή βασίζεται στα εφαρμοσμένα νεώτερα συστήματα ψυχοθεραπευτικής μεταχείρισης της Κοινωνικής

Εργασίας , κατά περίπτωση (κατά άτομο) καθώς επίσης στις νεώτερες θεωρίες της κοινωνικής παθολογίας και σωφρονιστικής .(ο.π., σ.192)

Με την έννοια της Κοινωνικής Εργασίας εννοείται η μέθοδος και τεχνική βάσει της οποίας ένα άτομο ή μια οικογένεια βοηθείται στην αντιμετώπιση και επίλυση προσωπικών και γενικότερα ψυχοκοινωνικής φύσεως προβλημάτων κατά τον ικανοποιητικότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο , ο οποίος οδηγεί στη προσωπική και κοινωνική ευμάρεια . Είναι η διεργασία , η οποία χρησιμοποιείται από ορισμένες υπηρεσίες και οργανώσεις για την υποβοήθηση ατόμων ν' αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά προβλήματα , που έχουν σχέση με την κοινωνική τους ένταξη .

Σαν βασικές αρχές της Κοινωνικής Πρόνοιας μπορούν να χαρακτηρισθούν , ο σεβασμός του ατόμου και της προσωπικότητάς του καθώς και η αναγνώριση των δικαιωμάτων του σαν μέλος της κοινωνίας , η εξακρίβωση των αναγκών του και ειδικότερα αυτών που το άτομο δεν μπορεί να θεραπεύσει για την προσαρμογή στις επιταγές της πραγματικότητας , η τήρηση της μυστικότητας όπου εκείνη το απαιτεί , η παροχή βοήθειας χωρίς να μειώνεται ηθικά ο βοηθούμενος , η εξακρίβωση των λόγων και των κινήτρων συμπεριφοράς, τα οποία προκαλούν το πρόβλημα . Στη προσπάθεια για την επίλυση των προβλημάτων πρέπει να κινητοποιούνται και να ενισχύονται οι ικανότητες αυτού που έχει ανάγκη προσαρμογής και βοήθειας , και θα πρέπει να εμπλέκεται στη διαδικασία προς ανάπτυξη αυτενέργειας , αυτοκατεύθυνσης και αυτοβοήθειας και να λαμβάνει ενεργό μέρος στην αντιμετώπιση της ^{κατά}στάσης . Επομένως είναι απαραίτητη η συμμετοχή του ανηλίκου στη προσπάθεια αναμόρφωσής του .(ο.π., σ.193)

Ακόμα να τονισθεί πως είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει ειλικρινές ενδιαφέρον από τον Επιμελητή προς τους ανθρώπους και παραδοχή σ' αυτούς .

Η φυσική εξέλιξη της επιμέλειας είναι είτε η διακοπή αυτής εάν προήλθε βελτίωση, είτε η εισαγωγή του ανηλίκου σε κατάλληλο ίδρυμα, εάν εμφανίστηκε σοβαρή επιδείνωση. Επομένως το έργο των Επιμελητών τερματίζεται.

Με την έννοια "καλή εξέλιξη" εννοούμε την ικανοποιητική έκβαση της υπόθεσης την εκπλήρωση του σκοπού, για τον οποίο επιβλήθηκε και στον οποίο αποβλέπει η Επιμέλεια. Σύμφωνα με την γενική παραδοχή θεωρείται επίσης η κοινωνική προσαρμογή του ανηλίκου, η επαγγελματική αποκατάστασή του και γενικά η συμπεριφορά του, η οποία δεν προκαλεί ανησυχίες με σοβαρές εκδηλώσεις, οι οποίες λαμβάνονται σαν αφορμές της αντικοινωνικής συμπεριφοράς, η αποκατάσταση των σχέσεων του ανηλίκου με τους γονείς του. (ο.π., σ.198)

Κατά το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί μεταξύ της ολοκλήρωσης της κοινωνικής έρευνας και της τυπικής (γνωμάτευσης) λήψης του αναμορφωτικού μέτρου για την έκδοση διοικητικής ή δικαστικής απόφασης, ο Επιμελητής στον οποίο έχει ανατεθεί η υπόθεση δεν παύει να έχει επαφή και επικοινωνία στην αναμονή της απόφασης με τον ανήλικο και το οικογενειακό του περιβάλλον.

Αυτό δεν έχει, μόνο θεωρητική και δεοντολογική αξία, αλλά και πρακτική γι' αυτό στις υπηρεσίες Επιμελητών της Αθήνας η τακτική αυτή ακολουθείται κατά κανόνα από τους περισσότερους Επιμελητές.

Μπορούμε συνεπώς να πούμε ότι η άσκηση του αναμορφωτικού μέτρου της Επιμέλειας αρχίζει ουσιαστικά από τη στιγμή που ο Επιμελητής έχει ήδη καταλήξει στην πρόταση του μέτρου αυτού εφ' όσον για την συγκεκριμένη περίπτωση ανηλίκου θεωρείται αυτό σαν το προσφορότερο και καταλληλότερο. Το αντικείμενο της δραστηριότητας των Επιμελητών είναι ο ανήλικος με αντικοινωνική συμπεριφορά και αντικοινωνικές εκδηλώσεις.

Κατά τη νομοθεσία οι Επιμελητές ασχολούνται με περιπτώσεις ανηλίκων, βάσει των ανανεωμένων άρθρων 121 και 126 Π.Κ., που έχουν ηλικία μεταξύ του 8^{ου} και του 18^{ου} έτους συμπληρωμένων. Μέχρι και πριν ένα χρόνο τα ηλικιακά όρια ήταν από το 7^ο μέχρι και το 17^ο έτος της ηλικίας. Η αλλαγή αυτή στην νομοθεσία ήταν αναγκαία, γιατί στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη το κατώτερο όριο ανηλικότητας βρίσκεται περίπου στο 14^ο έτος (βλ. λ.χ. Ν. Ε. Κουράκης, Ποινικός λόγος, 1/2001, σ.302). Επίσης το ανώτατο όριο από το 17^ο αυξάνεται στο 18^ο έτος και με την τροποποίηση αυτή επέρχεται πλέον η εναρμόνιση με το άρθρο 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και εξίσωση της ποινικής με την αστική ανηλικότητα.

Ποινικώς ανεύθυνοι ανήλικοι είναι όσοι βρίσκονται μεταξύ του 8^{ου} έτους συμπληρωμένου και του 13^{ου} συμπληρωμένου. Με δεδομένο αφ'ενός ότι το 12^ο έτος ως όριο έναρξης της ποινικής ευθύνης θεωρείται ιδιαίτερα χαμηλό, σε σχέση με τα ισχύοντα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. στην Ισπανία η ποινική ευθύνη αρχίζει στο 16^ο έτος της ηλικίας), αφ'ετέρου δε ότι καταργείται η διάκριση σε παιδιά και εφήβους, το ηλικιακό όριο της λήξης του ακαταλόγιστου , λόγω ανηλικότητας, μετατοπίζεται στο 13^ο έτος συμπληρωμένο. Η μικρή αυτή μετατόπιση του ορίου προσεγγίζει και είναι συμβατή με την ελληνική πραγματικότητα.

2. Πρόληψη και Καταστολή

Τα τμήματα της Υπηρεσίας υπάγονται ανάλογα με την αρμοδιότητά τους σ' ένα από τους δυο τομείς , της πρόληψης και της καταστολής .

Δεν κρίνεται άσκοπος ο καθορισμός του περιεχομένου των δύο αυτών εννοιών , που θεωρούνται κάτω από το πρίσμα του θεσμού των Δικαστηρίων ανηλίκων .

Στα πλαίσια της γενικότερης κοινωνικής πολιτικής για την προστασία της νεότητας , καταβάλλονται προσπάθειες και γίνονται ενέργειες , ν' αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι κίνδυνοι που απειλούν αυτή . Τα μέσα , τα οποία χρησιμοποιούνται γι' αυτό το σκοπό είναι πολλά και τείνουν προς διάφορες κατευθύνσεις . Μια από τις βασικές κατευθύνσεις είναι και η αντιμετώπιση μέσω της πρόληψης των κινδύνων που απειλούν τη νεότητα στην γενική της μορφή. (Τρωιάννου-Λουλά, 1999, σ.106)

Εδώ εντάσσονται ευρύτερα κοινωνικά προγράμματα , όπως οι προσπάθειες για την καταπολέμηση των ασθενειών ιδιαίτερα των κληρονομικών , έλεγχο της σωματικής και ψυχικής υγείας γονέων και παιδιών και αντιμετώπιση μέσω συγκεκριμένων μεθόδων της " προληπτικής ψυχικής υγιεινής " .

Επίσης πρέπει να συμπεριληφθεί και το πρόγραμμα " σχολικής συμβουλευτικής " με προϋπόθεση τη στενή συνεργασία της Υπηρεσίας Επιμελητών ανηλίκων και των " σχολικών συμβούλων " .

Η έννοια της πρόληψης είναι δύσκολο να καθορισθεί λόγω των εκτεταμένων ορίων και του πολύπλευρου αυτής .

Παρά το γεγονός , ότι θεωρείται δύσκολη συνήθως η απόλυτη επιτυχία και πλήρης πραγματοποίηση του σκοπού της , με τα υπάρχοντα δεδομένα , δεν παραγνωρίζεται η αξία της και η ανάγκη καταβολής των απαραίτητων προσπαθειών για την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων .

Από εγκληματολογική άποψη υποστηρίζεται ότι η πρόληψη σαν μέθοδος καταπολέμησης του εγκλήματος πρέπει να διακρίνεται από τη μεταχείριση , την αναμόρφωση . Αυτές εφαρμόζονται , αφού η εγκληματικότητα εκδηλωθεί , για αποτροπή αυτής στο μέλλον , μέσω κατάλληλων μέτρων αγωγής και θεραπείας . (ο.π. ,σ.106)

Η πρόληψη συνίσταται στη λήψη μέτρων , πριν εκδηλωθεί η εγκληματικότη-

τα , για παρεμπόδιση των πρώτων εγκλημάτων . Η διάκριση μεταξύ μεταχείρισης και πρόληψης δεν ακολουθείται πάντοτε στην πράξη .

Τα συμπεράσματα των επιστημονικών ερευνών έχουν αποδείξει ότι στον α-γώνα , κατά της παραβατικότητας των ανηλίκων σκοπιμότερη και πιο πολύ αποτελεσματική πρέπει να θεωρηθεί η πρόληψη .

Όπως σωστά παρατηρείται Εκείνο . . . όπερ χρήζει , ιδιαίτερας εξάρσεως είναι το αναμφισβήτητο γεγονός , ότι το αρχαίο Ελληνικό δίκαιο των κοινωνικά απροσάρμοστων ανηλίκων κυριαρχείται από άκρο σ' άκρο απ' την αρχή η οποία σήμερα κατακτάει ολοένα περισσότερο έδαφος μεταξύ των νομοθεσιών του κάθε κράτους. (ο.π. ,σ.107)

Τα προβλήματα της καταστολής απασχόλησαν τους θεωρητικούς και γενικότερα αυτούς που ασχολούνται με τα θέματα αυτά νωρίτερα από τα προβλήματα της πρόληψης , διότι η έννοια αυτής γίνεται δυσκολότερα κατανοητή απ' ότι της καταστολής . Επίσης μπροστά στη δυσκολία να γίνει σαφώς αντιληπτή η ανάγκη της κοινωνικής επέμβασης στις περιπτώσεις πρόληψης , δεδομένου ότι αυτές δεν εμφανίζονται συνήθως επιτακτικές , προηγούνται οι φαινομενικά επείγουσες για καταστολή .

Παρά το γεγονός όμως ότι δεν αμφισβητείται πλέον η αρχή , η οποία υιοθετήθηκε στα περισσότερα συνέδρια δικαστών ανηλίκων , ότι η πρόληψη είναι προτιμότερη από την καταστολή , σε λίγα μόνο κράτη γίνονται προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση . Στις ποινικές επιστήμες , γίνεται διάκριση της πρόληψης σε γενική και ειδική. (ο.π. ,σ.107)

Η πρόληψη περιλαμβάνει τις περιπτώσεις των ανηλίκων που βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο και αποτελεί το πρώτο στάδιο της αντικοινωνικότητάς τους . Έτσι περιοριζόμαστε στην καταπολέμηση των αιτιών και αφορμών , μέσω της προληπτικής αντιμετώπισης , οι οποίες οδηγούν κυρίως στην εκδήλωση αντι-

κοινωνικής συμπεριφοράς και καταλήγουμε στην έρευνα των περιπτώσεων , οι οποίες έδωσαν δείγμα " ηθικού κινδύνου " . Έτσι δεν αποβλέπουμε μόνο στην αποτροπή της εκτέλεσης νέου αδικήματος σε σχέση προς το " πρώτο " αλλά γενικότερα στην αποφυγή οποιασδήποτε αντικοινωνικής εκδήλωσης σ' ευρεία έννοια .

Ας σημειωθεί ότι σύμφωνα με την νομοθεσία σημαντική είναι η μη εκτέλεση αδικήματος και η καταβολή προσπαθειών γι' αποφυγή του κινδύνου της εκτέλεσης αυτού . Και αυτό δεν είναι τυπικό σχήμα χωρίς ουσιαστική σημασία διότι το παραμικρό σύμπτωμα μπορεί να δώσει σοβαρή αφορμή ανησυχίας και ν' αποτελέσει λήψη μέτρων ή ειδική αντιμετώπιση αυτού π.χ. αδικαιολόγητες απουσίες από το σχολείο (" σκασιαρχείο ") . (ο.π. ,σ.108)

Κατά την αιτιολογική έκθεση του α . ν . 2724/1940 ορίζεται ότι τα Αναμορφωτικά Καταστήματα προορίζονται για τους ανηλίκους που έχουν ανάγκη βελτίωσης , οι οποίοι έχουν σοβαρές ενδείξεις ηθικού κινδύνου ή ηθικής παρεκτροπής . Γίνεται διάκριση μεταξύ των ανηλίκων , οι οποίοι παρουσιάζουν τάση προς το έγκλημα και την αντικοινωνική διαβίωση από τους εγκαταλελειμένους και τους άπορους ανηλίκους . Οι τελευταίοι σκόπιμο είναι ν' αποτελέσουν αντικείμενο μέριμνας άλλων υπηρεσιών και οργανώσεων , όπως των υπηρεσιών Κοινωνικής Πρόνοιας . (ο.π. ,σ.108)

Στην Ελλάδα μέτρα πρόληψης είναι αναγκαία στους ανηλίκους που βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο ή έχουν δώσει σαφή δείγματα αντικοινωνικής συμπεριφοράς , αλλά δεν έχουν κάνει αδίκημα .

Το περιεχόμενο της έννοιας του ηθικού κινδύνου δεν είναι εύκολο να καθορισθεί επακριβώς . Πάντως , γενικά σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν οι ανήλικοι , οι οποίοι λόγω κοινωνικών έξεων που οφείλονται στην εγκατάλειψή τους ή για άλλους λόγους , παρουσιάζουν ενδείξεις ηθικής παρεκτροπής . Ανήλικοι , οι

οποίοι λόγω της ηθικής τους εγκατάλειψης, δεν έχουν ανατραφεί σωστά και κινδυνεύουν να πέσουν στη διαφθορά. Αυτοί που εμφανίζουν σοβαρά προβλήματα διαγωγής και αυτοί που διαβιώνουν ανώμαλα. Επίσης ανήλικοι που η απασχόλησή τους, η διαγωγή και οι συναναστροφές τους είναι δυσμενείς για την πρόδοό τους, αυτοί που εγκαταλείπουν την οικογένειά τους ή το σχολείο τους, αυτοί που έχουν ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον με γονείς χαμηλού ηθικού επιπέδου (αλκοολικών, ιερόδουλων κ.τ.λ.) και πνευματικού επιπέδου, ανίκανων ή αδιάφορων για να τους δώσουν σωστή διαπαιδαγώγηση.

Στη πρακτική της Υπηρεσίας Επιμελητών Αθηνών, οι περιπτώσεις πρόληψης είναι συνήθως πιο σοβαρές και επείγουσες και απαιτούν έντονη εργασία και απασχόληση. Διαφορετικά είναι τα πράγματα στις επαρχίες που η κίνηση είναι περιορισμένη και σε μερικούς ελάχιστη. (ο.π., σ.109)

Σχετικά με την καταστολή η Υπηρεσία επιλαμβάνεται τις περιπτώσεις αυτοδίκαια βάσει της νομοθεσίας που ισχύει. Δεν ζητείται η γνώμη των ενδιαφερόμενων προσώπων για το εάν επιθυμούν την ανάμειξή τους και την προσφορά βοήθειας.

Οι έννοιες "Δικαστήριο", "Δίκη", "Δικαστής", κ.τ.λ. προκαλούν δέος στα άτομα, και τα υποχρεώνουν να περιγράψουν την κατάσταση και όλα τα στοιχεία που αφορούν την έρευνα. Παρατηρείται έντονα η τάση, να δικαιολογηθούν απόλυτα τα γεγονότα τα οποία αποτέλεσαν την αφορμή να εμφανιστεί ο ανήλικος μπροστά στο Δικαστήριο. Ακόμα και οι δικοί του όσο και αν προσπαθούν να είναι αντικειμενικοί, δεν είναι εύκολο να το πετύχουν. Τελικά όμως δεν εξαρτάται από τις καταθέσεις τους ή διαπίστωση της πραγματικής κατάστασης. Αυτό επιτυγχάνεται μόνο μέσω της ορθής και πετυχημένης κοινωνικής έρευνας όπου η πραγματοποίηση της οποίας βασίζεται στη πείρα και στην ικανότητα του Επιμελητή που την διενεργεί. (ο.π., σ.111)

Κατά την πρώτη αυτή φάση , στις περιπτώσεις αυτές η αναμονή της δίκης, και ο φόβος των συνεπειών , δημιουργούν τις περισσότερες φορές συνθήκες τέτοιες , ώστε οι ενδιαφερόμενοι να συμμετέχουν στη διενέργεια της κοινωνικής έρευνας , αλλά και να τηρούν επιφυλακτική στάση .

Στη δεύτερη φάση , όπου είναι η άσκηση της επιμέλειας (όταν εκδοθεί τέτοια απόφαση) , οι ενδιαφερόμενοι αποφεύγουν την συνεργασία τους με τους Επιμελητές .

Ενώ κατά την πρόληψη αντίθετα , οι ενδιαφερόμενοι από την αρχή επιδιώκουν τις συναντήσεις με μεγαλύτερη συνέπεια , διευκολύνουν τις συνεντεύξεις και γενικά δείχνουν μια , έστω και "φαινομενική" , όχι πάντα βέβαια , ειλικρινή, καλύτερη και διαρκή διάθεση συνεργασίας . Το ίδιο παρατηρείται και κατά την δεύτερη φάση δηλαδή την άσκηση της επιμέλειας .

Το θέμα της καλής επαφής και συνεργασίας , καθώς και της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών εξαρτάται βέβαια από αρκετούς παράγοντες . Από την ατμόσφαιρα της δίκης , τη στάση και γενικά τον χειρισμό του Δικαστή ανηλίκων και στη συνέχεια του Επιμελητή , ο οποίος μπορεί κατά κανόνα να μεταβάλλει την συμπεριφορά και γενικά τις διαθέσεις του ενδιαφερομένου. (ο.π. ,σ.112)

Κατά το τομέα της Πρόληψης η επιτυχία στα θέματα αυτά εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά απ' αυτόν .

Επί της πρόληψης η Υπηρεσία επιλαμβάνεται κατόπιν αίτησης (ή σπανιότερα αναφοράς) των άμεσα ή έμμεσα ενδιαφερομένων . Επομένως κατά ένα σημαντικό ποσοστό (στην Αθήνα το 70% των αιτήσεων υποβάλλεται από τους γονείς) , οι ενδιαφερόμενοι ζητούν την επέμβαση και τη βοήθεια της Υπηρεσίας . Στην επιθυμία τους να πετύχουν άμεση και γρήγορη λήψη μέτρων , περιγράφουν με τα μελανώτερα χρώματα τις συνθήκες διαβίωσης ,

τη συμπεριφορά και γενικά την κατάσταση , η οποία έδωσε αφορμή προς ανησυχίες για τον ανήλικο . Για την πραγματοποίηση του σκοπού τους κρύβουν έτσι τα ευμενή και υπερμεγεθύνουν τα δυσμενή σημεία .

Στη διαδικασία που ακολουθείται όπου είναι η λήψη μέτρων " πρόληψης " οι υπεύθυνοι του σχετικού τμήματος σε συνεργασία με τους προϊσταμένους τους και αφού έχει συμπληρωθεί η κοινωνική έρευνα , πρέπει να θέσουν στην κρίση του Δικαστή την περίπτωση ώστε να γνωματεύσει βάσει της αιτιολογημένης πρότασης του Επιμελητή σχετικά με την επιβαλλόμενη ενέργεια.

Η γνωμάτευση αυτή , υποβάλλεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης για έκδοση απόφασης . Απ' αυτή αποφασίζεται η εισαγωγή ή όχι των ανηλίκων σε Αναμορφωτικό Κατάστημα. (ο.π. ,σ.113)

Στη περίπτωση που δεν συντρέχουν λόγοι που να δικαιολογούν την εισαγωγή του ανηλίκου σε Αναμορφωτικό Κατάστημα , ο Δικαστής προτείνει και το υπουργείο αποφασίζει την θέση του ανηλίκου κάτω από την επιμέλεια της Υπηρεσίας Επιμελητών σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ .4

Η Οργάνωση της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων εμφανίζει από ιεραρχικής άποψης την εξής εικόνα

- 1) Υπουργείο Δικαιοσύνης – Πενταμελής επιτροπή – ΕΟΠ
- 2) Δικαστής ανηλίκων
- 3) Τομεάρχες
- 4) Προϊστάμενος Υπηρεσίας , αναπληρωτές αυτού
- 5) Υπεύθυνοι τμημάτων , αναπληρωτές αυτών
- 6) Επιμελητές

3. Οργάνωση της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων

Η Υπηρεσία επιμελητών με τη σημερινή της μορφή συγκροτήθηκε το 1958 με το νόμο ν .3811 (άρθρο 9) στην Αθήνα , στον Πειραιά ,στην Θεσσαλονίκη

και στις περισσότερες επαρχιακές πόλεις , οργανώθηκαν σταδιακά ανάλογα με τις ανάγκες αυτών .

Το έργο της Υπηρεσίας επιμελητών ανηλίκων διακρίνεται σε δύο τομείς

α) Στο τομέα της πρόληψης

β) Στο τομέα της καταστολής .

Οι δύο τομείς υποδιαιρούνται στα παρακάτω τμήματα

1) Τμήμα Δικασίμων Δικαστηρίων Ανηλίκων

2) Τμήμα διαδικασίας εισαγωγών ανηλίκων σε Αναμορφωτικά Καταστήματα σύμφωνα με το ν .δ . 2724 / 1940

3) Τμήμα Επιμελητών

4) Τμήμα παρακολούθησης εφαρμογής μέτρων υπ' όρους απολυομένων από τα Καταστήματα Ανηλίκων

5) Τμήμα παρακολούθησης δημοσίων θεαμάτων και κέντρων διασκέδασης .

6) Τμήμα μελετών και Στατιστικής .

(ο.π. ,σ.101)

Σύμφωνα με το άρθρο 4 περί οργάνωσης της Υπηρεσίας :

«Η Υπηρεσία Επιμελητών τηρεί :

1. Πρωτόκολλο και αρχείο.

2. Ατομικούς φακέλους ανηλίκων.

3. Ατομικά δελτία ανηλίκων, τηρούμενα αλφαβητικώς και περιέχοντα τα στοιχεία εκάστου ανηλίκου και ένδειξιν των εκάστοτε μεταβολών αυτού.

(βλ. παράρτημα 1)

4. Βιβλίων Δικασίμων.

5. Βιβλίων Κοινωνικών Ερευνών.

6. Βιβλίων Επιμελειών

7. Βιβλίων Επιμελειών γονεών και επιπλήξεων

8. Βιβλίων υπ'όρον απολυομένων και εν δοκιμαστική αδεία τελούντων.

9. Αλφαβητικόν ευρετήριον Δημοσίων Θεαμάτων.
10. Βιβλίον συνεκδικαζομένων μετ'ενηλίκων υποθέσεων ανηλίκων.
11. Ατομικούς φακέλους των υπηρετούντων εις αυτάς επιμελητών.
12. Ημερολόγιον εργασίας επιμελητών, εις το οποίον έκαστος επιμελητής αναγράφει την υπ'αυτού εκτελεσθείσαν υπηρεσίαν.
13. Βιβλίον εφημερεύοντος Επιμελητού.
14. Βιβλίον προσελεύσεως και αποχωρήσεως εκ της εργασίας.»

Τέλος, σύμφωνα με το υπ'αριθμό 49 Προεδρικό Διάταγμα «τα καθήκοντα των Επιμελητών Ανηλίκων είναι τα εξής :

- α. Ενεργούν κοινωνικά έρευνας επί υποθέσεων ανηλίκων κατά εν άρθρω 8 οριζόμενα.
- β. Ασκούν την Επιμέλεια επί ανηλίκων κατά τα εν άρθρω 9 οριζόμενα.
- γ. Ασκούν προστατευτική επίβλεψη ανηλίκων τελούντων εν δοκιμαστική αδεία εκ των Ιδρυμάτων Αγωγής Ανηλίκων ή απολυθέντων υφ'όρον εκ Σωφρονιστικών Καταστημάτων κατάτα εν άρθρω 10 παράγρ. 1-2 οριζόμενα.
- δ. Παρακολουθούν την εξέλιξη ανηλίκων επί των οποίων επεβλήθησαν τα αναμορφωτικά μέτρα της επιπλήξεως ή της θέσεως υπό την επιμέλεια των γονέων του, κατά τα εν άρθρω 10 παρ.3 οριζόμενα.
- ε. Ενεργούν έλεγchon εις κινηματογράφους και εις κέντρα ψυχαγωγίας όπου συχνάζουν ανήλικοι κατά τα εν άρθρω 11 παρ.2 οριζόμενα.
- στ. Ενεργούν συνοδείας ανηλίκων εκτός έδρας προκειμένου να εμφανισθούν ενώπιον Δικαστηρίων ή να αποδοθούν εις τους γονείς των ή να εισαχθούν εις ίδρυμα κατά τα εν άρθρω 11 παρ.1 οριζόμενα.
- ζ. Ενεργούν πάσαν ετέραν υπηρεσίαν ανατιθεμένη εις αυτούς από τον Προϊστάμενον της Υπηρεσίας ή του Δικαστήν Ανηλίκων ή το Υπουργείο Δικαιοσύνης και σχέσιν έχουσαν με την πρόληψη ή καταστολήν της εγκληματικότητας των ανηλίκων.»

Ε΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ε. ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ

1. Γενικά

Οι παράγοντες που οδηγούν τον ανήλικο να περάσει στην εγκληματική πράξη, όπως αυτή χαρακτηρίζεται και τιμωρείται από την κείμενη νομοθεσία για τους ανήλικους, δεν μπορούν να περιγραφούν απλά έχοντας ως οπλοστάσιο είτε το οστεοφυλάκιο των εννοιών είτε τα πραγματικά στοιχεία της στατιστικής, διότι οι μεν πρώτες απλώς εγκλωβίζουν, τα δε δεύτερα απλώς δεικνύουν.

Η καθημερινή πρακτική των Επιμελητών Ανηλίκων, καθ'όσον προϋποθέτει τη θεωρητική συγκρότηση του αντικειμένου, που τροφοδοτείται από τη ζωντανή αλληλεπίδραση με τον ανήλικο, πιστεύεται ότι δύναται ν' αποτελέσει την κύρια πηγή ανάλυσης του φαινομένου της παραβατικότητας των ανηλίκων, καθώς δεικνύει εκείνες τις διαμεσολαβήσεις που δεν μπορούν να αποτυπωθούν στην στατιστική. Διαφορετικά κάθε προσπάθεια περιγραφής του φαινομένου, που δεν λαμβάνει υπόψη τα παραπάνω και κυρίως την πολυσιχιδή φύση της εν λόγω πραγματικότητας, δεν είναι παρά μερική και επομένως ψευδής αναπαράστασή της.

Έτσι αυτό που διαφαίνεται από την καθημερινή επαφή των επιμελητών με τους ανήλικους και ειδικά σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου δεν είναι σαφή τα κίνητρα ή δεν υπάρχει συνειδητότητα από την πλευρά του δράστη, είναι η δυσαρμονία του έσω και έξω, ήτοι η δοκιμασία των κοινωνικοποιητικών μηχανισμών προς το περιβάλλον. Είναι σαφές πως αυτή η «δοκιμασία» περνά μέσα απ'την σημερινή κρίση της οικογένειας, η οποία όχι μόνο εδράζεται στην ευρύτερη κρίση της κοινωνίας, αλλά και η ίδια η οικογένεια αναπαράγει την κρίση της συνολικής κοινωνίας.

2. «Παράγοντες εγκληματογένεσης»

α) Ανεργία σε συνδυασμό με την αντίφαση για απαγόρευση εργασίας στους ανήλικους (έλλειψη επαρκούς θεσμικού-νομοθετικού πλαισίου, αλλά

και εφικτών προγραμμάτων επαγγελματικής απασχόλησης).

β) Εγκατάλειψη σχολείου.

γ) Αλλαγή δομών οικογένειας (αύξηση διαζυγίων, αύξηση μονογονεϊκών οικογενειών).

δ) Εκφυλισμός ηθικών αξιών.

ε) Η χρήση αλκοόλ, ποτού, καφέ κ.λπ. ως προβαλλόμενα πρότυπα ανδρισμού / θηλυκότητας ή ταυτότητας ή ως έννοιες του ανήκειν σε μια ομάδα διεγείρουν την προσωπικότητα των ανηλίκων και σε συνδυασμό με τον εκφυλισμό των ηθικών αξιών οδηγούν σε ακραίες επιθετικές συμπεριφορές.

στ) Η έλλειψη ουσιαστικού ενδιαφέροντος από πλευράς της εκπαιδευτικής πολιτικής προς την κατεύθυνση της άμβλυνσης της καλλιεργούμενης ανταγωνιστικότητας, όπως αυτή προκύπτει από την εκπαιδευτική δομή του σχολείου, έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται άγχος στα παιδιά και σε συνδυασμό με άλλες παραμέτρους (α, γ, δ, ε, ζ, η, θ) τα οδηγεί σε ακραίες συμπεριφορές ή στην τέλεση αξιόποινων πράξεων : οι ανήλικοι βιάζονται να μεγαλώσουν υιοθετώντας πρότυπα και ρόλους που δεν τους αντιστοιχούν.

ζ) Τα Media (τηλεόραση, περιοδικά, τύπος κ.λπ.) και το σύγχρονο Life Style, όπως προκύπτει από τον παγκοσμιοποιημένο δυτικό πολιτισμό, προβάλλουν και καλλιεργούν τις αξίες του ανταγωνισμού και της ατομικότητας παράλληλα μ'αυτές του υλικού πολιτισμού, δημιουργώντας σύγχυση στους ανηλίκους. Επίσης η ανεξέλεγκτη προβολή σκηνών βίας δημιουργούν μια απάθεια στους ανηλίκους απέναντι στις ηθικές αξίες και ως εκ τούτου αντιμετωπίζουν τόσο τη ζωή όσο και άλλες αξίες εντελώς επιπόλαια.

η) Η χαλαρότητα και ανοχή που επιδεικνύουν τόσο οι θεσμοποιημένοι όσο και οι μη θεσμοποιημένοι μηχανισμοί της κοινωνίας μας συντείνουν στην εύκολη υιοθέτηση ακραίων προτύπων, όπως αυτά προβάλλονται σε

παγκόσμια κλίμακα (π.χ. ομοφυλοφιλία, κάπνισμα, ναρκωτικά, αλκοόλ κ.λπ).

θ) Η έλλειψη ελεύθερου χρόνου σε συνδυασμό με την καλλιέργεια του ανταγωνισμού, όπως αυτή προκύπτει απ'το εκπαιδευτικό σύστημα, οδηγεί σε μία πρώιμη ενηλικίωση και υιοθέτηση ακραίων συμπεριφορών ως αντιστάθμισμα στην εξωτερικά παραγόμενη εσωτερική υπερδιέγερση της εφηβείας.

ι) Η ανάγκη των γονέων για επιβίωση στη σύγχρονη καταναλωτική ζωή, αλλά και οι αυξημένες καταναλωτικές επιλογές, πραγματικές ή πλασματικές, τους οδηγούν στην αγορά εργασίας, στο κυνήγι της επιτυχίας ή καταξίωσης, με αποτέλεσμα να μην έχουν το χρόνο ούτε τη διάθεση να ασχοληθούν με τη διαπαιδαγώγηση – κοινωνικοποίηση των παιδιών τους και ως εκ τούτου δραστηριοποιούνται μόνο όταν έρθουν αντιμέτωποι με το πρόβλημα (το κυνήγι της επαγγελματικής ή βιοποριστικής επιτυχίας ή καταξίωσης δεν συνάδει με την οικογενειακή ισορροπία).

(Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων, Δικαστήρια Ανηλίκων Αθηνών)

3.Στατιστικά στοιχεία του δικαστικού έτους 2001-2002

Ακολουθούν, λοιπόν, κάποια στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων της Αθήνας που αφορούν τις διάφορες αποφάσεις που πάρθηκαν στο δικαστικό έτος 2001-2002, τις αξιόποινες πράξεις των ανηλίκων καθώς και κάποια στοιχεία για τους ίδιους τους ανήλικους.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΕΤΩΝ 2001-2002 & 2000-2001

- α. Ως προς τις αποφάσεις παρατηρούμε μείωση κατά 11%
 β. Ως προς τους εισαχθέντες παρατηρούμε μείωση κατά 13,6%
 γ. Ως προς τους καταδικασθέντες παρατηρούμε μείωση κατά 13,1%
 δ. Ως προς τις αξιόπονες πράξεις παρατηρούμε:

- Ναρκωτικά μείωση 5%
- Κλοπές αύξηση 45%
- Ληστείες αύξηση 50%

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ
α. ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙΣΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	3672	190
β. ΑΘΩΩΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	919	21
γ. ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	1657	46
δ. ΑΛΛΗΣ ΦΥΣΕΩΣ	1096	123

ΠΙΝΑΚΑΣ Β. ΠΡΟΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΝΗΛΙΚΟΙ

ΑΓΟΡΙΑ	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ
7-12 ΕΤΩΝ	96	0
13-17 ΕΤΩΝ	2282	110
18-21 ΕΤΩΝ	1652	129
ΣΥΝΟΛΑ	4030	239
ΑΓΟΡΙΑ ΣΥΝΟΛΟ	4269	
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ
7-12 ΕΤΩΝ	17	0
13-17 ΕΤΩΝ	37	3
18-21 ΕΤΩΝ	65	8
ΣΥΝΟΛΑ	119	11
ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΣΥΝΟΛΟ	130	

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ.
ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΕΝΤΕΣ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΤΡΙΜΕΛΕΣ

ΕΠΙΠΛΗΞΕΙΣ	328	1
ΕΠΙΜ. ΓΟΝΕΩΝ	1125	17
ΕΠΙΜΕΛΕΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	177	20
ΙΑΑ ΒΟΛΟΥ	16	0
ΠΟΙΝ. ΣΩΦΡ. ΑΓΟΡΙΑ	63	15
ΠΟΙΝ. ΣΩΦΡ. ΚΟΡΙΤΣΙΑ	1	0
ΦΥΛΛΑΚΙΣΗ	170	19
ΣΥΝΟΛΟ	1880	72
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1952	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ. ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΕΝΤΩΝ - ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ

ΧΩΡΑ	ΕΠΙΠΛΗΘΕΙΣ		ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΓΟΝΕΩΝ		ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ		ΙΑΑ ΒΟΛΟΥ		ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΣ		ΦΥΛΛΑΚΙΣΗ		ΣΥΝΟΛΟ
	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	A	K	
ΕΛΛΑΔΑ	210	6	485	21	133	10	8	34	1	125	2	1035	
ΑΛΒΑΝΙΑ	85	9	454	44	45	1	6	38	0	54	2	738	
ΙΡΑΚ	3		48	1	1	0	0	0	0	0	0	54	
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	3		27		2		0		0	2		34	
ΡΩΣΙΑ	9	0	16	0	3	0	2	2	0	5	0	37	
ΣΕΡΒΙΑ	1	0	5	1		0	0		0		0	7	
ΙΣΡΑΗΛ	1	0	5	4		0	0		0		0	10	
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	0	0	2	3		2	0		0		1	8	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	ΜΟΝ/ΛΕΣ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ
ΑΡΣΕΙΣ	27	7
ΔΕΚΤΕΣ	27	7
ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΕΣ	0	0
ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ	21	8
α. ΔΕΚΤΕΣ	21	8
β. ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΕΣ	0	0
γ. ΕΠΙΓΡΑΦΕΙΣ	0	0
δ. ΕΠΙΜΕΛΕΙΕΣ ΓΟΝΕΩΝ	3	0
ε. Ε. Υ. Ε.	10	0
στ. Ι. Α. Α. ΒΟΛΟΥ	0	0
ζ. ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΣ	0	0
η. ΦΥΛΑΚΙΣΗ	8	8

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΤ. ΥΠΟΤΡΟΠΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ	
ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΕΝΤΕΣ	1952
ΠΡΩΤΟΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ	1720
ΥΠΟΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΚΛΟΠΕΣ	116
ΥΠΟΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΚΟΚ	107
ΥΠΟΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	9
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΤΡΟΠΩΝ	232

ΠΙΝΑΚΑΣ Η - Θ.

ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΣ ΠΡΑΞΕΙΣ	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΕΣ	4	1	5	0,3%
ΑΠΕΙΛΗ - ΑΠΑΤΗ	5	0	5	0,3%
ΑΠΟΓΛΑΝΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ	1	1	2	0,1%
ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ	3	0	3	0,2%
ΚΛΟΠΕΣ	335	0	335	19,6%
ΛΗΣΤΕΙΕΣ	2	58	60	3,5%
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	81	13	94	5,5%
ΠΑΡΑΒΑΣΗ Ν. 1646/86	4	0	4	0,2%
ΠΑΡΑΒΑΣΗ Ν. 1975/91 & ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ	205	0	205	12,0%
ΠΑΡΑΒΑΣΗ Ν. 2696/98, 2170/93	925	0	925	54,3%
ΠΑΡΑΒΑΣΗ Ν. ΠΕΡΙ ΟΠΛΩΝ	8	0	8	0,5%
ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	3	0	3	0,2%
ΠΛΑΣΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ	8	0	8	0,5%
ΣΥΣΤΑΣΗ & ΣΥΜΜΟΡΙΑ	0	3	3	0,2%
ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΒΛΑΒΕΣ	24	0	24	1,4%
ΦΘΟΡΑ ΞΕΝ. ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	21	0	21	1,2%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	1629	76	1705	100,0%

4.Ειδικές παρατηρήσεις

α) Στον πίνακα Α΄, στις αποφάσεις παρατηρούμε :

i) Στο Μονομελές Δικαστήριο Ανηλίκων οι καταδικαστικές αποφάσεις αποτελούν το 45,12% του συνόλου των δημοσιευθεισών και είναι διπλάσιες από τις αθωωτικές (25,03%).

ii) Στο Τριμελές Δικαστήριο Ανηλίκων οι καταδικαστικές αποφάσεις είναι το 24,21% του συνόλου.

β) Στον πίνακα Β΄ παρατηρούμε :

i) Και στα δύο δικαστήρια τα αγόρια αποτελούν το 96,8%, ενώ τα κορίτσια το 3,2%.

ii) Οι ηλικίες των 7-12 ετών αντιπροσωπεύουν το 5,36% του συνόλου των ανηλίκων.

iii) Οι ηλικίες 13-17 ετών αποτελούν το 54,25% του συνόλου των ανηλίκων, ενώ οι ηλικίες 18-21 αποτελούν το 40,39%.

iv) Τα αγόρια αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία.(βλ. παράρτημα 2)

γ) Στον πίνακα Γ΄ παρατηρούμε ότι στο σύνολο των καταδικασθέντων στο Μονομελές και Τριμελές Δικαστήριο Αθηνών οι καταδικασθέντες σε αναμορφωτικά μέτρα αποτελούν το 85,45%.

δ) Στον πίνακα Δ΄ παρατηρούμε μια πλουραλιστική συμμετοχή των ανηλίκων από πλευράς εθνικότητας στην επιβολή των αναμορφωτικών μέτρων. Στα συγκριτικά αποτελέσματα ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι Αλβανοί σε σχέση με τους Έλληνες και τις άλλες εθνικότητες. Διότι οι Έλληνες παραβάτες ανέρχονται στους 865, ενώ οι Αλβανοί στους 638.(βλ. παράρτημα 3) Επίσης στις αποφάσεις που αφορούν εισαγωγή σε κάποιο ίδρυμα (Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Στοιχειώδους Εκπαίδευσης Βόλου και Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα) οι Έλληνες είναι 43 και οι Αλβανοί 44. Επομένως στις αξιόποινες πράξεις που εμπεριέχουν απαξία για τη

ζωή και την παρουσία οι Αλβανοί, αν και μειονότητα, έχουν ξεπεράσει τους Έλληνες.

ε) Στον Πίνακα Ε΄ επισημαίνουμε ότι γίνονται δεκτές η συντριπτική πλειοψηφία των μετατροπών, δεδομένου ότι πρυτανεύει η αναμόρφωση και επανένταξη των ανηλίκων.

στ) Στον πίνακα ΣΤ΄ παρατηρούμε ότι τα ποσοστά υποτροπής των ανηλίκων στην τέλεση των αξιόποινων πράξεων είναι μάλλον χαμηλά. Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι το χαμηλό ποσοστό υποτροπής στη χρήση ουσιών είναι μάλλον πλασματικό, δεδομένου ότι πολλοί παράγοντες επενεργούν, όπως η μακρόχρονη παρακολούθηση προγραμμάτων απεξάρτησης, το γεγονός ότι οι εξαρτημένοι ανήλικοι κάνουν χρήση χωρίς να εντοπίζονται από τα δικτυικά όργανα ως και η θέληση του ανηλίκου να κινητοποιηθεί, να αλλάξει τρόπο ζωής.

ζ) Στους πίνακες Η΄ και Θ΄ παρατηρούμε :

Ομαδοποιώντας τις αξιόποινες πράξεις προκύπτουν τα εξής :

i) Οι αξιόποινες πράξεις που εμπεριέχουν βία, ήτοι σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική, ανέρχονται στο 5,8%. Εδώ πιστεύουμε ότι οι ανήλικοι είναι υπάρξεις ευάλωτες και ευαίσθητες σε επιρροές, όπως π.χ. η τηλεόραση, με συνέπεια να προβαίνουν σε τέλεση αξιόποινων πράξεων, αγνοώντας τις συνέπειές τους.

ii) Οι αξιόποινες πράξεις κατά της ατομικής και κοινωνικής ιδιοκτησίας ανέρχονται στο 21,2%. Τούτο σημαίνει έλλειψη αγωγής και γνώσης του συστήματος των αξιών της κοινωνίας μας από τους ανήλικους παραβάτες.

iii) Οι παραβάσεις του Νόμου περί Ναρκωτικών ανέρχονται στο 6%. Οι λόγοι της εμφάνισης χαμηλού ποσοστού, που μάλλον είναι πλασματικό, αναφέρθηκαν παραπάνω.

iv) Οι παραβάσεις του Κ.Ο.Κ. ανέρχονται στο 54% , υψηλό ποσοστό που εξηγείται από την έλλειψη οδικής αγωγής στο σχολείο, την ελλιπή αστυνόμευση, την έλλειψη ελέγχου από το σπίτι, την ανάγκη των εφήβων για επίδειξη, παραδοχή.

v) Η παράνομη είσοδος στη χώρα και η επαιτεία καταλαμβάνουν ποσοστό 12%. Δράστες είναι μετανάστες από άλλες χώρες, λόγω έλλειψης οργανωμένης υποδομής ελέγχου των συνόρων ή υποδοχής των μεταναστών, προκειμένου να αξιοποιηθούν ως εργατικό δυναμικό.(βλ. παράρτημα 4)

ΣΤ΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΤ . ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ

1. Εγκληματικότητα ανηλίκων

Η μεταβατική κοινωνία, οι διαφορετικές συνθήκες κοινωνικοποίησης, η ολοένα αυξανόμενη οικονομική διχοτόμηση, η απώλεια του προσανατολισμού και οι χαμένες μελλοντικές προοπτικές των νέων ανθρώπων, αυτή η διαρκής αστάθεια που επικρατεί, αποτελούν φαινόμενα που επηρεάζουν σημαντικά την εγκληματικότητα των ανηλίκων.

Εξάλλου, στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης των ανηλίκων στις κοινωνίες των χωρών του δυτικού κόσμου, παρατηρείται μια απότομη μετάβαση από την προσχολική ηλικία στην ηλικία των ενηλίκων. Με την παράλληλη εισβολή των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της τεχνολογίας γενικότερα, εκλείπει πλέον η φαντασία και η δημιουργικότητα στα πλαίσια της σχολικής ηλικίας. Το παιδί προσγειώνεται με βίαιο τρόπο στον κόσμο των ενηλίκων. Το ίδιο συμβαίνει και με την γενικότερη συμπεριφορά του. Αν επομένως στα πλαίσια της εκδήλωσης οποιασδήποτε συμπεριφοράς, παρατηρηθεί αντίδραση η οποία εμπεριέχει το στοιχείο της βίας ή χαρακτηριστεί ως σοβαρή εγκληματική πράξη, δεν θα πρέπει να προκαλεί έκπληξη. Είναι απόλυτα δικαιολογημένη, στα κοινωνικοποιητικά αυτά πλαίσια στα οποία διαδραματίζεται, όπως θα ήταν αντίστοιχα η αντίδραση και από ένα ενήλικο άτομο. Αποτελεί, με άλλα λόγια, ένα αναμενόμενο φαινόμενο της σημερινής κοινωνίας. Είναι ενδεχομένως ένας τρόπος ερμηνείας σοβαρών εγκληματικών πράξεων που τελούνται, σε περιορισμένη βέβαια έκταση, από δράστες πολύ μικρής ηλικίας. (Χαΐδου, 2003, σ.18)

Η εγκληματικότητα των ανηλίκων στην Ελλάδα παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια μια ανοδική πορεία. Κατά την δεκαετία του '80 το ποσοστό ανερχόταν γύρω στο 4%. Σήμερα υπερβαίνει πλέον το 9%.

Καθοριστικό ρόλο στο θέμα της εγκληματικότητας των ανηλίκων παίζει η οικογένεια, ως βασικός πυρήνας κοινωνικοποίησης του ατόμου. Η επί-

δραση των οικογενειακών συνθηκών στην εκδήλωση παρεκκλίνουσας και εγκληματικής συμπεριφοράς είναι αποφασιστική. Σε διάφορες μελέτες έχει υποστηριχθεί πως οι οικογενειακές επιρροές είναι ο παράγοντας εκείνος, ο οποίος - μεταξύ άλλων καθοριστικών επιδράσεων και συγκυριών στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης – θα εμποδίσει ή θα ενθαρρύνει την παρέκκλιση. (ο.π. ,σ.41)

Μια σημαντική ομάδα κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων αποτελούν οι χρήστες τοξικών ουσιών, ανήλικοι και ενήλικοι, οι οποίοι στη χώρα μας εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται διπτά, τόσο ως εγκληματίες, όσο και ως ασθενείς. Η αυστηρότητα του θεσμικού πλαισίου, αφ' ενός, και η «ουτοπία της πρόληψης», αφ' ετέρου, διαιωνίζουν ένα καθαρά κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο διαχειρίζονται προνομιακά οι γιατροί και οι νομικοί. (ο.π. ,σ.15)

2. Ανήλικοι χρήστες ουσιών

Δεν είναι ούτε 13 ετών πολλές φορές όταν ξεκινούν την δική τους απελπιστικά πρώιμη, σημαντικά διαφοροποιημένη από τους σημερινούς ενήλικες χρήστες και εξίσου δραματική διαδρομή στη χρήση ουσιών οι νέες γενιές εφήβων που μπλέκονται στα δίκτυα των ναρκωτικών, στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, η χρήση της ηρωίνης δείχνει να αυξάνεται, ενώ για πρώτη φορά παρατηρείται, έστω και σε χαμηλά επίπεδα, η χρήση παρανόμων ουσιών και από τους ίδιους τους γονείς του χρήστη. Αυτά είναι μερικά από τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τον ετήσιο απολογισμό της θεραπευτικής κοινότητας Στροφή για το 2002. (www.strofi.net.gr)

Η έρευνα αφορά την καταγραφή και την ανάλυση των χαρακτηριστικών 137 μελών (105 αγοριών και 32 κοριτσιών) που προσέγγισαν μέσα στο 2002 το Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων και τον Συμβουλευτικό Σταθμό Εφήβων της Στροφής. Σύμφωνα με δηλώσεις του υπεύθυνου του δικτύου της Στροφής, κ.Ηλία Ρήγου, το 1994 η μέση ηλικία έναρξης χρήσης ναρκωτικών ουσιών ήταν τα 14,7 έτη ενώ σήμερα είναι στα 13,6. Η μείωση

είναι σημαντική. Οι άνθρωποι που ξεκινάνε νωρίτερα τα ναρκωτικά έχουν περισσότερες πιθανότητες να περάσουν από τον πειραματισμό στην εξάρτηση. «Δημοφιλέστερη» ουσία σε αυτή την ηλικία είναι η κάνναβη (περίπου 80% των ερωτηθέντων), ενώ ακολουθούν οι εισπνεόμενες ουσίες και σε μικρά ποσοστά τα κατασταλτικά χάπια, η ηρωίνη, η κοκαΐνη και τα κωδεϊνούχα σιρόπια. (www.strofi.net.gr)

Από κει αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση. Κατά μέσον όρο στην ηλικία των 15,2 ετών, οι ανήλικοι χρήστες «περνούν» στην ηρωίνη, συνεχίζοντας παράλληλα και την χρήση άλλων ουσιών. Στα 15,3 συλλαμβάνονται για πρώτη φορά, στα 15,6 σταματούν το σχολείο και στα 16,3 κάνουν για πρώτη φορά ενέσιμη χρήση ναρκωτικών. Κατά μέσον όρο στα 18 τους χρόνια αναζήτησαν βοήθεια στη Στροφή.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το οικογενειακό ιστορικό των εφήβων χρηστών. Σε ποσοστό 13,3% των αγοριών και 31,3% των κοριτσιών, ο πατέρας κάνει κατάχρηση αλκοόλ, ενώ σε ποσοστό 28,1% των κοριτσιών και 8,6% των αγοριών η μητέρα κάνει χρήση ψυχοφαρμάκων. Μάλιστα, για πρώτη φορά σε ανάλογη έρευνα εμφανίζεται ένα ποσοστό χρήσης παράνομων ουσιών από τους γονείς, που άγγιξε το 6,7%. (www.strofi.net.gr)

Την ζοφερή εικόνα που εμφανίζεται από την έρευνα της Στροφής, καθώς και της Πλεύσης (δίκτυο έγκαιρης παρέμβασης για εφήβους), μπορούν να απαλύνουν : το γεγονός πως έχει αυξηθεί αρκετά η προσέλευση των εφήβων στις θεραπευτικές υπηρεσίες, μια αύξηση που μετράται στο 655% καθώς από τους 110 εφήβους που απευθύνθηκαν για βοήθεια το 1995, ο αριθμός αυξήθηκε στους 717 το 2000. Όπως δήλωσε ο υπεύθυνος της Πλεύσης κ.Γ. Καλαρρύτης, αυτό είναι πολύ αισιόδοξο μήνυμα, γιατί δίνει την δυνατότητα θεραπευτικής παρέμβασης σε πρωταρχικά στάδια της διαδικασίας εξάρτησης.

Από το φαρμακείο της οικογένειας με τα κατασταλτικά χάπια ή το «φι-

λαράκι» που διαθέτει προμηθευτή κάποιον μεγαλύτερο και κίνητρο την περιέργεια όντας έρμαια στο ναρκοπέδιο των κοινωνικών προβλημάτων που θα οδηγήσουν κάποιους απ'αυτούς στη χρήση, στην κατάχρηση, την εξάρτηση, ξεκινούν οι έφηβοι τους πειραματισμούς, σύμφωνα με τον κ. Καλαρρύτη.(www.plefsinet.gr)

3. Χρήση ναρκωτικών ουσιών, ατομικισμός και μειωμένος γονεϊκός έλεγχος.

Όπως προκύπτει από την έρευνα του Αθ. Γκότοβου, μαθητές 11-16 ε-των από τα Ιωάννινα και την Κέρκυρα που δήλωσαν ότι έρχονται σε επαφή με ναρκωτικές ουσίες (πέρα από το τσιγάρο και το οινόπνευμα), έχουν εντονότερο προφίλ ατομιστή και συμφεροντολόγου, επίσης δε υψηλότερο βαθμό απόρριψης της συμβατικά θεωρούμενης ως ορθής κοινωνικής συμπεριφοράς (π.χ. παροχή βοήθειας σε ηλικιωμένους) και υψηλότερο βαθμό εσωτερίκευσης ενός κώδικα αποκλίνουσας νεανικής συμπεριφοράς, από ό,τι οι μαθητές που δε σχετίζονται με τέτοιες ουσίες. Στο ίδιο πλαίσιο έρευνας διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές που εμπλέκονται με ναρκωτικές ουσίες έχουν προβληματική σχέση με τους γονείς τους, τελούν υπό μειωμένο γονεϊκό έλεγχο, πηγαίνουν συχνότερα σε μπαρ, καφετέριες κ.λπ. και εμφανίζουν μειωμένη σχολική επίδοση.(Κουράκης, 2004,σ.217)

Επίσης και από την έρευνα των Ν.Φακιολά / Αντ.Αρμενάκη διαπιστώθηκε ότι υπάρχει θετική συσχέτιση της βιαιότητας με τη χρήση τοξικών ουσιών και με άλλες συναφείς παραμέτρους. Ειδικότερα οι μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου στα σχολεία του δήμου Αθηναίων που δοκίμασαν κάποτε οποιαδήποτε ναρκωτική ουσία ανέρχονται, όπως ανέφεραν οι ίδιοι, σε ποσοστό 6,5%, ενώ ευκαιριακή χρήση ουσιών κάνει ένα ποσοστό 3,8% και συνεχή χρήση ένα άλλο 1,5%. Διευκρινίζεται εδώ ότι ένα ποσοστό 93% περίπου των μαθητών δήλωσαν ότι δεν έχουν δοκιμάσει ποτέ οποια-

δῆποτε ναρκωτικὴ οὐσία, ἀν καὶ τὸ ποσοστὸ αὐτὸ ἴσως νὰ εἶναι κάπως μικρότερο, ἀφοῦ σὲ ἄλλῃ ἐρώτησῃ ὁ ἓνας σὲ τὸς δέκα μαθητὲς (10%) παραδέχεται ὅτι θὰ δοκιμάζε κάποιον ναρκωτικὴ οὐσία, καὶ κυρίως χασίς, ἀν κάποιος τοῦ τὸ προσέφερε. Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν μαθητῶν, ἓνα 72% ἐκείνων ποὺ εἶχαν δοκιμάσει ναρκωτικὰ, ἓνα 82% ἐκείνων ποὺ κάνουν περιστασιακὴ χρῆσῃ καὶ ἓνα 93% αὐτῶν ποὺ κάνουν συνεχῆ χρῆσῃ δήλωσαν ὅτι εἶχαν ἐμπλακεῖ πολὺ συχνὰ σὲ πράξεις βιαιότητος (χτυπήματα ἢ/καὶ ὕβρεις) στὴ διάρκειά τοῦ τελευταίου ἔτους. (ο.π. ,σ.218)

4. Εσωστρέφεια καὶ ναρκωτικὲς οὐσίες

Οἱ σημερινοὶ νέοι, ἔστω καὶ ἀν αἰσθάνονται μὲ ἰδιαίτερα ἐντονὸ τρόπο τὰ τρωτὰ τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς κατάστασης (κυρίως σὲ ἐπίπεδο ἀξιών καὶ ἐπιπέδου ζωῆς) καὶ μολονότι δὲν συμμερίζονται αὐτὴ τὴν κατάστασῃ, δὲν θὰ ἦταν διατεθειμένοι νὰ ἀναλάβουν αὐτοὶ -καὶ μάλιστα μὲ προσωπικὲς τοὺς θυσίες- τὸ βαρὺ φορτίο μιᾶς ἀλλαγῆς τῆς κοινωνίας πρὸς τὸ καλύτερο. Τὸ κλείσιμο σὲν αὐτοὺς, ἡ ἐσωστρέφεια, φαίνεται, λοιπὸν, ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ἀπάντησῃ στὰ προβλήματα ποὺ συναντοῦν συνεχῶς. Καὶ δὲν εἶναι περιέργο, ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῇ, ὅτι ὅλο καὶ περισσότεροι νέοι παραδέχονται πὼς ἔχουν δοκιμάσει ναρκωτικὲς οὐσίες, μὲ κυριότερη τὸ χασίς καὶ πὼς, ἀντίθετα, δὲν ἀσχολοῦνται μὲ κάποιον καλλιτεχνικὴ δραστηριότητα, οὔτε, ἰδιαίτερα μὲ τὸν ἀθλητισμὸ καὶ μὲ τὸ διάβασμα βιβλίων. (ο.π. ,σ.175-176)

Ἡ χρῆσῃ ναρκωτικῶν κατατάσσεται σὲς μορφές ἐκείνες προβληματικῆς καὶ δὲ ἐπιθετικῆς συμπεριφορᾶς ποὺ ἀντὶ νὰ ἐκδηλωθοῦν πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἐναντίον τῶν ἄλλων, προσλαμβάνουν κυρίως τὸν χαρακτῆρα τῆς "ἀπόσυρσης" καὶ τοῦ "ἀναχωρητισμοῦ" (Merton), καταλήγουν δηλ. νὰ στρέφονται πρῶτιστως κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ δράστη, κυρίως μὲ τὴν μορφή τῆς κατοχῆς, χρῆσῃ καὶ διακίνησης ναρκωτικῶν οὐσιῶν.(ο.π. ,σ.207)

5. Ο σημαντικός ρόλος των ναρκωτικών στη χρόνια παραβατικότητα

Σύμφωνα με έρευνα που διεξάχθηκε στα Σωφρονιστικά Καταστήματα Ανηλίκων Κορυδαλλού και Κασσαβέτειας, από την Ερευνητική Ομάδα φοιτητών της Νομικής Σχολής Αθηνών, κύριος παράγοντας για τις αποτυχίες στην κοινωνική (επαν)ένταξη των νεαρών, πέρα απ' τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η επαφή τους με το σωφρονιστικό σύστημα, είναι αναμφίβολα και η εμπλοκή τους με ναρκωτικές ουσίες. Ήδη το 1993 οι περισσότεροι (61%) παραδέχτηκαν ότι είχαν δοκιμάσει ναρκωτικά (κυρίως πριν από τον εγκλεισμό τους) και μάλιστα σε αναλογία περίπου ένας προς τρεις (ποσοστό 37%) φάνηκε να είναι εξαρτημένοι από αυτά. Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, εύκολα κανείς την έκταση που προσέλαβε το πρόβλημα αυτό για τους νεαρούς κατά τα επόμενα έξι χρόνια, δηλαδή ως την δεύτερη (επαναληπτική) έρευνα: Το ποσοστό εκείνων που δήλωσαν πως έχουν δοκιμάσει ναρκωτικά έφθασε το 72,8%, δηλαδή περιέλαβε περίπου τα ¾ των ερωτηθέντων. Περισσότερο, όμως, και από τους αριθμούς, εντυπωσιάζουν το βάθος και οι παρενέργειες του προβλήματος. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα όσα ελέχθησαν από ένα ερωτηθέντα και καταγράφηκαν απ' τον συνεντευκτή της Ερευνητικής Ομάδας, ο νεαρός αυτός ανέφερε ότι αν έβρησκε μια δουλειά, θα μπορούσε να κερδίσει ξανά την ζωή του απ'την αρχή. Όμως [κατά τον συνεντευκτή], το βασικό πρόβλημα δεν είναι ότι δεν μπορεί [ο ερωτηθείς] να βρει δουλειά, αλλά ότι δεν μπορεί να την κρατήσει, καθώς τον διώχνουν συνεχώς λόγω της εξάρτησής του από τα ναρκωτικά. Πιστεύει ότι αν αλλάξουν σπίτι μετά την αποφυλάκισή του και μετακομίσουν στην Κρήτη, όπως έχουν αποφασίσει, θα ξεφύγει από τις παρέες που τον κυνηγούν και που κάθε φορά μετά την φυλακή τον ξαναγουρίζουν στο τέλμα των ναρκωτικών. Είναι όμως φανερό [κατά τον συνεντευκτή] ότι δεν θέλει να εγκαταλείψει την επίπλαστη ευτυχία των ναρκωτικών. Άλλωστε, δεν έχει παρακολουθήσει ποτέ πρόγραμμα απεξάρτησης, ούτε

και το ζήτησε. Απλώς επιθυμεί να καλύπτει έτσι τα νώτα του και την παραβατική του δράση, όπως κάνουν και οι φίλοι του από τους οποίους, όμως, μόνο εκείνος μπαινοβγαίνει στη φυλακή. (ο.π. ,σ.118-119)

Ύστερα από όλα τα παραπάνω, επιβεβαιώνεται, λοιπόν, αυτό που φαίνεται να είναι γνωστό στον καθένα από εμάς, το ότι τα ναρκωτικά κατατάσσονται στην πρώτη ή δεύτερη θέση των σημαντικότερων προβλημάτων της νεολαίας μας.

Ζ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Z. ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΧΡΗΣΤΕΣ ΟΥΣΙΩΝ

1. Γενικά

1.1 Πλασματική μείωση του προβλήματος των ναρκωτικών

Παρατηρείται πλασματική μείωση των καταδικασθέντων ανηλίκων τόσο λόγω των σκοπίμων αναβολών για παρακολούθηση της πορείας τους όσο και των ιδιαίτερων κοινωνικών-πολιτικών συνθηκών όπως π.χ. συλλήψεις τρομοκρατικών ομάδων, εκλογές, έλεγχος γηπέδων, κ.λπ. που δεν ενεργοποίησαν τους μηχανισμούς καταστολής στη διενέργεια συστηματικών ελεγχών - συλλήψεων ανηλίκων οι οποίοι αποβαίνουν σωτήριοι για τους ανηλίκους μας γιατί όπως έχει παρατηρηθεί όταν η παρέμβαση γίνει έγκαιρα, στην αρχή της χρήσης, αφυπνίζεται ο ανήλικος και η οικογένεια, συνειδητοποιείται ο κίνδυνος και ανακόπτεται η χρήση. Στις επισκέψεις των επιμελητών στους χώρους διαβίωσης των ανηλίκων που έχουν σχέση με το οικογενειακό περιβάλλον, σχολικό, εργασιακό και ευρύτερο κοινωνικό, διαπιστώνεται από τους ίδιους τους επιμελητές όλο και μεγαλύτερη εμπλοκή αυτών στη χρήση ουσιών.

Αναφορικά με τα θεσμικά πλαίσια πρόληψης, ενημέρωσης, απεξάρτησης, εκτιμάται ότι ακολουθούν ένα θετικιστικό και ατομοκεντρικό πλάνο (πράξη εξατομικευμένη ή παθολογία δράστη) αξιολόγησης των χρηστών, παραγνωρίζοντας τους συστημικούς παράγοντες ώθησης στις ουσίες, όπως είναι η αυξημένη ανεργία ανηλίκων και η κρίση των αξιών και ιδιαίτερα του θεσμού της οικογένειας.

Στην πλασματικότητα των στατιστικών αναφορικά με παραβάσεις του Νόμου περί Ναρκωτικών συντείνουν τα στατιστικά στοιχεία απ' το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας καθώς και από τις κατά καιρούς έρευνες που διενεργούνται στα σχολεία από ειδικούς επιστήμονες και τα οποία αναφέρονται σε ραγδαία αύξηση.

(Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων , Δικαστήρια Ανηλίκων Αθηνών)

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ (Ζ)

1. Το σύνολο των καταδικασθέντων ανηλίκων για παράβαση του Νόμου "περί ναρκωτικών" ανέρχεται σε 107. Από αυτούς οι 78 καταδικάστηκαν από το ΜΔΑΑ και οι 29 από ΤΔΑΑ.
2. Τα καταδικασθέντα αγόρια είναι 88 και τα κορίτσια 19.
3. Τα αναμορφωτικά μέτρα ή οι ποινές που επεβλήθησαν είναι:

ΜΕΤΡΑ	ΜΟΜΟΜΕΛΕΣ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ
-------	-----------	----------

ΕΠΙΠΑΝΕΞΕΙΣ	7	0
ΕΠΙΜΕΛΕΙΕΣ ΓΟΝΕΩΝ	34	7
Ε Υ Ε	30	8
ΠΟΙΝ. ΣΩΦΡ/ΣΜΟΣ	4	6
ΦΥΛΑΚΙΣΗ	3	8

ΣΥΝΟΛΟ	78	29
--------	----	----

ΘΑΝΑΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ : 5

ΥΠΟΤΡΟΠΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΓΙΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ : 9

ΑΓΟΡΙΑ	7
ΚΟΡΙΤΕΙΑ	2

ΦΥΛΟ ΧΡΗΣΤΩΝ

ΑΓΟΡΙΑ	88
ΚΟΡΙΤΕΙΑ	19

ΣΥΝΟΛΟ	107
--------	-----

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΕΣ	103
ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ	1
ΑΛΒΑΝΟΙ	2
ΡΩΣΟΙ	1

ΣΥΝΟΛΟ	107
--------	-----

ΝΟΜΙΜΟ -ΕΞΩΓΑΜΟ-ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΤΕΚΝΟ

ΝΟΜΙΜΟ	104
ΕΞΩΓΑΜΟ	2
ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟ	1

ΣΥΝΟΛΟ	107
--------	-----

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ		ΕΚΠ. ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΡΗΣΤΩΝ		ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ			
1981	6	ΑΓΓΡΑΜΜΑΤΟΙ	8	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	22		
1982	6	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	25	ΜΑΘΗΤΕΣ	29		
1983	24	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	48	ΜΑΘΗΤΕΣ & ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	18		
1984	26	ΛΥΚΕΙΟ - ΤΕΕ	26	ΑΕΡΓΟΙ	38		
1985	21	ΣΥΝΟΛΟ	107	ΣΥΝΟΛΟ	107		
1986	21						
1987	3						
ΣΥΝΟΛΟ	107						
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ		ΠΕΡΙΟΧΕΣ		ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ		ΤΟΠΟΣ ΤΕΛΕΣΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	
ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΓΟΝΕΩΝ	84	ΑΘΗΝΑ	35		90		
ΔΙΑΣΤΑΣΗ	14	ΚΑΛΛΙΘΕΑ	9		4		
ΔΙΑΖΕΥΣΗ	6	ΤΑΥΡΟΣ	8		2		
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ	3	ΧΑΙΔΑΡΙ	5		2		
ΣΥΝΟΛΟ	107	ΓΛΥΦΑΔΑ	3		1		
		ΜΑΡΟΥΣΙ	2		0		
		ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ	2		0		
		ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	3		0		
		ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ	3		0		
		ΜΕΝΙΔΙ	6		3		
		ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	9		2		
		ΑΙΓΑΛΕΩ	9		0		
		ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ	1		0		
		ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ	1		0		
		ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	4		0		
		ΛΙΟΣΙΑ	5		3		
		Ν. ΙΩΝΙΑ	2		0		
		ΣΥΝΟΛΟ	107		107		

1.2 Στατιστικά στοιχεία για το δικαστικό έτος 2001-2002

Στον πίνακα Ζ' παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των καταδικασθέντων ανηλίκων για παράβαση του Νόμου περί Ναρκωτικά. Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι : α) Οι ανήλικοι εξαρτημένοι – χρήστες αντιμετωπίζονται ως ασθενείς, άρα σημαντικό ρόλο παίζει η ατομική θέληση του καθενός να απεξαρτηθεί και β) η πραγματική απεξάρτηση λαμβάνει χώρα μετά από μακρύ χρονικό διάστημα, παρακολουθώντας κάποιο πρόγραμμα απεξάρτησης του ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ κ.λπ.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

Παρατηρούμε ότι το 82,25% των ανηλίκων παραβατών για Ναρκωτικά είναι αγόρια και το 17,75% κορίτσια. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα κορίτσια παρουσιάζονται πιο ώριμα από τα αγόρια και επομένως έχουν περισσότερες αντιστάσεις στους πειρασμούς. Άλλωστε τα αγόρια μπορούν πιο γρήγορα να διεκδικήσουν την αυτονομία τους από το οικογενειακό τους περιβάλλον και συνεπώς παγιδεύονται εύκολα από τους επιτήδειους εμπόρους ή παρέες, επειδή τους λείπει η ολοκληρωμένη αγωγή και κρίση. Επίσης το 69,15% των ανηλίκων παραβατών για ναρκωτικά προέρχονται από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ μόλις το 7,47% είναι αγράμματοι. (βλ. παράρτημα 5). Συνεπώς η μόρφωση δεν αποτελεί από μόνη της σημαντικό στοιχείο για την πρόληψη και αντιμετώπιση των ναρκωτικών. Η υπόθεση αυτή άπτεται περισσότερο της αγωγής, του τρόπου ζωής που υιοθετούν οι ανήλικοι και των κοινωνικών συνθηκών που διευκολύνουν ή εμποδίζουν την πρόσβαση στις ουσίες, ως και του χαμηλού κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, κ.λπ.

Άλλα χαρακτηριστικά είναι :

α. Το 16,82% των ανηλίκων εργάζονται και παρακολουθούν μέση εκπαίδευση.

β. Το 35,51% των ανηλίκων είναι άνεργοι. (βλ. παράρτημα 6)

γ. Το 78,50% των γονέων συμβιώνουν αρμονικά. (βλ. παράρτημα 7)

δ. Τα γνήσια τέκνα αποτελούν το 97,19%.

ε. Ως προς τον τόπο διαμονής ή τέλεσης της αξιόποινης πράξης το 53,27% κατοικεί στην Δ. Αττική και το 32,71% στην Αθήνα. Επίσης το κέντρο της Αθήνας σε ποσοστό 84,11% λειτουργεί ως τόπος προμήθειας, κατοχής ή χρήσης ουσιών.

(Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων, Δικαστήρια Ανηλίκων Αθηνών)

3. Επιμελητές Ανηλίκων και το μεγάλο πρόβλημα των ναρκωτικών.

Μετά από τις παραβάσεις Κ.Ο.Κ. και τις κλοπές, τα ναρκωτικά είναι ένας από τους πιο συχνούς λόγους που φέρνουν έναν ανήλικο ενώπιον του Δικαστηρίου Ανηλίκων. (βλ. παράρτημα 8)

Η πλειοψηφία των νεαρών που κατηγορούνται για παραβάσεις του Νόμου περί Ναρκωτικών, έχουν συλληφθεί για χρήση κάνναβης.

Ο Επιμελητής που αναλαμβάνει τέτοια περίπτωση πρέπει οπωσδήποτε να δράσει με προσεχτικά αλλά ταυτόχρονα γρήγορα βήματα διότι υπάρχει κίνδυνος να «περάσει» ο ανήλικος από τα «μαλακά» ναρκωτικά όπως για παράδειγμα το χασίς, σε αυτά που λέμε «σκληρά» όπως είναι η ηρωίνη και η κοκαΐνη.

Η εμπειρία είναι αυτή που παίζει καθοριστικό ρόλο εδώ, διότι μόνο μέσα από αυτήν έχει ο επιμελητής την δυνατότητα ή μάλλον το χάρισμα θα έλεγε κανείς, να «διαβάσει» τα σημάδια που αφήνει η χρήση και να προλαβαίνει δυσάρεστες καταστάσεις όπως είναι ο θάνατος του ανήλικου από υπερβολική δόση. Τα πρώτα σημάδια έχουν να κάνουν με το ίδιο το σώμα του ανήλικου και είναι το ωχρό χρώμα του δέρματος, το συνεχόμενο χάσιμο βάρους, τα σημαδεμένα άκρα, τα υδρωμένα χέρια όταν δεν υπάρχει λόγος, το χωρίς καθαρότητα βλέμμα. Ακόμα η επαγγελματική αστάθεια, η ασυνέπεια στα ραντεβού του με τον επιμελητή του και η

συνεχής ματαίωση αυτών, οι αδικαιολόγητες απουσίες και η χαμηλή σχολική επίδοση, και τέλος το άγνωστο ξόδεμα των χρημάτων που λαμβάνει για χατζιλίκι ή και το αντίθετο (η άγνωστη πηγή οικονομικών εσόδων), είναι κάποιες σοβαρές ενδείξεις που δείχνουν πως ο συγκεκριμένος ανήλικος είναι μπλεγμένος με ναρκωτικές ουσίες.

Το «κλειδί» σε τέτοιες υποθέσεις είναι η παραδοχή του προβλήματος από τον ίδιο τον ανήλικο, πράγμα που στην πράξη είναι πολύ δύσκολο. Ο Επιμελητής, λοιπόν, μέσα από τις γνώσεις του και την εμπειρία του θα προσπαθήσει με όποιο τρόπο περνάει από το χέρι του να βοηθήσει τον ανήλικο χρήστη, να συνειδητοποιήσει την σοβαρότητα της κατάστασής του και να τον παρακινήσει να κάνει «κάτι» για αυτό.

Αυτό έχει πολλές πιθανότητες να το πετύχει εφόσον έχει δημιουργήσει ένα άνετο φιλικό κλίμα από την αρχή της συνεργασίας του με τον ανήλικο.

Ένας καλός Επιμελητής, σε μια τέτοια περίπτωση ανηλίκου που κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών, το πρώτο πράγμα που βάζει σαν στόχο, είναι μια επίσκεψη του ανηλίκου στον Συμβουλευτικό Σταθμό της Στροφής, η οποία βρίσκεται στον ίδιο χώρο με τα δικαστήρια ανηλίκων. Αν το καταφέρει αυτό, τότε θα έχει κάνει το πρώτο σημαντικό βήμα για την κοινωνική επανένταξη του ατόμου αφού το αμέσως επόμενο θα είναι η παρακολούθηση κάποιου προγράμματος απεξάρτησης.

4. Ο σημαντικός ρόλος της οικογένειας

Σε όλη αυτή την προσπάθεια που κάνει ο Επιμελητής Ανηλίκων πολύ σημαντικό ρόλο παίζει η οικογένεια του ανηλίκου. Αν υπάρχει θέληση για συμπαράσταση και υπομονή από την πλευρά των γονέων, εφόσον βέβαια έχουν δεκτεί πως το παιδί τους έχει σοβαρό πρόβλημα και χρειάζεται βοήθεια, τότε τα πράγματα είναι πιο ευνοηκά. Σε πολλές περιπτώσεις, δυστυχώς, οι γονείς των ανηλίκων δεν μπορούν να δεκτούν πως το δικό

τους παιδί είναι χρήστης ναρκωτικών, προσποιούνται πως όλα είναι τέλεια και δεν θέλουν να κοιτάζουν κατάματα το πρόβλημα και να το αντιμετωπίσουν. Με αυτόν τον τρόπο όμως το μόνο που καταφέρνουν είναι να επιδεινώνουν την κατάστασή του γιατί πολύ απλά χάνεται πολύτιμος χρόνος.

Στα διάφορα προγράμματα απεξάρτησης υπάρχουν ειδικά τμήματα με ομάδες γονέων. Εκεί, μέσα από διάφορες συγκεντρώσεις, μαθαίνουν το πως θα πρέπει να συμπεριφέρονται απέναντι στον ανήλικο. Ακόμα ανταλλάζουν εμπειρίες με άλλους γονείς χρηστών και αυτό είναι ψυχολογικά πολύ βοηθητικό γι'αυτούς γιατί συνειδητοποιούν πως δεν είναι μόνοι. Ακόμα και αν ο ανήλικος δεν επιθυμεί να παρακολουθήσει κάποιο τέτοιο πρόγραμμα, ο επιμελητής ενθαρύνει τους γονείς να γραφτούν εκείνοι σε αυτό. Έτσι, έστω έμμεσα, θα έχουν την ευκαιρία να βοηθήσουν το παιδί τους.

5. Το μέτρο της Επιμέλειας.

Ο Επιμελητής φροντίζει να έχει κάποιες συναντήσεις με τον ανήλικο πρωτού παρουσιαστεί στο δικαστήριο. Έτσι σχηματίζει μια ολοκληρωμένη άποψη και καταλήγει στο μέτρο που τελικά προτείνει στο ατομικό δελτίο του ανηλίκου. Συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις, ο επιμελητής προτείνει ο ανήλικος να τεθεί υπό την Επιμέλεια της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων. Αν η πρότασή του γίνει δεκτή από το δικαστήριο, τότε ο ανήλικος από την στιγμή της απόφασης είναι υποχρεωμένος να έχει τακτική επικοινωνία με τον επιμελητή του. Ο τελευταίος έχει το δικαίωμα όποια στιγμή θελήσει να επισκεφθεί τον ανήλικο στο σπίτι του. Με αυτόν τον τρόπο έχει την ευκαιρία να διαπιστώσει σε ανύποπτο χρόνο όχι μόνο τις συνθήκες κάτω απ'τις οποίες ζει ο ανήλικος (π.χ. καθαριότητα, υγιεινή χώρων κ.λπ.) αλλά προπάντων την κατάστασή του εκτός του γραφείου που συνήθως τον βλέπει. Για παράδειγμα αν ο ανήλικος κάνει χρήση ναρκωτι-

κών ή τα έχει κόψει όπως εκείνος ισχυρίζεται. Ο Επιμελητής ακόμα συντάσσει δελτίο εξέλιξης για κάθε ανήλικο, το οποίο συμπληρώνει κάθε μήνα που περνάει.

Μέσα, λοιπόν, από τις συναντήσεις και τις συζητήσεις που θα έχουν Επιμελητής και ανήλικος, ο πρώτος θα έχει την ευκαιρία να δώσει την δική του μάχη για να βοηθήσει όσο μπορεί τον νεαρό χρήστη να ξεφύγει από τον εφιάλη των ναρκωτικών. Είναι πολύ σημαντικό να βγουν στην επιφάνεια τα βαθύτερα αίτια που οδήγησαν τον ανήλικο στην χρήση έτσι ώστε να έρθει αντιμέτωπος με αυτά και να προσπαθήσει με την βοήθεια της οικογένειάς του, του επιμελητή του αλλά και κάποιων ειδικών (π.χ. ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών κ.α.) να τα καταπολεμήσει.

Δυστυχώς όμως σε μερικές περιπτώσεις ανηλίκων φαίνεται να μην έχουν συνειδητοποιήσει την σοβαρότητα του μέτρου της Επιμέλειας της Υπηρεσίας. Έτσι λοιπόν πριν το Δικαστήριο καταλήξει στην εν λόγω απόφαση, παρατηρείται συνέπεια στα ραντεβού και θέληση για συνεργασία από την πλευρά του ανηλίκου. Αυτό όμως συμβαίνει διότι έχει άγνοια σε ό,τι αφορά το μέλλον του, δεν γνωρίζει τι πρόκειται να του συμβεί, με άλλα λόγια φοβάται. Μετά την απόφαση του δικαστηρίου, λοιπόν, τα πράγματα αλλάζουν. Τις περισσότερες φορές υπάρχει μεγάλη ασυνέπεια εκ μέρους του ανηλίκου και στην χειρότερη περίπτωση σταματάει κάθε επικοινωνία με τον επιμελητή. Όπως είναι φυσικό, αυτό το γεγονός επιβαρύνει κατά πολύ την θέση του.

Εδώ πρέπει να πούμε πως ο επιμελητής έχει ενημερώσει τον ανήλικο που έχει τεθεί υπό την Επιμέλεια της Υπηρεσίας Επιμελητών, πως αν τελέσει οποιαδήποτε άλλη παράβαση κινδυνεύει να μπει σε ίδρυμα.

6. Συνεργασία Επιμελητών με δίκτυο Υπηρεσιών καταπολέμησης των ναρκωτικών.

Οι Επιμελητές Ανηλίκων συνεργάζονται με ένα μεγάλο δίκτυο υπηρε-

σιών για την αντιμετώπιση του τόσο σοβαρού αυτού προβλήματος των ναρκωτικών. Το δίκτυο αυτό περιλαμβάνει κάποια προγράμματα του ΚΕΘΕΑ (Στροφή και Πλεύση), τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) και το πρόγραμμα 18Άνω του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής. Πιο αναλυτικά :

α. ΣΤΡΟΦΗ

Το Δίκτυο Υπηρεσιών ΣΤΡΟΦΗ του ΚΕΘΕΑ, ξεκίνησε την λειτουργία του στις 21 Ιουνίου 1988. Έχει αναπτύξει υπηρεσίες που απευθύνονται σε εφήβους που κάνουν χρήση, κατάχρηση ή / και είναι εξαρτημένοι από ψυτρόπες ουσίες καθώς και στις οικογένειές τους.

Οι προϋποθέσεις εισαγωγής ενός εφήβου στη ΣΤΡΟΦΗ είναι οι ακόλουθες :

- Ηλικία 13-20 ετών
- Κατάχρηση ή / και εξάρτηση από ψυχοτρόπες ουσίες
- Απουσία σοβαρής διαγνωσμένης ψυχικής διαταραχής
- Συμμετοχή των γονέων / του γονέα στο πρόγραμμα όπου βεβαίως υπάρχουν.

Οι υπηρεσίες της ΣΤΡΟΦΗΣ προσφέρονται δωρεάν, ενώ η προσέλευση είναι εθελοντική. Οι υπηρεσίες παρέχονται σε εξωτερική βάση και απαιτούν την εμπλοκή ολόκληρης της οικογένειας του χρήστη. Για τους εφήβους που δεν έχουν οικογενειακή υποστήριξη ή ζουν με την οικογένειά τους στην επαρχία, η ΣΤΡΟΦΗ διαθέτει Ξενώνα που καλύπτει τις ανάγκες τους σε διαμονή.

Εφόσον ένας έφηβος πληρεί τις παραπάνω προϋποθέσεις μπορεί να απευθυνθεί στο Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων (Κ.Σ.Ε.) και να κλείσει τηλεφωνικά μια ατομική συνάντηση. (www.strofi.net.gr)

Για τους εφήβους εκείνους που αντιμετωπίζουν προβλήματα με τον νόμο, υπάρχει ο Συμβουλευτικός Σταθμός Εφήβων στα Δικαστήρια Ανηλίκων της Αθήνας (Σ.Σ.Ε.), από όπου μπορούν να πάρουν υπεύθυνη ενημέρωση και συμβουλευτική τόσο για τις νομικές επιπτώσεις της χρήσης ουσιών όσο και πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχονται εκεί .

Πιο συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες του Συμβουλευτικού Σταθμού περιλαμβάνουν τα ακόλουθα :

- Άμεση υποστήριξη και συμβουλευτική σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο με στόχο την κινητοποίηση των εφήβων για αποχή από την χρήση ψυχοτρόπων ουσιών, την αποφυγή περαιτέρω εμπλοκής τους σε παραβατικές δραστηριότητες, την πρόληψη της κοινωνικής τους περιθωριοποίησης, την επανασύνδεσή τους με διαδικασίες μάθησης καθώς και την βελτίωση των οικογενειακών τους σχέσεων .
- Ενημέρωση σε θέματα υγείας που αφορούν την μείωση των κινδύνων απ'την χρήση ουσιών καθώς και εξετάσεις για την ανίχνευση των ιών Ηπατίτιδας Α, Β, C, φυματίωσης και Η.Ι.Υ.
- Συμβουλευτική σε γονείς και αδέρφια εφήβων με στόχο την πληροφόρησή τους για θέματα σχετικά με την χρήση ουσιών, την υποστήριξή τους στην προσπάθεια για την κινητοποίηση του εφήβου και την παραπομπή τους σε υπηρεσίες οικογενειακής υποστήριξης .
- Συμβουλευτική και πληροφόρηση για νομικά θέματα .
- Ενημέρωση για τις υπηρεσίες των Δικτύων ΣΤΡΟΦΗ και ΠΛΕΥΣΗ και των άλλων μονάδων που εξειδικεύονται στην υποστήριξη εφήβων χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών και παραπομπή του / της εφήβου στις αντίστοιχες υπηρεσίες αν αυτό κριθεί αναγκαίο .

Ο Συμβουλευτικός Σταθμός έχει δυναμικότητα 20 ατόμων και 40 γονέων

και αδελφών. Οι υπηρεσίες του στεγάζονται στο χώρο της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων στο Δικαστήριο Ανηλίκων καθώς και στις εγκαταστάσεις του Δικτύου ΣΤΡΟΦΗ . (www.strofi.net.gr)

Μετά από ένα διάστημα ενημέρωσης , αξιολόγησης και προετοιμασίας για θεραπεία στο Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων (Κ.Ν.Ε.), ο έφηβος εντάσσεται στην κύρια φάση θεραπείας στην Ανοιχτή Θεραπευτική Κοινότητα (Α.Θ.Ε.Κ.). Στη διάρκεια των 12-14 μηνών που βρίσκεται σε αυτή τη φάση συμμετέχει σε πλήθος θεραπευτικών , ψυχοεκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων ενώ παράλληλα φροντίζει για την εκπαίδευσή του στα πλαίσια του Μεταβατικού Σχολείου Εφήβους (Μ.Σ.Ε.).

Μετά την ολοκλήρωση της κύριας φάσης θεραπείας στην Κοινότητα, ο έφηβος συνεχίζει την προσπάθειά του στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο έχοντας την βοήθεια και υποστήριξη του Κέντρου Κοινωνικής Δραστηριοποίησης (Κ.Κ.Δ.) από όπου μετά από 12 μήνες ολοκληρώνει την θεραπευτική του πορεία στην ΣΤΡΟΦΗ .

Παράλληλα, και συχνά πριν από τον έφηβο που αντιμετωπίζει προβλήματα με την χρήση ουσιών , οι γονείς του και τ'αδέλφια του μπορούν να απευθυνθούν στο Κέντρο Συμβουλευτικής και Θεραπείας Οικογένειας (ΚΕ.Σ.Θ.Ο.) ώστε να ενημερωθούν για τις υπηρεσίες μας και να υποστηρίξουν τόσο την προσπάθεια του εφήβου χρήστη όσο και την δική τους θεραπευτική πορεία .

Η εύρυθμη λειτουργία των παραπάνω, απαιτεί την υποστήριξη τόσο του Διοικητικό-Οικονομικού Τμήματος (Δ.Ο.) όσο και την τροφοδότηση του Τμήματος Έρευνας . (www.strofi.net.gr)

Οι επιμελητές ανηλίκων, των Δικαστηρίων Ανηλίκων της Αθήνας, συνεργάζονται κατά πολύ με το συγκεκριμένο δίκτυο Υπηρεσιών καθώς η χρή-

ση ναρκωτικών ουσιών, είναι ένας από τους πιο συχνούς λόγους που οι ανήλικοι έρχονται αντιμέτωποι με το Δικαστήριο. Δυστυχώς οι νεαροί χρήστες πολύ δύσκολα παραδέχονται πως έχουν πρόβλημα και όταν αυτό τελικά γίνει ένα μικρό ποσοστό θα ολοκληρώσει το πρόγραμμα. Εκτός από την ΣΤΡΟΦΗ οι επιμελητές ανηλίκων συνεργάζονται και με ένα άλλο παράρτημα του ΚΕΘΕΑ, την ΠΛΕΥΣΗ.

β. ΠΛΕΥΣΗ

Η ΠΛΕΥΣΗ είναι ένα δίκτυο έγκαιρης παρέμβασης για έφηβους χρήστες ουσιών και τις οικογένειές τους. Εντάσσεται στα ολοκληρωμένα πολυφασικά προγράμματα του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ). Απευθύνεται σε εφήβους (13-20 ετών) που κάνουν χρήση ουσιών σε πειραματική – περιστασιακή ή και συστηματικότερη βάση. Παράλληλα παρέχει συστηματοποιημένες υπηρεσίες στους γονείς και στα αδέρφια των εφήβων.

Η λειτουργία της ΠΛΕΥΣΗΣ είναι τέτοια, ώστε να επιτρέπει στους εφήβους κατά τις πρωινές ώρες να ασχοληθούν με την εκπαίδευση ή την δουλειά τους. Οι έφηβοι τα βράδια γυρίζουν στο σπίτι τους και διαμένουν με τις οικογένειές τους.

Στόχος της ΠΛΕΥΣΗΣ είναι η έγκαιρη παρέμβαση σε έναν πληθυσμό που, όντας μπλεγμένος με την χρήση και πολλές φορές με την κατάχρηση ουσιών, βρίσκεται σε υψηλό κίνδυνο για εξάρτηση.

Οι κεντρικές υπηρεσίες βρίσκονται στην οδό Μαγνησίας 25, στην Αθήνα.

Για το μεγάλο αυτό πρόβλημα των ναρκωτικών οι επιμελητές ανηλίκων συνεργάζονται και με την Μονάδα Απεξάρτησης 18ΑΝΩ του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής όταν πρόκειται για εφήβους που έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους. (www.piefsinet.gr)

γ. Ψ.Ν.Α. ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ 18ΑΝΩ

Η Μονάδα Απεξάρτησης του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής υλοποιεί πάνω από δέκα προγράμματα θεραπείας απεξάρτησης από ουσίες ενηλίκων εφήβων, ανοιχτά και κλειστά, ορισμένα απ' αυτά μοναδικά στον Ελληνικό χώρο (π.χ. διπλής διάγνωσης, ειδικό γυναικών κ.λ.π.). Προσφέρει τις υπηρεσίες της σε 500 περίπου άτομα καθημερινά . Παρεμβαίνει με ειδικά προγράμματα πρόληψης σε πολλούς δήμους και κοινότητες . Λειτουργεί ανοιχτή τηλεφωνική γραμμή . Οργανώνει συστηματική παρέμβαση στις Φυλακές. Αναπτύσσει σοβαρές δραστηριότητες στα πλαίσια της κοινωνικής επανένταξης των απεξαρτημένων με την λειτουργία ομάδας τέχνης, δημοσιογραφικής και ραδιοφωνικής ομάδας, τυπογραφείου, περιοδικού, εργαστηρίων θεατρικού, μουσικού, φωτογραφίας, κούκλας μαριονέτας, ποδοσφαιρικής ομάδας, ομάδας καλαθοσφαίρισης και άλλων αθλητικών δραστηριοτήτων. Παρέχει με αυταπάρνηση υπηρεσίες, σε επίπεδο συμβουλευτικό και στήριξης εξαρτημένων ατόμων και των οικογενειών τους στο Συμβουλευτικό Σταθμό (καταγράφηκαν 12000 επισκέψεις το 1998), όπου γίνονται και ομάδες γονέων, ομάδες ευαισθητοποίησης, ομάδες θεραπευτικές κ.α.

Επιτελεί σοβαρό και μοναδικό για τον ελληνικό χώρο έργο, στον τομέα της έρευνας και της εκπαίδευσης πάνω στο ζήτημα των εξαρτημένων από ουσίες (με ερευνητικό έργο καθώς και σεμινάρια , διαλέξεις, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.α.) .

δ. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ (Ο.ΚΑ.ΝΑ)

Ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.) ιδρύθηκε με το νόμο 2161/93 που ψηφίστηκε από το σύνολο του Κοινοβουλευτικού Σώματος και η λειτουργία του ξεκίνησε το 1995. Είναι ένα αυτοδιοικούμενο νομικό

πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο, ο ΟΚΑΝΑ έχει ως κύριους σκοπούς:

- Το σχεδιασμό, την προώθηση, το διυπουργικό συντονισμό και την εφαρμογή εθνικής πολιτικής σχετικά με την πρόληψη, τη θεραπεία και την αποκατάσταση των ουσιοεξαρτημένων ατόμων.
- Τη μελέτη του προβλήματος των ουσιοεξαρτήσεων σε εθνικό επίπεδο, την παροχή έγκυρων και εμπειριστατωμένων πληροφοριών και την ευαισθητοποίηση του κοινού.
- Την ίδρυση και την αποτελεσματική λειτουργία κέντρων πρόληψης, θεραπευτικών μονάδων και κέντρων κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης.

Ο ΟΚΑΝΑ, από την ίδρυσή του έως σήμερα, επιδιώκει ν' ανταποκριθεί στο διπλό του ρόλο ως εθνικού συντονιστικού φορέα και ως φορέα ανάπτυξης υπηρεσιών και προγραμμάτων πρόληψης, θεραπείας και επανένταξης. (www.okana.gr)

Για την χάραξη και τον συντονισμό της εθνικής πολιτικής για τα ναρκωτικά, ο ΟΚΑΝΑ συνεργάζεται με φορείς της χώρας (συναρμόδια υπουργεία, θεραπευτικά προγράμματα, τοπική αυτοδιοίκηση, πανεπιστημιακά ιδρύματα, κ.α.) καθώς και με Ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας EMCDDA, Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, κ.α.) ενώ για τη μελέτη του προβλήματος των ναρκωτικών σε εθνικό επίπεδο, συνεργάζεται στενά με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΕΠΝ).

Στον τομέα της πρόληψης ο ΟΚΑΝΑ, σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο Κέντρων Πρόληψης σε όλη την Ελλάδα, ενώ παράλληλα, αναπτύσσει ποικίλα προγράμματα

στον τομέα της θεραπείας και της κοινωνικής επανένταξης που καλύπτουν τις διαφορετικές ανάγκες των εξαρτημένων ατόμων. (www.okana.gr)

Οι Μονάδες Εφήβων του ΟΚΑΝΑ είναι << στεγνά >> θεραπευτικά προγράμματα και απευθύνονται :

- Σε εφήβους έως 20 ετών που κάνουν πειραματική, περιστασιακή ή συστηματική χρήση ουσιών.
- Σε οικογένειες εφήβων που κάνουν χρήση ουσιών και στο ευρύτερο περιβάλλον τους.

Βασική επιδίωξη των Μονάδων Εφήβων είναι η ανάπτυξη δράσεων για την προσέλκυση των εφήβων, η έγκαιρη παρέμβαση για τη διακοπή της χρήσης σε όσους κάνουν ευκαιριακή χρήση ναρκωτικών καθώς και η παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, εκπαίδευσης και θεραπείας στους εξαρτημένους εφήβους και τις οικογένειές τους. Οι Μονάδες Εφήβων απευθύνονται ακόμη σε ειδικούς και επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τους νέους με στόχο την πληροφόρηση και ευαισθητοποίησή τους αλλά και σε φορείς της ευρύτερης κοινότητας (π.χ. σχολεία, αθλητικοί χώροι κλπ) που σχετίζονται με εφήβους και αντιμετωπίζουν περιστατικά χρήσης ουσιών με στόχο την ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας.

Η θεραπευτική προσέγγιση των Μονάδων βασίζεται στη συστημική και οικογενειακή θεραπεία εμπλουτισμένη με στοιχεία του συμπεριφοριστικού μοντέλου και του μοντέλου των θεραπευτικών κοινοτήτων. (www.okana.gr)

Το πρόγραμμα των Μονάδων περιλαμβάνει τρεις φάσεις –το Συμβουλευτικό Σταθμό, το Θεραπευτικό Πρόγραμμα και την Κοινωνική Επανένταξη- όπου παρέχονται οι ακόλουθες υπηρεσίες :

α) Συμβουλευτικός Σταθμός

- Ενημέρωση για τις επιπτώσεις της χρήσης και για τους τρόπους αντιμετώπισης.

- Ψυχολογική υποστήριξη και κινητοποίηση των εφήβων για διακοπή της χρήσης.

- Προετοιμασία για την ένταξή τους στο θεραπευτικό πρόγραμμα.

β) Θεραπευτικό Πρόγραμμα

- Ατομικές και ομαδικές συναντήσεις εφήβων με στόχο την προσωπική τους ανάπτυξη και την υιοθέτηση ενός νέου και δημιουργικού τρόπου ζωής που δεν περιλαμβάνει τη χρήση ουσιών (καλλιέργεια δεξιοτήτων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση και επίλυση προβλημάτων και δυσκολιών, για τη δημιουργία υγιών σχέσεων και την βελτίωση της επικοινωνίας στην οικογένεια, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, ανάληψη προσωπικής ευθύνης).

- Ομαδικές δημιουργικές δραστηριότητες (καλλιτεχνικές, ψυχαγωγικές, αθλητικές, κ.α.) όπου μέσα απ'τη συμμετοχή μαθαίνουν να συνυπάρχουν με τους άλλους δημιουργικά, να επικοινωνούν, να μοιράζονται και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους.

γ) Κοινωνική Επανάταξη

- Εμφύχωση των εφήβων στην προσπάθειά τους για μια νέα πορεία.

- Επανασύνδεση των νέων με την εκπαιδευτική ή επαγγελματική τους ζωή σε συνδυασμό με την απεμπλοκή τους από παράνομες πράξεις.

- Συμβουλευτική σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού.

- Υποστήριξη για την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Οι γονείς των μελών του προγράμματος υποστηρίζονται σε όλη την πορεία της θεραπευτικής διαδικασίας και τους παρέχονται, ανάλογα με την φάση του προγράμματος, οι ακόλουθες υπηρεσίες :

- Ενημέρωση για το πρόβλημα της ουσιοεξάρτησης και πως αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί .

- Ενίσχυση του γονεϊκού ρόλου με στόχο την υποστήριξη και κινητοποίηση των εφήβων για διακοπή της χρήσης.

- Συμβουλευτική και υποστήριξη με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των οικογενειακών κρίσεων και την αποκατάσταση της επικοινωνίας και της λειτουργικότητας των σχέσεων των μελών της οικογένειας, ώστε να διευκολυνθεί ο έφηβος να απομακρυνθεί σταδιακά και να αυτονομηθεί από το οικογενειακό περιβάλλον.

- Ομαδικές συναντήσεις γονέων με στόχο την αμοιβαία υποστήριξη και την ανταλλαγή κοινών εμπειριών και προβληματισμών.

Επίσης σε γονείς που τα παιδιά τους δεν είναι ενταγμένα στο πρόγραμμα αλλά αντιμετωπίζουν πρόβλημα χρήσης παρέχεται συμβουλευτική και στήριξη ώστε να ενημερωθούν, να αλλάξουν την στάση τους απέναντι στη χρήση και να <<εκπαιδευτούν>> ώστε να παρακινήσουν το εξαρτημένο μέλος της οικογένειάς τους να ζητήσει βοήθεια.

Σήμερα λειτουργούν 4 Μονάδες Εφήβων, στην Αθήνα (<<ΑΤΡΑΠΟΣ>>), τη Θεσσαλονίκη, το Ρέθυμνο και τη Λάρισα. (www.okana.gr)

Καλό είναι να αναφέρουμε πως όταν οι επιμελητές ανηλίκων έχουν να αντιμετωπίσουν περιπτώσεις συνδυασμού χρήσης ναρκωτικών και ψυχοπαθολογίας, είτε γενικότερα προβλήματα συμπεριφοράς στο κοινωνικό – οικογενειακό περιβάλλον, συνεργάζονται με ειδικούς από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Τις περισσότερες φορές παραπέμπουν τους ανήλικους και τις οικογένειές τους σε Κέντρα Κοινωνικής Ψυχικής Υγιεινής όπου εκεί όπως συνηθίζεται υπάρχει ολοκληρωμένο team ειδικών (π.χ. ψυχολόγοι, ψυχίατροι, κοινωνικοί λειτουργοί, εργοθεραπευτές, νοσηλευτές, λογοθεραπευτές). Όλοι αυτοί οι κλάδοι εργάζονται μαζί για ένα κοινό σκοπό, την ψυχική ισορροπία του ατόμων και των οικογενειών τους.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως σε πολλά Κ.Κ.Ψ.Υ. υφίσταται Υπηρεσία Ψυχικής Υγιεινής Παιδιών και Εφήβων. Η οργάνωση και λειτουργία

αυτής θεωρείται βασική, καθότι η σύγχρονη Παιδοψυχιατρική στοχεύει στην αντιμετώπιση κάθε περιστατικού στην κοινότητα και όχι στο ίδρυμα.

Ακόμα οι επιμελητές ανηλίκων συνεργάζονται με επαγγελματίες από τον ιδιωτικό τομέα όπως κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους.

Η΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η. ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Μετά από μια σειρά επιστημονικών ερευνών έχουν προκύψει τρία σημαντικά πορίσματα για την πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων. Πρώτον, ότι σοβαρές πράξεις παραβατικότητας ανηλίκων διαπράττονται από σχετικά μικρό ποσοστό νεαρών ατόμων, τα οποία προέρχονται συνήθως από μικρού εισοδήματος οικογένειες με εγκληματικό παρελθόν και με περιορισμένες δυνατότητες άσκησης ελέγχου στα νεαρά τους μέλη. Δεύτερον, οι παραβατικές πράξεις εμφανίζουν έξαρση στην ακμή της εφηβείας (14-16 χρονών).

Τρίτον, μετά την ηλικία αυτή οι παραβατικές πράξεις εμφανίζουν εντυπωσιακή ύφεση, τόσο μεγαλύτερη όσο μικρότερη είναι η στιγματιστική αντιμετώπισή τους από την Πολιτεία. (Κουράκης Ν. , 1997,σ.63)

Πολιτική πρόληψης

Η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων διακρίνεται σε τρία επίπεδα : α) Στο επίπεδο της κοινωνικής πρόληψης, β) στο επίπεδο της δικαιοσύνης και τέλος γ) στο επίπεδο της περιστασιακής πρόληψης. Πιο αναλυτικά :

α) Με την λήψη ουσιαστικών μέτρων για την βελτίωση των όρων κοινωνικοοικονομικής διαβίωσης και ποιότητας ζωής, προώθηση αξιών όπως η αλληλεγγύη και ο σεβασμός των άλλων, ενίσχυση του ρόλου της οικογένειας ως κοινωνικοποιητικού παράγοντα, και παροχή ευκαιριών μόρφωσης και εξεύρεσης εργασίας, ιδίως σε νεαρά άτομα που μειονεκτούν κοινωνικά, λειτουργεί η κοινωνική πρόληψη.

β) Σε επίπεδο δικαιοσύνης, αποφεύγεται η επιβολή των μέτρων με κατασταλτικό - και ακόμα χειρότερα - με ιδρυματικό χαρακτήρα (εγκλεισμός σε ίδρυμα ανηλίκων ή σε σωφρονιστικό κατάστημα), προτιμάται, δε, αντίθετα, η επίδειξη επιείκειας, η αποφυγή στιγματιστικών διαδικασιών και, σε

σοβαρότερες περιπτώσεις, η προσφυγή σε μέτρα που πλήττουν τα βαθύτερα αίτια της νεανικής παραβατικότητας (π.χ. ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε επιμελητή ανηλίκων ή και η ένταξή του, εφόσον κάνει χρήση ναρκωτικών, σε κατάλληλο συμβουλευτικό πρόγραμμα) ή και που ενεργοποιούν τις θετικές πλευρές της προσωπικότητας του ανηλίκου (π.χ. κοινωφελής εργασία).

γ) Ο περιορισμός της παραβατικότητας θα μπορούσε να ήταν ακόμη μεγαλύτερος εάν γινόταν παράλληλη προσπάθεια, σε επίπεδο περιστασιακής πρόληψης, με το να μειωθούν οι επιμέρους ευκαιρίες διάπραξης αξιόποινων πράξεων από νεαρά, ιδίως, άτομα (π.χ. περιορισμοί στην πώληση όπλων, ασφαλέστερη προστασία δικύκλων ή αυτοκινήτων από κίνδυνο κλοπής, αύξηση των αστυνομικών περιπόλων στους δρόμους), και να τεθεί σε εφαρμογή ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενημέρωσης των υποψήφιων θυμάτων του εγκλήματος (π.χ. με πρακτικές οδηγίες για την προστασία της περιουσίας τους και της σωματικής τους ακεραιότητας). (ο.π. ,σ. 64-65)

Ακόμα κάποιες άλλες λύσεις που μπορούν να δοθούν στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας είναι η δημιουργία και η εφαρμογή προγραμμάτων στήριξης της οικογένειας του ανηλίκου ή παράλληλων οικογενειακών κυττάρων, π.χ. ανάδοχες οικογένειες.

Επίσης πρωτεύοντα ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίσει εδώ μια επανεξέταση της σύγχρονης λειτουργίας του σχολείου, ώστε αυτό, από μεταβατικό κέντρο μηχανιστικής αποστήθισης περιπτώσεων, συνήθως, γνώσεων αλλά προαπαιτούμενων για την είσοδο σε κάποια ανώτερη ή ανώτατη σχολή, να μετεξελιχθεί επιτέλους σε αυτοτελές κέντρο ουσιαστικής μόρφωσης, με κύριο άξονα την δημιουργία ολοκληρωμένων ανθρώπων, ικανών να αντιμετωπίζουν με αυτενέργεια, μόνοι τους ή και περισσότεροι συλλογικά, τα προβλήματα της ζωής και της επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Εξίσου σημαντική θα ήταν εδώ για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας

ενός νέου ανθρώπου και η εποικοδομητική οργάνωση του ελεύθερου χρόνου του, με τρόπο ώστε να συνδυάζεται η ψυχαγωγία και η ξεκούραση με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του. Ίσως η οργάνωση Κέντρων Νεότητας σε κάθε γειτονιά της πόλης με πρωτοβουλία της τοπικής αυτοδιοίκησης θα μπορούσε να συμβάλλει αποφασιστικά στην προώθηση αυτής της ιδέας όπως άλλωστε γίνεται και στο εξωτερικό και ιδίως στη Γαλλία, όπου οι δήμοι και οι κοινότητες έχουν αναλάβει την πραγμάτωση ενός μεγαλεπήβολου προγράμματος κοινωνικής πρόληψης της παραβατικότητας. Επίσης, σε μια περισσότερο δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των νέων θα μπορούσε να συμβάλλει και η τηλεόραση, μέσα από προγράμματα που αναδεικνύουν όχι τη βία και τον καταναλωτισμό, όσο κυρίως τα ανθρωπιστικά πρότυπα της εποχής μας. (ο.π. ,σ. 67-68)

Οπωσδήποτε η εικόνα που αποκομίζει κανείς για την πολιτική πρόληψης στη χώρα μας, και ιδίως για την πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων, δεν μπορεί, όσο και αν η πρόληψη είναι αφ'εαυτής δύσκολη, να θεωρηθεί ως ιδιαίτερα ικανοποιητική. Πρώτα-πρώτα δεν υπάρχει ένας οργανωμένος κεντρικός φορέας, ο οποίος να χαράσσει μακροπρόθεσμα την αντεγκληματική μας πολιτική, να συνεργάζεται με ομόλογους φορείς του εξωτερικού και να προωθεί μέτρα ή θεσμούς προληπτικού χαρακτήρα συντονίζοντας μάλιστα τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες φορέων οι οποίοι θα μπορούσαν να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή, όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, η Εκκλησία, οι κοινωνικοί λειτουργοί και εθελοντικές ομάδες ευαισθητοποιημένων πολιτών. Αξιοσημείωτο είναι εδώ και το γεγονός ότι ένας τέτοιος οργανισμός, το Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ν.1738/1987) δεν μπόρεσε να λειτουργήσει. Αλλά οι επιμέρους κρατικοί φορείς που εμπλέκονται στην πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας στηρίζονται συνήθως σε απαρχαιωμένες δομές, έτσι ώστε η τυχόν καλή

λειτουργία τους να είναι το αποτέλεσμα μόνο της εμπνευσμένης ατομικής δραστηριότητας ορισμένων στελεχών τους και όχι της εύρυθμης διάρθρωσης των υπηρεσιών τους ή της θεσμοθέτησης νέων ιδεών και τάσεων, δοκιμασμένων ήδη στο εξωτερικό. Δεν έχουν αναπτυχθεί ευρέως ανάδοχες οικογένειες, δεν έχει εισαχθεί ο θεσμός του συμβούλου στα σχολεία, τα Κέντρα Νεότητας και οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί δεν έχουν οργανωθεί επαρκώς και γενικότεροι θεσμοί που θα απέτρεπαν τον εγκλεισμό των ανήλικων (π.χ. κοινωφελής εργασία κ.λπ) δεν έχουν ενεργοποιηθεί.

(ο.π. ,σ. 72-73)

Ακόμα σοβαρές ελλείψεις παρουσιάζονται στην οργάνωση προγραμμάτων (π.χ. στο σχολείο, σε σεμινάρια, ή στο πλαίσιο των Μ.Μ.Ε.) για την ενημέρωση των πολιτών ως προς την πρακτική αντιμετώπιση, εκ μέρους τους, κρουσμάτων εγκληματικότητας (περιστασιακή πρόληψη), ως προς την διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους (προπάντων όταν αυτά είναι ευεπίφορα στη χρήση ναρκωτικών ουσιών, ή δεν παρακολουθούν τα μαθήματα του σχολείου, ή έχουν εκρηκτικό και ατίθασο χαρακτήρα), ως προς την προώθηση αξιών επικεντρωμένων στα ανθρωπιστικά πρότυπα και ως προς τις δυνατότητες προσέγγισης και κατανόησης ανθρώπων που θεωρούνται << outsiders >> για την κοινωνία μας (αποφυλακισμένοι, τοξικομανείς, χούλιγκανς, άστεγοι κ.λπ), ανθρώπων δηλαδή που κινδυνεύουν να μετακινηθούν από το περιθώριο στην παρανομία εάν η κοινωνία, όλοι μας, δεν τους συμπαρασταθούμε ενεργά. Η τελευταία αυτή παρατήρηση υποδηλώνει, άλλωστε, και την γενικότερη σημασία που έχει για την πρόληψη της παραβατικότητας ο τρόπος αντιμετώπισης των συναφών προβλημάτων από τους ενεργούς πολίτες.(ο.π. ,σ. 73-74)

Θ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Θ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΧΟΛΙΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Σχέση των επιμελητών με παρεμφερείς θεσμούς

Το ουσιαστικό έργο των Επιμελητών όπως αναφέρθηκε είναι η αναμόρφωση των ανηλίκων μέσω της Επιμέλειας. Επομένως το χαρακτηριστικό του είναι η παροχή βοήθειας προς επίλυση των υπάρχοντων προβλημάτων εξ' αφορμής μιας αντικοινωνικής εκδήλωσης.

Με την περίπτωση ενός ατόμου και των δικών του είναι δυνατόν να απασχοληθούν συγχρόνως ή διαδοχικώς πολλές υπηρεσίες, οργανώσεις και ειδικά πρόσωπα, δεδομένου ότι η αφορμή ή οι αφορμές που μπορούν να δοθούν για την απασχόληση αυτών πιθανόν ν' ανήκουν σε περισσότερα του ενός προγράμματα. (Τρωιάννου-Λουλά, 1999, σ.202)

Τα προβλήματα των ατόμων είναι πολλά και αξιολογούμενα σύμφωνα με την σοβαρότητά τους απασχολούν ανάλογα τις διάφορες υπηρεσίες, οργανώσεις, ιδρύματα.

Οι υπηρεσίες και οι ειδικοί επιστήμονες, οι εργαζόμενοι σ' αυτές είτε σαν υπαλληλικό προσωπικό είτε σαν ελεύθεροι και ανεξάρτητοι επαγγελματίες συμβάλουν στην κάθε περίπτωση ανάλογα στο τομέα στον οποίο ανήκουν. Η αξιολόγηση αρχίζει συνήθως, από τα απλά ανθρώπινα προβλήματα που αντιμετωπίζονται εύκολα από το άμεσο ή γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον (δηλαδή τους γονείς, δασκάλους, εργοδότες). Και επεκτείνεται στα σοβαρότερα που χρειάζονται χειρισμό από ειδικά άτομα (Κοινωνικούς Λειτουργούς, Επιμελητές, ειδικούς συμβούλους), και στη συνέχεια στα πιο πολύπλοκα και χρειάζονται όχι μόνο άτομα με ειδικευση αλλά άτομα που ν' ασκούν ειδική θεραπευτική αγωγή. (ο.π., σ.203)

Οι παραπάνω κατηγορίες προσώπων που ασχολούνται με τον άνθρωπο και τα προβλήματά του έχουν κοινά σημεία και ομοιότητες. Μπορούν να θεωρηθούν σαν παρεμφερείς θεσμοί. Σ' αυτούς ακόμη ανήκουν οι

Σχολικοί Σύμβουλοι , Ειδικοί Παιδαγωγοί, οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού , Ψυχολόγοι και Ψυχίατροι.

Η εργασία του Επιμελητή περιορίζεται αρχικά στο χειρισμό απλών προβλημάτων αλλά με την πάροδο του χρόνου η εμφάνιση και πιο σοβαρών προβλημάτων καθιστά αναγκαία τη συνεργασία του Επιμελητή με αυτούς που ασκούν ειδική συστηματική θεραπευτική αγωγή για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Ας σημειωθεί ότι οι Επιμελητές αν και γνωρίζουν ψυχολογία και η εργασία τους βασίζεται στις αρχές της, δεν είναι ψυχολόγοι. Θα μπορούσαν να θεωρηθούν κοινωνικοί σύμβουλοι που είναι νομοθετικά επιφορτισμένοι με την αναμορφωτική εργασία, που είναι εργασία βάθους, αλλά χαλαρότερης θεραπευτικής αγωγής.(ο.π. ,σ.203)

2. Διαφορές Επιμελητών και Κοινωνικών Λειτουργών.

Χωρίς να αμφισβητεί κανείς τη βασική κοινή ουσιαστική εργασία, που έχουν οι δύο αυτοί σημαντικοί θεσμοί, και της μεθόδου αυτής, κρίνεται απαραίτητη η έκθεση των μεταξύ τους διαφορών.

Κατ'αρχήν το «αντικείμενο» εργασίας των Επιμελητών είναι ο ανήλικος ο οποίος έχει εκδηλώσει αντικοινωνική συμπεριφορά, ενώ των Κοινωνικών Λειτουργών είναι πολύ ευρύτερο και περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες των ατόμων που έχουν ανάγκη παροχής βοήθειας μέσω της κοινωνικής εργασίας.

Η κυριότερη όμως διαφορά θεωρείται ο τρόπος αποκτήσεως της ιδιότητάς τους. Ο Επιμελητής, ανεξάρτητα από το είδος των σπουδών, αποκτά την ιδιότητά του μέσω κάποιας καθοριζόμενης διαδικασίας. Προηγείται λοιπόν προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ακολουθεί η υποβολή των αιτήσεων των ενδιαφερομένων με τ'απαιτούμενα δικαιολογητικά και στη συνέχεια όλοι οι υποψήφιοι παίρνουν

μέρος σε ένα διαγωνισμό ο οποίος περιλαμβάνει προφορική και γραπτή εξέταση. Σε αντίθεση ο Κοινωνικός Λειτουργός αποκτά την ιδιότητά του με την αποφοίτησή του από τις σχολές κοινωνικής πρόνοιας ή εργασίας και της υποβολής αιτήσεως μαζί με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την παροχή άδειας εξασκήσεως του επαγγέλματος στο Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών, το οποίο είναι αρμόδιο για την έκδοση της σχετικής απόφασης. (ο.π. ,σ.205)

Πρέπει ακόμα να ληφθεί υπόψη ότι στην Υπηρεσία Επιμελητών προσέρχονταν αρχικά ως εθελοντές κυρίως φοιτητές διαφόρων Σχολών, όπως της Νομικής και της Παντείου Ανωτάτης Σχολής Πολιτικών Επιστημών. Η δε νομοθεσία περί Επιμελητών παρέχει την ευχέρεια συμμετοχής στον διαγωνισμό, πτυχιούχων διαφόρων πανεπιστημιακών και άλλων ανωτάτων ή ανωτέρων σχολών. Επομένως υπάρχουν Επιμελητές που δεν έχουν καμία σχέση με τους Κοινωνικούς Λειτουργούς, π.χ. εκπαιδευτικοί, νομικοί, έστω και αν στη συνέχεια οι ιδιότητες συμπίπτουν. (ο.π. ,σ205)

Κατά την δική μου άποψη, αυτό είναι λάθος σε ένα μεγάλο ποσοστό, διότι μόνο ένας κοινωνικός λειτουργός μπορεί και έχει τις δυνατότητες να βοηθήσει πραγματικά τον ανήλικο παραβάτη και την οικογένειά του, γιατί απλούστατα το αντικείμενο των σπουδών του είναι ανάλογο με αυτό της εργασίας ενός Επιμελητή, αλλά μόνο ευρύτερο, όπως εξάλλου αναφέρθηκε και παραπάνω. Ο κοινωνικός λειτουργός έχει διδαχθεί ψυχολογία καθώς και μεθόδους κοινωνικής εργασίας με άτομα, ομάδες και κοινότητα. Η Επιμέλεια, η οποία θεωρείται το κυρίως έργο του Επιμελητή όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο (Δ') είναι μία διαδικασία μεταχείρισης της «κατά περίπτωση κοινωνικής εργασίας». Ακόμα ο κοινωνικός λειτουργός έχει διδαχτεί τον κατάλληλο τρόπο που πρέπει να παίρνει «συνέντευξη», να κάνει κοινωνική έρευνα ,(από την πρακτική του στα διάφορα εξάμηνα), να έρχεται σε επαφή με οικογένειες που έχουν πρόβλημα και γενικά ό,τι χρειά-

ζεται για να φέρει σε πέρας την δουλειά του επιμελητή. Για αυτούς τους λόγους, θεωρώ πως στα δικαστήρια ανηλίκων θα έπρεπε να προσλαμβάνονται μόνο κοινωνικοί λειτουργοί για τον σημαντικό ρόλο του επιμελητή. Με αυτό τον τρόπο δεν θα ήθελα με τίποτα να υποβιβάσω τα υπόλοιπα πτυχία, τα οποία είναι εξίσου σημαντικά, απλά δεν είναι κατάλληλα για να καλύψουν τις ανάγκες της συγκεκριμένης θέσης.

3. Ανάνκη για άμεση πρόσληψη επιμελητών

Οι περισσότερες Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων υπολειτουργούν (τόσο οι περιφερειακές όσο και οι κεντρικές Υπηρεσίες είχαν ανέκαθεν πρόβλημα ελλείψεως προσωπικού) οι επιμελητές δε στις μεγάλες πόλεις ασφυκτιούν υπό το βάρος της πολλής εργασίας. Με βάση τις νεώτερες διατάξεις του δημοσίου υπαλληλικού κώδικα, η μόνη δυνατότητα ανανεώσεως είναι οι «μετατάξεις» παρά τα υπάρχοντα, όπως λέγεται, μειονεκτήματα. Αλλά και αυτές δεν φαίνεται να παρέχουν δυνατότητα επαρκούς καλύψεως των κενών. Η εξασθένηση, η υποβάθμιση και η φθίνουσα τελικά πορεία των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων (όπως και αυτές των Κοινωνικών Λειτουργών, όπου υπάρχουν στο χώρο αυτό), έχει ως συνέπεια την αντίστοιχη απόδοση της ουσιαστικής εργασίας τους, όχι μόνο του φόρτου που συνεπάγεται, αλλά και λόγω ψυχολογικών παραγόντων. Το δυσάρεστο επίσης, είναι ότι αρκετοί από τους εν ενεργεία επιμελητές φαίνονται σαν να αποδέχονται μια κατάσταση υποτονικότητας που κυριαρχεί, παρά την ποσοτική αύξηση της εργασίας τους. Θύματα μιας πολιτικής λιτότητας που διαρκεί χρόνια, και δυστυχώς σε ορισμένους μόνο τομείς, οι Υπηρεσίες που ανήκουν σε ειδικούς πολιτειακής παρεμβάσεως, φορείς σωφρονιστικής μεταχειρίσεως, έχουν οδηγηθεί εκ των πραγμάτων σε αδιέξοδο αλλά και σε μαρασμό. (Τρωιάννου-Λουλά, 1999, σ.264)

Από την αρχική δύναμη (που και τότε δεν επαρκούσε) των 150 που προβλεπόταν το 1958 -αρχική δημιουργία του κλάδου-, είχε μειωθεί το

1998 σε 90. Ο αριθμός δε των αποχωρούντων, λόγω συμπληρώσεως ηλικιακού ορίου και συνταξιοδότησεως, αυξάνεται μ'αντίστοιχη μείωση αυτών που μένουν. Την χρονιά εκείνη (1998) η μεγάλη μείωση παρουσιάστηκε στην Υπηρεσία της Αθήνας (των 5.000.000 περίπου πληθυσμού) που είχαν απομείνει μόνο 12 επιμελητές.(ο.π. ,σ265) Μέσα στα επόμενα 4 χρόνια έγιναν άλλες τρεις προσλήψεις. Και πάλι όμως ο αριθμός των επιμελητών είναι πολύ μικρός για να καλύψει όλα αυτά τα περιστατικά τα οποία καταφθάνουν στο δικαστήριο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην προλαβαίνουν πολλές φορές να δώσουν την ανάλογη προσοχή και βαρύτητα σε κάποιες περιπτώσεις ανηλίκων, όπως για παράδειγμα στις παραβάσεις Κ.Ο.Κ. πίσω απ'τις οποίες μπορεί να κρύβονται πολύ πιο σοβαρά προβλήματα π.χ. χρήση ναρκωτικών.

Για αυτό τον λόγο είναι απαραίτητη η άμεση πρόσληψη Επιμελητών, στα δικαστήρια ανηλίκων, για να μπορέσουν να καλύψουν τον μεγάλο αριθμό των περιστατικών σωστά και με υπευθυνότητα και όχι επιφανειακά όπως δυστυχώς συμβαίνει σε μερικές περιπτώσεις.

4. Παρατηρήσεις – σχόλια για το θέμα των ναρκωτικών.

Όπως είδαμε στα κεφάλαια ΣΤ' και Ζ' το φαινόμενο των ναρκωτικών είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα της νεολαίας μας, σήμερα. Παρόλ'αυτά όμως δεν γίνεται κάτι δραστικό από πλευράς κυβέρνησης για την αντιμετώπιση αυτού. Αντιθέτως δίνεται όλο και πιο πολύ η εντύπωση ότι ενώ υπάρχει η δυνατότητα να καταπολεμηθεί, εσκεμμένα δεν γίνεται τίποτα λόγω οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων.

Πρώτ'απ'όλα σε κάποιες περιοχές που είναι γνωστό ότι γίνεται διακίνηση και εμπόριο ναρκωτικών όπως π.χ. στο Ζεφύρι Αττικής, οι αστυνομικές δυνάμεις είναι ελάχιστες έως μηδαμινές. Η συγκεκριμένη περιοχή κατοικείται επί το πλείστον από τσιγγάνους, οι οποίοι και κάνουν την διακίνηση. Οι λιγοστοί αστυνομικοί που βρίσκονται σε αυτή αλλά και σε άλλες πε-

ριοχές του ίδιου χαμηλού επιπέδου, έχουν δηλώσει πως φοβούνται τις συμμορίες των τσιγγάνων. Ακόμα και όταν ένας επιμελητής ανηλίκων ζητήσει συνοδεία αστυνομικού για να πάει σε σπίτι ανήλικου αθίγγανου για κοινωνική έρευνα, δεν την έχει πολλές φορές για αυτό το λόγο. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο επιμελητής δεν πάει στην προγραμματισμένη επίσκεψη. Είτρομερό λοιπόν να ξέρει κανείς πως εκεί που υποτίθεται πως μπορεί να βρει βοήθεια να υπάρχει αυτή η απελπιστική κατάσταση, ενώ ταυτόχρονα ένας μεγάλος αριθμός αστυνομικών μπορεί να δαπανίζεται για την συνοδεία ενός υπουργού σε κάποια άλλη μεριά της Αθήνας.

Είναι αναγκαίο λοιπόν κάποια στιγμή ν'αλλάξουν τα πράγματα και ληφθεί στα σοβαρά αυτό το μεγάλο πρόβλημα, να σταματήσει επιτέλους αυτή η διαρκής ανευθυνότητα όλων αυτών που έχουν την εξουσία στα χέρια τους και που με την απραξία τους καταστρέφουν τις ζωές χιλιάδων νέων ανθρώπων.

Τελειώνοντας αυτή την εργασία, θα ήθελα να προτείνω κάτι που ύστερα από την πρακτική μου στα δικαστήρια ανηλίκων, κρίνω πως θα συντελούσε σημαντικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών.

Θα ήταν προτιμότερο, σε περιπτώσεις που ήδη έχει γίνει προσπάθεια εκ μέρους του επιμελητή να εντάξει τον ανήλικο χρήστη σε πρόγραμμα απεξάρτησης και εκείνος δεν επιθυμεί να συμμετέχει και συνεχίζει να κάνει χρήση, να υπάρχει ειδικό αναμορφωτικό μέτρο που να υποχρεώνει το άτομο αυτό να μπαίνει σε ίδρυμα απεξάρτησης. Δηλαδή αντί να του γίνει εισαγωγή σε σωφρονιστικό κατάστημα, μέσα στο οποίο είναι πολύ πιθανό να συνεχίσει την χρήση, να ενταχθεί σε κλειστό πρόγραμμα για όσο καιρό χρειαστεί. Εκεί να υπάρχει ομάδα επιστημόνων όπως ψυχολόγοι, ψυχίατροι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.α. που να βοηθήσουν τα άτομα αυτά να αποκτήσουν ξανά έλεγχο στην ζωή τους και σεβασμό για τον εαυτό τους αλλά και για όλους τους υπόλοιπους.

Στην συνέχεια όταν πλέον τα ανήλικα άτομα θα έχουν την δυνατότητα να στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις τότε να ακολουθεί ειδικό πρόγραμμα κοινωνικής επανένταξης και εύρεσης επαγγέλματος.

Όλα αυτά είναι δυνατό να γίνουν αλλά πρώτα πρέπει να δωθούν τα απαραίτητα κονδύλια και να ψηφιστούν οι ανάλογοι νόμοι.

Κλείνω αυτό το τελευταίο μέρος με μια ελπίδα... Να υπάρξει ένα καλύτερο αύριο για αυτές τις «χαμένες» ψυχές, να σταματήσουν να πεθαίνουν τόσοι νέοι άνθρωποι με τόσο ανόητο τρόπο...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργούλας Στράτος, Ανήλικοι παραβάτες στην Ελλάδα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.
- Κουράκης Ε. Νέστωρ, Δίκαιο παραβατικών ανηλίκων, εκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή 2004.
- Κουράκης Ε. Νέστωρ, «Η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα» στο Αντεγκληματική Πολιτική και Δικαιώματα του Ανθρώπου, Υπεύθυνη Έκδοσης Τσήςτσουρα Αγλαΐα, εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1997.
- Κουράκης Ε. Νέστωρ, Φ. Μηλιώνη και Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών Νομικής Σχολής Αθηνών, Έρευνα στις Ελληνικές Φυλακές, Α΄ :Τα Σωφρονιστικά Καταστήματα Ανηλίκων Κορυδαλλού και Κασσαβέτειας, έκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή 1995.
- Κώδικας Νομικού Βήματος, Νόμος 3189 17 / 21.10. 2003. Αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας ανηλίκων και άλλες διατάξεις, τόμος 51, 2003.
- Τρωιάννου – Λουλά Αγλαΐα, η Υπηρεσία Επιμελητών των Δικαστηρίων Ανηλίκων, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1999.
- Φαρσεδάκη Ιακ., Παραβατικότητα και κοινωνικός έλεγχος των ανηλίκων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1985.
- Χαΐδου Ανθοζωή, Εγκληματολογικά Κείμενα : Ανήλικοι – Ναρκωτικά – Κοινωνικός Έλεγχος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003.

ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Στατιστικά – πίνακες, Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων για το δικαστικό έτος 2001- 2002.
- Διευθύνσεις στο διαδίκτυο : www.strofi.net.gr, www.plefsinet.gr, www.okana.gr
www.eleftherotypia.gr ,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**ΑΤΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ
(ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ)**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Αριθμ. ....

Δικάσιμη .....

ΑΤΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

I. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ

Όνοματεπώνυμο ..... Όνομα πατέρα .....

Ψευδώνυμο ή παρώνυμο .....

Ημερομηνία γεννήσεως ..... Τόπος γεννήσεως .....

Θρησκεία ..... Εθνικότητα ..... Επάγγελμα (ιδιότητα) .....

Διεύθυνση: Πόλη ..... οδός ..... αριθμ. ....

Αστυν. Τμήμα ..... Συνοικία .....

II. ΑΝΤΙΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Πράξη για την οποία κατηγορείται (χαρακτηρισμός) .....

Χρόνος και τόπος τέλεσης της πράξης .....

Ύπαρξη συνενόχων .....

Δέχεται ότι τέλεσε την πράξη .....

Περιγραφή της πράξης από τον ίδιο .....

II. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Στοιχεία για τα μέλη της οικογένειας του ανήλικου

Όνομα Ηλικία Μόρφωση Επάγγελμα Αποδοχές Διεύθυνση

Πατέρας .....
Πατριός .....
Μητέρα .....
Μητροιά .....
Κηδεμόνας .....
Αδελφοί .....

Γάμος γονέων: από συνοικέσιο - από αίσθημα - με εξαναγκασμό

Συμβίωση γονέων: νόμιμη - αρμονική - όχι αρμονική - διάσταση-διάζευξη

Μέλη που συμβιούν με τον ανήλικο

ΗΘΙΚΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ:

ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ - ΠΩΣ ΑΝΑΤΡΑΦΗΚΕ Ο ΑΝΗΛΙΚΟΣ:

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ:

Σωματική υγεία:

Ψυχοδιαφορητική υγεία:

Χαρακτήρας:

ΕΚΤΑΚΤΑ ΣΟΒΑΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Θάνατοι, διάσταση γονέων, πτώχευση, καταστροφές, ανεργία κ.λπ:

IV. ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Είδος κατοικίας (περιγραφή της, αριθμός δωματίων κ.λπ.):

Ιδιόκτητη - με ενοίκιο (ποσό ενοικίου) - κατά παράκληση:

Άτομα κατά δωμάτιο:

Άτομα κατά κλίνη (ιδιαίτερα για τον ανήλικο):

Κατάσταση του εσωτερικού της κατοικίας (τάξη, καθαριότητα, επίπλωση):

Υγιεινή κατάσταση της κατοικίας:

V. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ:

Νόμιμο, εξώγαμο, υιοθετημένο κ.λπ.:

Περίοδος κυοφορίας, γέννηση και στάση των γονιών απέναντι στο νήπιο:

Εμφάνιση ήβης και επίδρασή της στον ανήλικο. Σχέση με το άλλο φύλο κ.λπ.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Σώμα: ύψος....., βάρος.....

Κορμός (ασυμμετρίες, τριχωτός):

Άνω και κάτω άκρα (ολικό, μήκος, ασυμμετρία):

Οργανικές μειονετικότητες (μυωπία, βαρηκοΐα, ραχίτιδα, ατροφία, αριστεροχειρία, στραβισμός, τραυλισμός κ.λπ.):

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, στίγματα εκφυλιστικά, διαστιξίεις:

Μορφολογικός τύπος (αθλητικός ή λεπτόσωμος ή πυκνικός ή δυσπλαστικός):

ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Νοσήματα (λοιμώδη και μη, σπασμοί, γαγγλιακές διηθήσεις, επιληψία, μηνιγγίτιδα, τύφος):

Πλευρίτιδα, φυματίωση, αφροδίσια νοσήματα, τραυματισμοί, άλλα σοβαρά νοσήματα:

Όραση:

Αλκοολισμός, χρήση νικοτίνης ή άλλων τοξικών ουσιών:

Γενετήσιο ένστικτο (αυνανισμός, γενετήσιες σχέσεις, διαστροφές):

(Ειδικά για κορίτσια) Παρθενικός υμένας, μηνιαία ρύση, τοκετοί, αποβολές, εκτρώσεις:

Πόρισμα ιατρικής εξέτασης:

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Εξέλιξη ανηλίκου κατά τη νηπιακή ηλικία (φυσιολογική ή μη ανάπτυξη κ.λπ.):

Συμπεριφορά προς την οικογένεια:

Συμπεριφορά έξω από την οικογένεια (σχολείο, εργασία, συνοικία):
Κακές έξεις (χρήση οινοπνευματωδών, καπνού κ.λπ.):
Συναναστροφές (σχέσεις με συμμαθητές και φίλους γενικά):
Ιδιαίτερες κλίσεις ή ασχολίες κατά τις ελεύθερες ώρες:
Ενδιαφέροντα του ανηλίκου (είδος ψυχαγωγίας, αναγνώσματα, αθλητισμός, κινηματογράφος):
Θρησκευτικό συναίσθημα:
Χαρακτήρας (κοινωνικός, εργατικός, φιλότιμος, ευέξαπτος, εγωιστής, φιλόδοξος, επιπόλαιος, ευφάνταστος κ.λπ.):

VI. ΒΑΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

Τάξη και σχολείο (ημερήσιο ή νυχτερινό, δημόσιο ή ιδιωτικό):
Φοίτηση στο σχολείο (τακτική ή όχι, επιτυχής ή όχι και γιατί):
Σε ποια ηλικία άρχισε η στοιχειώδης εκπαίδευση και σε ποια τελείωσε:
Επίδοση κατά τη σχολική περίοδο:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ

Φοίτηση σε τεχνική σχολή:
Πρακτικές τεχνικές γνώσεις:
Επαγγελματική επίδοση:
Αλλαγή θέσεων ή επαγγελμάτων (σημειώστε και το χρόνο κατά τον οποίο εργάστηκε για πρώτη φορά ο ανήλικος):

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Απολαβές από εργασία (πώς τις διαθέτει):
Άλλα περιουσιακά στοιχεία (ιδιοκτησία, κληρονομικά δικαιώματα, εισοδήματα, σύνταξη, οφειλές κ.λπ.):

VII. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΝΤΙΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΕ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ημερομηνία εισαγωγής και αιτία:
Ποιος ζήτησε την εισαγωγή του:
Ημερομηνία εξόδου του ανηλίκου και αποκατάστασής του (να σημειωθεί

αν αποδόθηκε στους γονείς του και αν αποκαταστάθηκε επαγγελματικά με δοκιμαστική άδεια ή οριστική απόλυση):

Συμπεριφορά ανηλίκου μετά την έξοδό του από το αναμορφωτικό κατάστημα:

ΑΛΛΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΠΟΥ ΙΣΩΣ ΛΗΦΘΗΚΕ:

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Ή ΑΛΛΗ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

Ποιος ο χρόνος παραμονής του ανηλίκου σε σωφρονιστικό κατάστημα και ποια η μετασωφρονιστική του συμπεριφορά:

VIII. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

IX. ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:

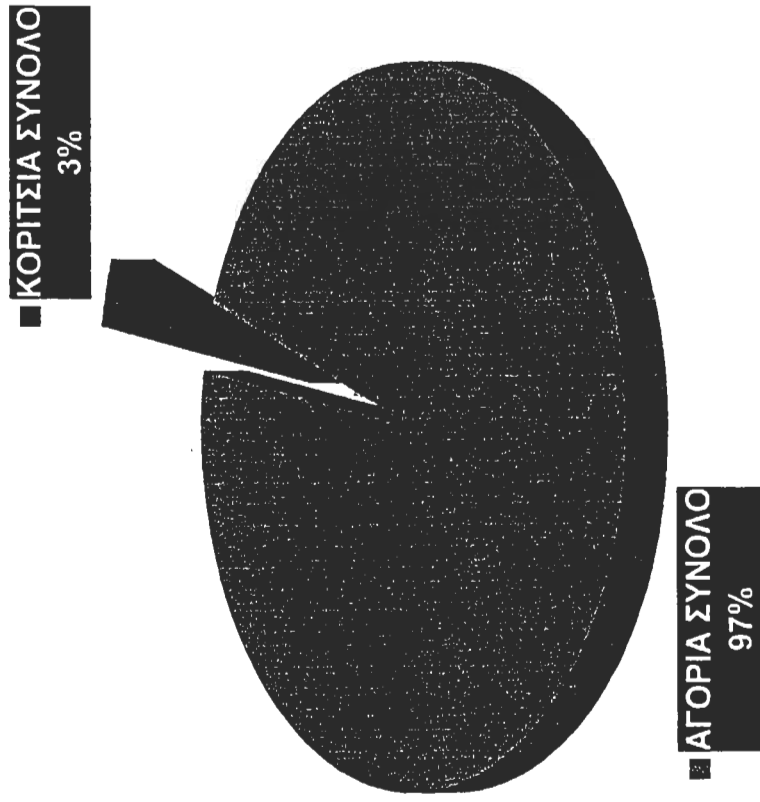
X. ΑΠΟΦΑΣΗ

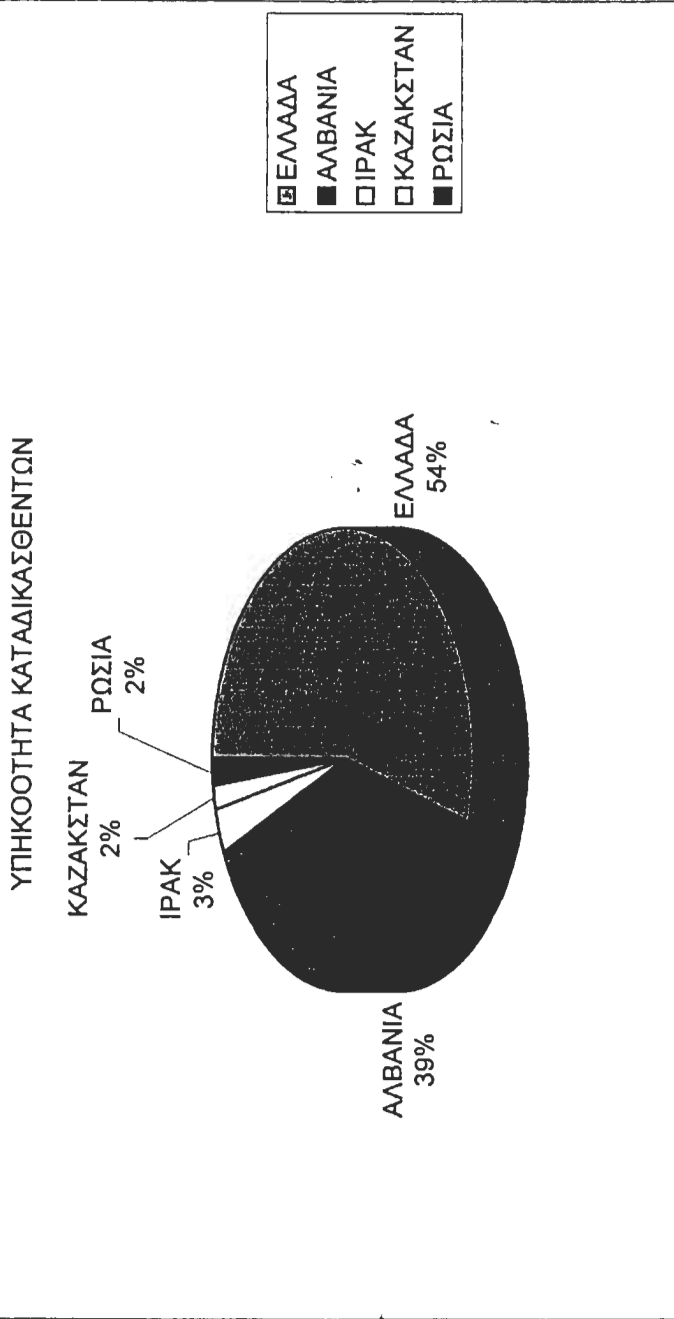
Ποιο μέτρο επιβλήθηκε:

Μεταβολή ή άρση του μέτρου:

XI. ΕΞΕΛΙΞΗ

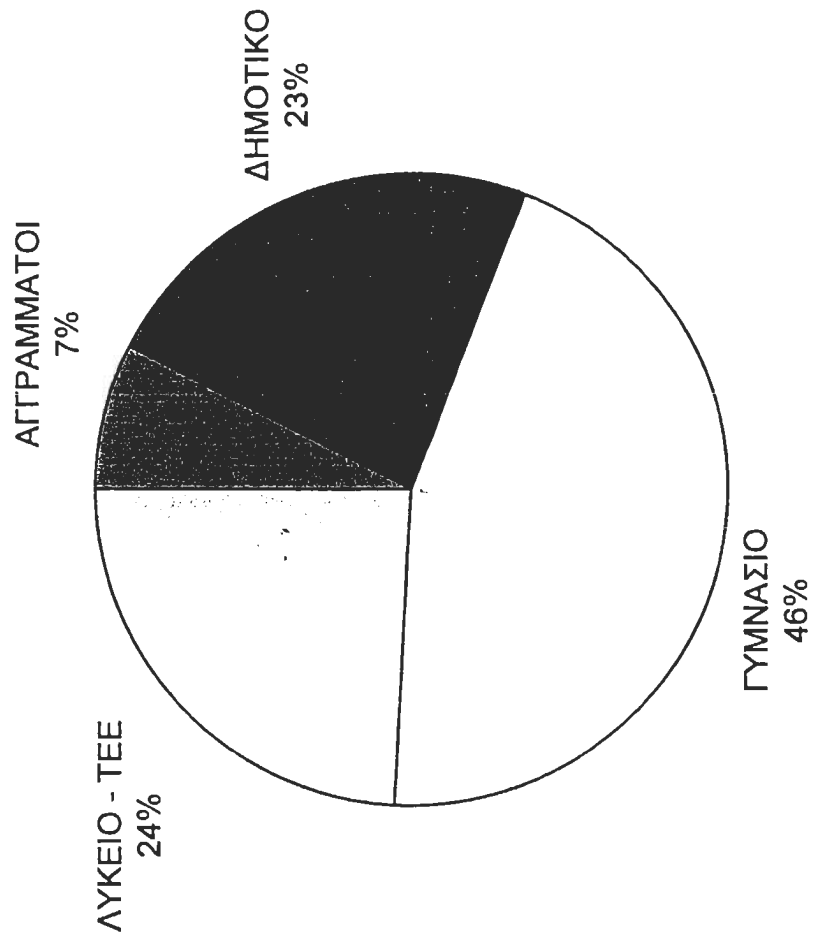
ΠΡΟΣΑΡΧΘΕΝΤΕΣ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ

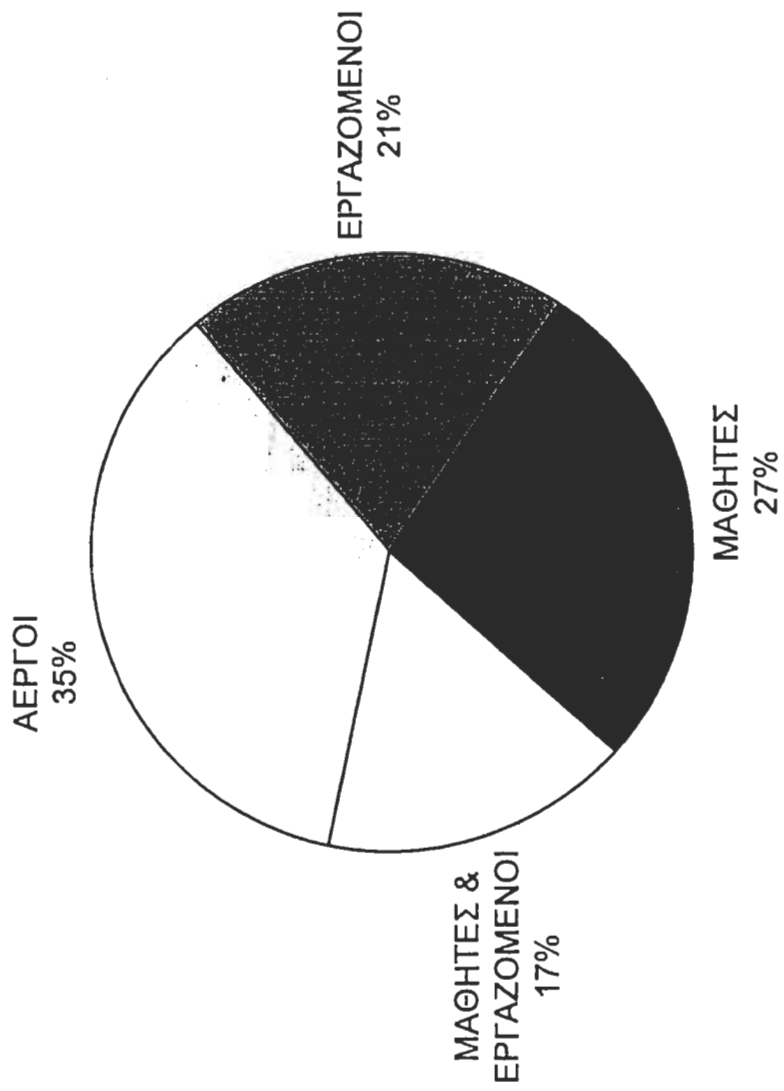

ΕΚΠ. ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΡΗΣΤΩΝ

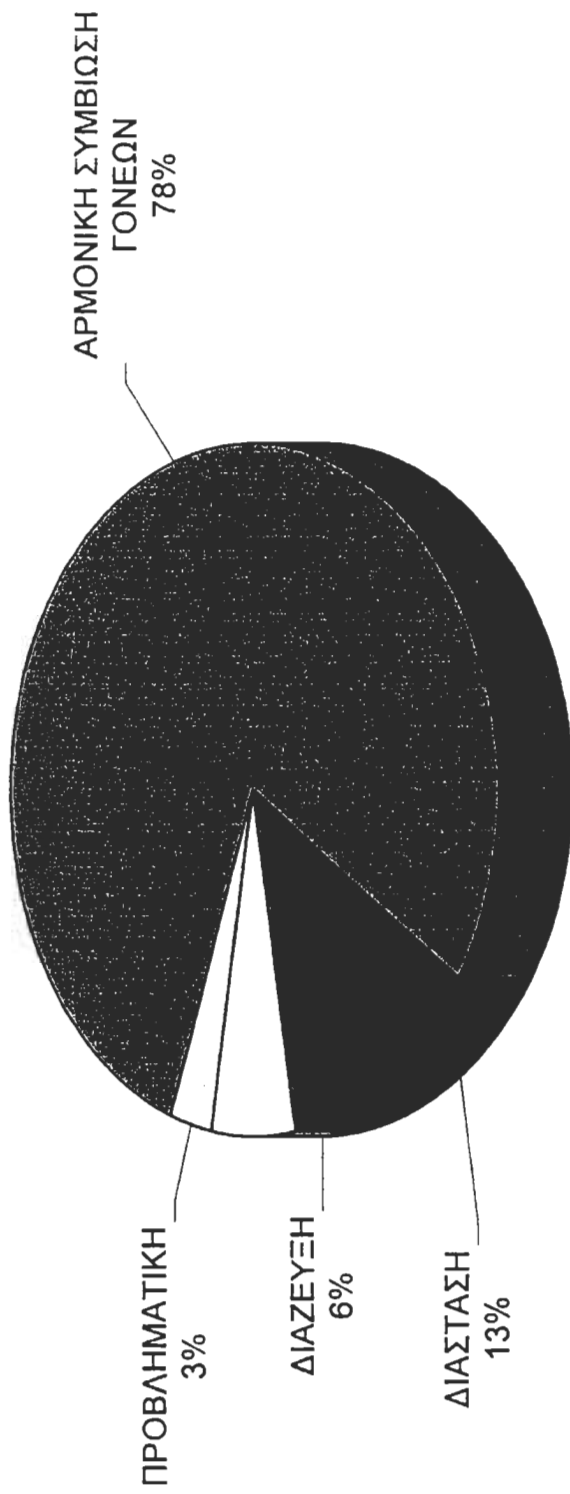
■ ΑΓΓΡΑΜΜΑΤΟΙ ■ ΔΗΜΟΤΙΚΟ □ ΓΥΜΝΑΣΙΟ □ ΛΥΚΕΙΟ - ΤΕΕ

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ

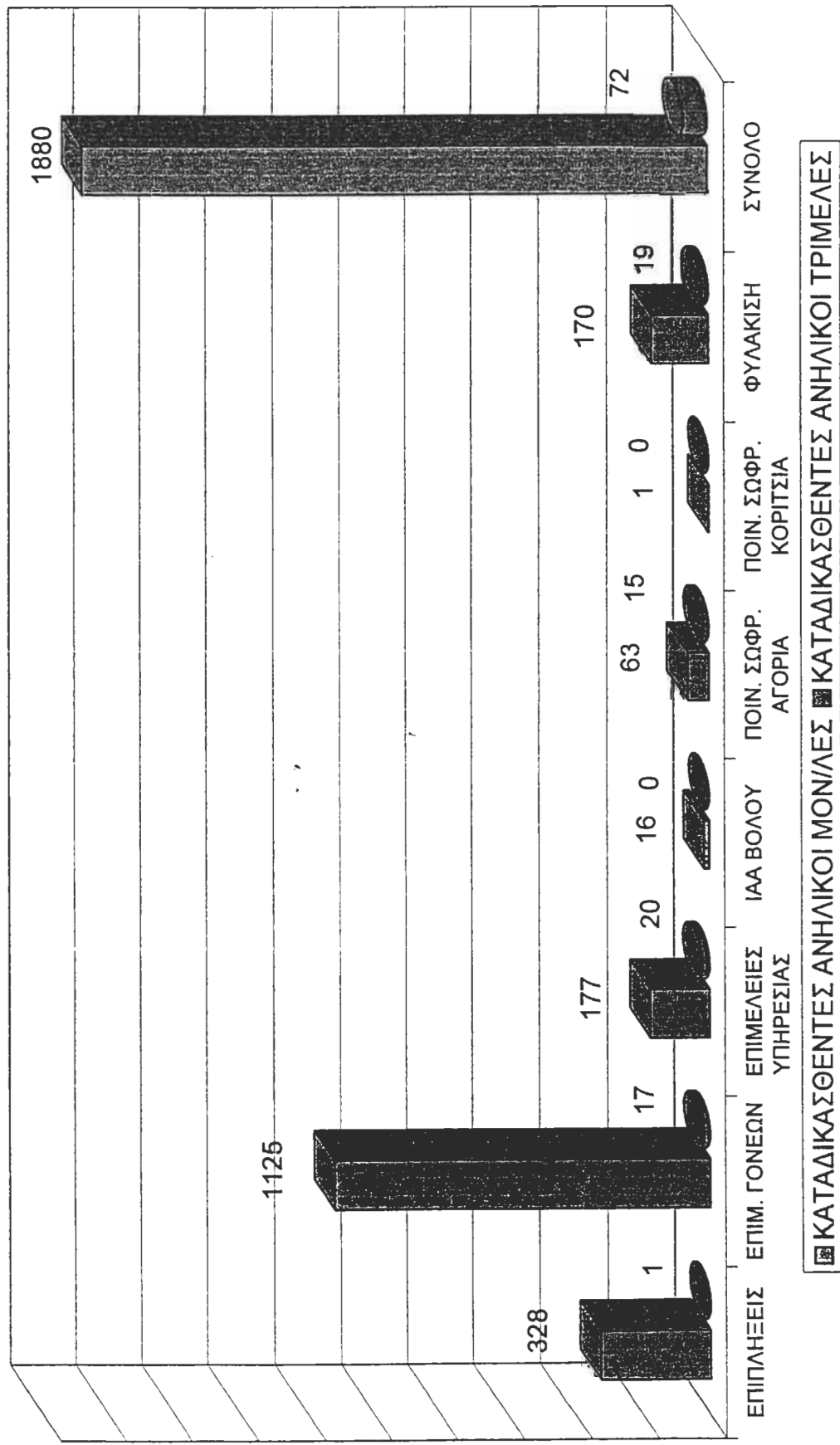

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ

■ ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΓΟΝΕΩΝ ■ ΔΙΑΣΤΑΣΗ □ ΔΙΑΖΕΥΣΗ □ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ

ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΠΙΒΛΗΘΗΚΑΝ

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ η ανώτατη ποινή για απλή χρήση ναρκωτικών

Στα μαλακά οι χρήστες

Της **ΒΑΝΑΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Στα μαλακά θα πέφτουν όσοι κάνουν απλή χρήση ναρκωτικών ουσιών, καθώς με νομοσχέδιο που κατέθεσε χθες στη Βουλή ο υπουργός Δικαιοσύνης, Φ. Πετσάλνικος, τροποποιείται το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα για τα ναρκωτικά, με σκοπό την ηπιότερη μεταχείριση και την αποτροπή του στιγματισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού όσων δεν είναι εξαρτημένοι, αλλά περιστασιακοί χρήστες.

Ετσι, με τις νέες ρυθμίσεις για την πράξη της απλής χρήσης ναρκωτικών μειώνεται το ανώτατο όριο ποινής φυλάκισης από πέντε σε ένα χρόνο, διάταξη που δεν αφορά βέβαια τους εξαρτημένους, αφού αυτοί παραμένουν ατιμώρητοι και εισάγονται σε θεραπευτικά προγράμματα. Επίσης, η καταδικαστική απόφαση δεν θα εγγράφεται στο ποινικό μητρώο εφόσον ο δράστης δεν υποτροπιάσει μέσα σε πέντε χρόνια.

Όσον αφορά τους εξαρτημένους χρήστες, προβλέπεται ότι:

- Θα υπάγονται στις ευνοϊκές ρυθμίσεις και αυτοί που παρακολουθούν προγράμματα συντήρησης και απεξάρτησης με τη χορήγηση υποκατάστατων υπό την εποπτεία του ΟΚΑΝΑ.

- Για την υπό όρο απόλυσή τους, από εδώ και στο εξής, θα έχει γνώμη όχι μόνο το επιστημονικό συμβούλιο του ειδικού θεραπευτικού καταστήματος, αλλά και ο υπεύθυνος του ειδικού καταστήματος κράτησης.

Με το ίδιο νομοσχέδιο αλλάζει ριζικά η ποινική νομοθεσία για τους ανηλίκους και εισάγονται σημαντικά μέτρα εκσυγχρονισμού της, όπως οι εναλλακτικές δυνατότητες έκτισης ποινής. Η κεντρική φιλοσοφία του σχείου νομου είναι ότι ο εγκλεισμός των νέων στη φυλακή θα αποτελεί πλέον την εσχάτη λύση. Μονον σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για βαριά αδικήματα που τελούνται εξακολουθητικά, οι **ανήλικοι παραβάτες** θα αντιμετωπίζουν ποινή φυλάκισης. Τι αντικαθιστά τη φυλακή; Σειρά νέων αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων, τα οποία τίθενται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου για να επιλέξει κάθε φορά το ηπιότερο, ανάλογα με την περίπτωση. Αντί λοιπόν της κράτησης, προβλέπεται η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, η διαμεσολάβηση της Υπηρεσίας Ανηλίκων ανάμεσα στο δράστη και το θύμα για να δοθεί λύση στο ζήτημα, η αποζημίωση του θύματος, η παροχή κοινωφελούς υπηρεσίας, η παρακολούθηση κοινωνικοψυχολογικών προγραμμάτων και η φοίτηση σε επαγγελματικές σχολές. Οι ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους νέους που έχουν παραβατική συμπεριφορά δεν εξαντλούνται εδώ. Το νομοσχέδιο προβλέπει ακόμη:

- Την αυτοδίκαιη παύση των αναμορφωτικών μέτρων μόλις ο ανήλικος γίνει 18 χρόνων και όχι 21, όπως ισχύει σήμερα.

- Την επιβολή μόνο αναμορφωτικών μέτρων (επίπληξη, ανάθεση επιμέλειας) για τα πταίσματα.

- Την απόλυση των ανηλίκων που έχουν καταδικαστεί για ναρκωτικά, πριν εκτίσουν το μισό της ποινής τους, εφόσον παρακολουθήσουν με επιτυχία εγκεκριμένο συμβουλευτικό πρόγραμμα.

Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα στον εισαγγελέα να μην ασκήσει, για μικρής σημασίας αδικήματα, ποινική δίωξη κατά ανηλίκου και να επιβάλει εναλλακτικά μέτρα, όπως η προσφορά κοινωφελούς εργασίας.

Μόνο για βαριά εξακολουθητικά αδικήματα θα φυλακίζονται πλέον οι ανήλικοι παραβάτες

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 17/09/2003

Copyright © 2001 X. K. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.

2001-2002: Στο κέντρο της Αθήνας το 84,1% του ναρκω-εμπορίου

50% αυξήθηκαν οι ληστείες από ανηλίκους

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΕΡΒΑ

Σταθερά αυξημένη, ιδίως όσον αφορά αδικήματα βίας (ληστείες), κλοπών, ναρκωτικών και επαιτείας, αλλά συνεχώς διευρυνόμενη προς μικρότερες ηλικίες, καταγράφεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία του δικαστηρίου ανηλίκων η άγουρη εγκληματικότητα στη χώρα μας, χτυπώντας νέο καμπανάκι για το μέλλον.

Στο μονομελές δικαστήριο ανηλίκων προσήχθησαν το περσινό δικαστικό έτος (2001-2002), 113 παιδιά ηλικίας 7-12 ετών (ποσοστό 5,36%), ενώ την πόρτα της δικαστικής καταστολής πέρασαν ακόμη 2.378 ανήλικοι ηλικίας 13-17 ετών (ποσοστό 54,2% του συνόλου) καθώς και άλλοι 1.854 νεαροί μεγαλύτερης ηλικίας (18-21 ετών), κατηγορούμενοι για διάφορα αδικήματα. Στην πλειονότητά τους είναι αγόρια (96,8%), ενώ το 54% από αυτούς είναι Έλληνες, το 39% Αλβανοί, το 3% προέρχεται από το Ιράκ, ενώ από 2% μοιράζονται οι ανήλικοι με καταγωγή τη Ρωσία και το Καζακστάν.

Αυξημένες κατά 50% ήταν το δικαστικό έτος 2001-2002 οι πράξεις ληστειών από ανηλίκους και κατά 45% οι πράξεις των κλοπών. Αντίθετα, μειωμένες κατά 5% (πλασματικά όμως, σύμφωνα με τους υπεύθυνους δικαστές και επιμελητές, λόγω των συνεχών αναβολών πολλών υποθέσεων) εμφανίζονται οι πράξεις που έχουν σχέση με διακίνηση και χρήση ναρκωτικών μεταξύ ανηλίκων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία για το προφίλ και την πορεία των ανήλικων χρηστών ναρκωτικών που είχαν δοσοληψίες με τη δικαιοσύνη. Σύμφωνα με αυτά, πέρσι καταδικάστηκαν για παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών 107 άτομα, από τα οποία τα 88 αγόρια. Είναι θλιβερό ότι 5 από τα παιδιά αυτά έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας της χρήσης.

Οι νεότεροι καταδικασθέντες χρήστες είναι 3 και έχουν ηλικία 15-16 ετών (γεννήθηκαν το 1987), που σημαίνει ότι η πρώτη επαφή τους με τα ναρκωτικά πρέπει να ήταν δύο με τρία χρόνια νωρίτερα. Άλλοι 42 έχουν ηλικίες μεταξύ 16-17 ετών.

Είναι επίσης αξιοπρόσεκτο ότι η πλειονότητα των παιδιών αυτών είναι Έλληνες (103 σε σύνολο 107) και ότι το 69,1% από αυτά προέρχονται από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Όσον αφορά την κοινωνική τους προέλευση, τα δεδομένα είναι εξίσου αποκαλυπτικά. Το 53,3% των ανήλικων χρηστών κατοικεί στη Δυτική Αττική και το 32,7% στην Αθήνα. Όμως το κέντρο της Αθήνας, σε ποσοστό 84,1%, λειτουργεί ως τόπος προμήθειας, κατοχής και χρήσης ναρκωτικών ουσιών.

Τα στοιχεία δεν προέρχονται από την Αστυνομία και δεν καταγράφουν τρέχοντα περιστατικά συλλήψεων ανηλίκων. Αποτυπώνουν την καταγεγραμμένη, μέσα από δικαστικές αποφάσεις και διαδικασίες, εγκληματικότητα, όπως την είδαν και την αξιολόγησαν παράλληλα οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι **επιμελητές ανηλίκων** που έρχονται σε επαφή με τους νεαρούς παραβάτες και τις οικογένειές τους.

Το μεγαλύτερο ποσοστό αδικημάτων για τα οποία καταδικάζονται οι ανήλικοι παραμένουν βέβαια οι παραβάσεις του ΚΟΚ (54,3%), γεγονός που δείχνει και το χαμηλό επίπεδο κυκλοφοριακής εκπαίδευσης και ακολουθούν με ποσοστό 19,6% οι κλοπές. Πέρσι 335 ανήλικοι καταδικάστηκαν για κλοπές (οι 116 υπότροποι), ενώ άλλοι 60 (3,5%) καταδικάστηκαν για ληστείες. Τα ναρκωτικά αφορούν το 5,5% του συνόλου των αδικημάτων, ενώ για επαιτεία σε δρόμους, πλατείες και καταστήματα καταδικάστηκαν 205 ανήλικοι (ποσοστό 12% του συνόλου). Από τα υπόλοιπα αδικήματα ξεχωρίζουν οι σωματικές βλάβες (1,4%), φθορά ξένης ιδιοκτησίας (1,2%), ενώ 3 καταδικάστηκαν για σύσταση και συμμορία.

Οι επιμελητές και δικαστές ανηλίκων στις παρατηρήσεις τους, που συνοδεύουν τα στοιχεία, αναφέρουν ως παράγοντες εγκληματογένεσης την ανεργία, την εγκατάλειψη σχολείου, την αλλαγή των δομών της οικογένειας (αύξηση διαζυγίων και μονογονεϊκών οικογενειών), τη χρήση αλκοόλ, καπνού, καφέ κ.λπ. ως προβαλλόμενα πρότυπα ανδρισμού/θηλυκότητας, την έλλειψη ουσιαστικού ενδιαφέροντος από την πλευρά της εκπαιδευτικής πολιτικής, με αποτέλεσμα να δημιουργείται άγχος και κλίμα ανταγωνιστικότητας στα παιδιά, τα ΜΜΕ και το σύγχρονο lifestyle, την έλλειψη ελεύθερου χρόνου, την ανάγκη των γονέων για επιβίωση στη σύγχρονη καταναλωτική ζωή, που τους οδηγεί στο κυνήγι της επιτυχίας και της καταξίωσης και την παραμέληση της διαπαιδαγώγησης των παιδιών τους.

Από τα 7 τους με τις χειροπέδες

Της ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΛΙΝΑΡΔΟΥ

Κάθε μέρα του 2000, 67 παιδιά φορούσαν χειροπέδες. Αλλα γιατί σκότωσαν, άλλα γιατί έκλεψαν, άλλα γιατί έκαναν χρήση ναρκωτικών.

Από την αρχή της φετινής χρονιάς συλλαμβάνονται 52 παιδιά κατά μέσον όρο την ημέρα, ηλικίας από 7 έως 17 ετών, για παραβάσεις διαφόρων άρθρων του ποινικού κώδικα.

Σε ό,τι αφορά την εξέλιξη της παιδικής εγκληματικότητας, ίσως πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια, οι αρχές εμφανίζονται αισιόδοξες καθώς, παρατηρώντας τα στοιχεία, διαπιστώνουν σχετική ύφεση του φαινομένου.

Ωστόσο, αυτήν την αισιοδοξία δεν φαίνεται να συμμερίζονται επιστήμονες από διαφορετικούς τομείς, οι οποίοι επιμένουν στο ότι «διανύουμε περίοδο κρίσης».

Έχοντας μπροστά του στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται στην παιδική παραβατικότητα, ο γ.γ. του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, Δημήτρης Ευσταθιάδης, υποστηρίζει μεταξύ άλλων ότι:

«Σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια φαίνεται ότι τα πράγματα είναι καλύτερα, γιατί εκτός από τα αστυνομικά μέτρα που έχουμε πάρει, το τελευταίο εξάμηνο έχουμε βάλει ψυχολόγους σε αρκετά αστυνομικά τμήματα».

Βέβαια, ένα στοιχείο που δείχνει να περιορίζει την αισιοδοξία του, έχει να κάνει με το γεγονός ότι όλο και περισσότερα παιδιά μπλέκουν στα ναρκωτικά με αποτέλεσμα να είναι περισσότερο ευάλωτα και για τη διάπραξη κάποιου αδικήματος.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι από τις αρχές μέχρι και τον Ιούνιο του 2001, 20 ανήλικοι διέπραξαν ληστείες, 6 κατηγορήθηκαν για βιασμούς, 4 για αποπλάνηση, 163 για κλοπές, 210 για επαιτεία και 45 για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών.

Πιο πολλοί Έλληνες

Κι αυτά είναι μόλις μερικά αδικήματα από τη μακροσκελή λίστα της Υποδιεύθυνσης Ανηλίκων. Στην πλειονότητά τους οι ανήλικοι παραβάτες είναι ελληνικής καταγωγής.

Από τους 24.460 που συνελήφθησαν μέσα στο 2000, οι 1.654 ήταν αλλοδαποί και οι 22.806 Έλληνες.

*Σύμφωνα πάντως με τον καθηγητή εγκληματολογίας Γιάννη Πανούση, τα στοιχεία που υπάρχουν ούτε αρκετά αλλά ούτε και αξιόπιστα είναι. Πάντως, όπως ο ίδιος επισημαίνει, θεωρεί βέβαιο ότι οι κακουργηματικές πράξεις με πρωταγωνιστές παιδιά έχουν αυξηθεί.

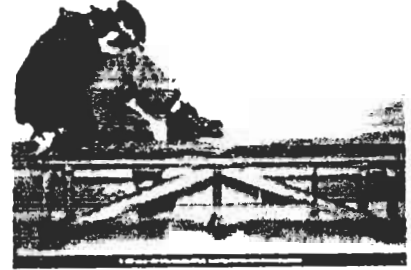
Σύμφωνα με το υπουργείο Δημόσιας Τάξης, τη διετία 1999-2000 είκοσι ανήλικοι, εκ των οποίων και μια κοπέλα, διέπραξαν ανθρωποκτονία. Οι 19 από τους δράστες ήταν ηλικίας από 12 έως 17 ετών, ενώ ένας μόλις είχε κλείσει τα 7.

*Από μελέτη της καθηγήτριας του Ποινικού Δικαίου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, προκύπτει ότι η αύξηση της παραβατικότητας των νέων είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των ενηλίκων. Ενώ δηλαδή το 1973 στο σύνολο των υπόπτων δραστών οι ανήλικοι αντιπροσώπευαν περίπου ένα 3%, στα χρόνια που ακολούθησαν το ποσοστό αυτό διπλασιάστηκε αγγίζοντας πλέον το 6%.

Σε μεγάλες πόλεις

Απ' ό,τι φαίνεται, πάντως, η παιδική εγκληματικότητα δεν κατοικεί μόνον στα μεγάλα αστικά κέντρα. Τα τελευταία χρόνια, είναι εμφανής η τάση αποκέντρωσής της.

*«Και η ίδια η επαρχία όπως μας λένε δικαστές αλλά και αστυνομικοί, αντιμετωπίζει μεγαλύτερο πρόβλημα εγκληματικότητας απ' ό,τι την προηγούμενη δεκαετία», εκτιμά ο ποινικολόγος Στέλιος Παπαγεωργίου - Γονατάς.

Ισχυρισμός διόλου άτοπος αν επιχειρήσουμε τον παραλληλισμό του με τα στοιχεία της Υποδιεύθυνσης Ανηλίκων της Ασφάλειας. Από τον περοσμένο Δεκέμβριο μέχρι και σήμερα, περισσότερα από 6.000 παιδιά από τη νησιωτική Ελλάδα απασχόλησαν τις αρχές.

Σε ό,τι αφορά τη σύσταση συμμορίας ή τη συμμετοχή σε αυτήν, έρευνα του Παντείου που διεξήχθη υπό τον καθηγητή εγκληματολογίας Α. Μαγγανά και την κοινωνιολόγο Θεανώ Μανουδάκη, διαπιστώνει μεταξύ άλλων ότι ένα ποσοστό ανηλίκων της τάξης του 17% δρα συλλογικά στο πλαίσιο μιας οργανωμένης, αλλά όχι κατ' ανάγκη εγκληματικής ομάδας.

*Ο ψυχίατρος Γιάννης Κούρος, ο οποίος παρατηρεί την εξέλιξη του φαινομένου και έχει συναντήσει πολλά παιδιά με συμπτώματα έντονης επιθετικότητας και βίας, πιστεύει ότι: «Αν το παιδί μεγαλώσει ασύδοτα, χωρίς να του βάζουμε κάποια όρια, χωρίς να του λέμε κάποια μη και όχι, τότε σχηματίζει την πεποίθηση ότι μπορεί να κάνει τα πάντα...».

*Ενώ ο κοινωνιολόγος Βασίλης Φίλιας αποδίδει τη γενεσιουργό αιτία φαινομένων εγκληματικότητας σε ένα «κυνήγι εμπειριών». «Το παιδί μαθαίνει από πολύ μικρό ότι πρέπει διαρκώς να ζει άλλα πράγματα και καινούρια. Σ' αυτό το κυνήγι εμπειριών κάνει το οτιδήποτε».

Και μικρά παιδιά

Η αλήθεια είναι ότι έχουν υπάρξει περιπτώσεις παιδιών που έχουν σκοτώσει ακόμη και για λίγα χιλιάρικά.

«Αυτή η υπόθεση είναι χαραγμένη στη μνήμη μου. Πριν από 3 χρόνια υπέρασπιζόμενος την πλευρά των θυμάτων, αντιμετώπισα μια περίπτωση όπου ένας πιτσιρικάς κυριολεκτικά κατακρεούργησε με χασαπομάχαιρο δυο ηλικιωμένες γυναίκες για εκατό χιλιάρικά!», θυμάται ο Στ. Παπαγεωργίου-Γονατάς.

Να σημειωθεί ότι αυτή τη στιγμή στις Φυλακές του Αυλώνα κρατούνται για διάφορα αδικήματα περισσότερα από 1.000 παιδιά...

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ - 09/09/2001

Copyright © 2001 X. K. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.

